

140
1986

საბავშვო

ISSN 0139 — 5973

11
1986

დროშები ჩქარო!

გათენდა. ცეცხლის მზე აენთო, აცურდა...
დროშები ჩქარა!
თავისუფლება სულს ისე მოსწყურდა,
ვით დაჭრილ ირმების გუნდს — წყარო ანკარა...
დროშები ჩქარა!

დიდება ხალხისთვის წამებულ რაინდებს,
ვინც თავი გასწირა, ვინც სისხლი დაღვარა.
მათ სსოვნას ქვეყანა სანთლებად აინთებს...
დროშები ჩქარა!

დიდება, ვინც კიდევ გვაბრძოლებს იმედით,
ვინც მედგრად დახვდება მტრის რისხვა-მუქარას...
გათენდა! შეერთდით, შეერთდით, შეერთდით!
დროშები... დროშები... დროშები ჩქარა!

1917 წ.

კავთაძის ქართული

საქმანტა- უუჭი იასაქმანტა...

მშვიდობის საბრძოლველად წელს მშვიდობისათვის მივართვით ამა-
რიველი გოგონას — საბანტა სიბის ნათელ სსრკანს ძალწნება ეს კომბა...
ბალონდელი ღღის უღრვალო ვას, სპანტას კაპალა მამართავით შვე-
დბარ მის თანატოლ გოგო-ვიძებს ძალწნება ეს კომბა...

— შენ პელებს უნდა დასდევდე,
ბადე გუჭიროს ხელში...
იჭერდე, აღარც იჭერდე,
გქონდეს ფერის ვსნი.
მზეს აბრუებდე ღმომლით,
წყაროს წყალს სვამდე პეშვით...

— ვიცი, და სწორედ ამიტომ
სხვა საქმისთვისაც ვიცილი:
ღრუბლიან ცას ვერ ავიტან,
მშვიდობისათვის ვიბრძვი!

— შენ გზებზე უნდა ფიქრობდე,
ღამაზე, სვალინდელ გზებზე,
დალალებს უნდა იმრობდე
წითელ თაკარა მზეზე;
იჭერდე, ზღვაში უშვებდე
ოქროს და ვერცხლის თევზებს...

— ვიცი, და სწორედ ამიტომ
სხვა საქმისთვისაც ვიცილი:
ღრუბლიან ცას ვერ ავიტან,
მშვიდობისათვის ვიბრძვი!

უნდა აუღოს გეში,
საკუთარ ფერს რომ მივინო
ქვეყნის მილიონ ფერში...

— ვიცი, და სწორედ ამიტომ
სხვა საქმისთვისაც ვიცილი:
ღრუბლიან ცას ვერ ავიტან,
მშვიდობისათვის ვიბრძვი!

— შენ უნდა გაზაფხულობდე,
სულს უბერავდე აპრილს,
იმედლიანად გასცქერდე
ნაპირს იქეთა ნაპირს,

ციდან ევცა ოქრო-ვერცხლის
ზოღია თუ ნატესი...
სინაზე და სილამაზე, —
აი, რაა არტეკი!
წითელუელსავეყინათა
ვევრდით ვინაღ დაღეკი...
ფიქრები და ოცნებები, —
აი, რაა არტეკი!

სიხარულზე, სიყვარულზე
ნაბარე პატეკი...
სწავლა, შრომა, დასვენება, —
აი, რაა არტეკი!

ვინაც ცეკავს, ვინაც მღერის,
იმათ ვევერდით დაღეკი...
მშვიდობა და მეგობრობა, —
აი, რაა არტეკი!

ვეუმერ მზეს და დათვიგორას,
სათქმელს ველარ ვინაზე:
— შე მიყვარხართ, მეგობრებო!

ლენინგრადი. კვირისიკრი „ბაროკა-
ნახიმოვკილი ანატოლ ფოშინიკი ში-
მსალმება საბანტა სიბის.

რომ შორიანლო ვესმოდეს
რსევა შორეულ აფრის...

— ვიცი, და სწორედ ამიტომ
სხვა საქმისთვისაც ვიცილი:
ღრუბლიან ცას ვერ ავიტან,
მშვიდობისათვის ვიბრძვი!

— შენ მერხზე უნდა იჯდე და
წონი გუჭიროს ხელში,
გონებამ ცოდნის მწვერვალებს

საბჭოთავო კავკასიის
კ. ი. ლენინის სახლობის
პროვინცია რსაფსოვის
რესპუბლიკის
საბჭოთავო
საბჭოთავო

საბჭოთავო
1986
წელიწადი

კომუნკუი

საბ. კავკასიის
პროვინციალი

11 ნოემბერი 1986

საქ. მს. კ. მარტოვი
საქ. მს. გ. გეგება
მედიკალი

140
1986

შენც — არტეო — მიყვარხარ!
მინდა ყველა ბავშვის თვალში
სისხარული ელავდეს...
მშვეც ყელამდე, ზღვაც ყელამდე,
ყველაფერი ყელამდე!

მტრედებს — აფრენილთ ცაში,
ქედებს, ღრუბლებსაც სულაც...
მისწერებია ბავშვი, —
სამანტა უღებს სურათს.

ამ წაბს რა ძალა წაშლის,
ივის სამანტამ, ივის...
და აუკვდავებს ბავშვი
თანატოლების სიცილს.

სხვაგვარ სიცოცხლეს აძლევს
ყვავილებსა და ჩიტებს,
ზღვაც მიშვებულ ანძებს,
ამდენ ზღაპარს რომ იტყევს.

განა ათი და ახი,
ახი ათახი... მეტიც,
ფარავს მოწმენდილ ზეცას
ფრთაშიფარფატე მტრედნი.
არ შეიძლება, ამ ხალხს
ოში უნდოდეს, დედი!

აქ სხენებასაც ოშის
რა მწუნარება ახლავს,
თითქოს სუნიც კი დენიის
არ გამჭარალიყოს დღემდი...
არ შეიძლება, ამ ხალხს
ოში უნდოდეს, დედი!

ოში ყველაფერს ნაცრავს,
ოში ყველაფერს დაღვს,
არაფერია იგი,
საშინელების მეტი...
არ შეიძლება ამ ხალხს,
არ შეიძლება სხვა ხალხს,
არ შეიძლება, რომ ხალხს
ოში უნდოდეს, დედი!

არც მინდა და არც მინდოდა,
ფიქრი შენგან გამერიკავ;

ვარ მთასთან თუ ვარ მინდორთან, —
სულ შენთან ვარ, ამერიკავ!
სულ მახსოვდი, სულ, სულ, როცა
შენი მიწის გარეთ ვიყავ...
უბრუნდო შენს ცას ვლოცავ,
მშობლიურ ამერიკავ!

მე რომ გეტრფი, სხვაც აღმერთებს
თავის მამულს — აგრერიგად.
აბა, სხვათა ცას ასედე, —
სულ შენსას მეგავ, ამერიკავ!

სხვაგანც შეუქი არის უსხვად,
სხვაც მწათობის ნათალია...
ყველას მისი მიწა უყვარს
და სუყველა მართალია!

გადმოყვურებს სივრცეს მზიანს,
ფაფუკ ღრუბლებს გამილილს...
დედა დედამიწაზეა,
მე და მამა — ცაში.

მტრედი გულისფიცარიზეა,
მალე ფრთასაც გაშლის...
დედა დედამიწაზეა,
მე და მამა — ცაში.

და მიამფრინეს ღრუბლებს ზვეით
ჯადოსნური რამი...
დედა დედამიწაზეა,
მე და მამა — ცაში.

ძირს გამილილი ამერიკა
ჰგავს მოქარგულ ნახატს...
მე და მამა, მე და მამა
მალე დედას ვნახავთ!

მალა — მზე და თვითმფრინავი
ნაირ-ნაირ ფერში...
ძირს — ლამაზი ქალბატონი,
ყვავილებით სელში.

მოლოდინში დატყობია
უამური დაღლა...
სიცოცხლე და სიყვარული
ცაში არის, მალა...

უცებ წამში რისხვა ღვთისა
წამოსულა ფეხად:
ყველაფერი ვეღარ... ვეღარ...
ვნაც იტყვის ვეღარ!

ღმერთო ჩემო, რა გაუძლებს
დედაბაღის ელდას...
ჩაჯკნობია ყვავილები
გაქვავებულ დედას!

გაყინულა თბილი გული,
გაყინულა მავა...
სიცოცხლე და სიყვარული
მალა, ცაში დარჩა.

წუსს დედამიწა.. მერე და როგორ! —
დაამეკრავა პატარა გოგო.
წუსს დედამიწა, აწამებს ფიქრი, —
გაუგებრობა გამეფდა ირგვლივ.

რაც კი სიცოცხლის აკენად დაირჩა, —
თავის შვილებზე წუსს დედამიწა.
ღამისთვეების დამდგარა რიგი,
რაც უნდა იყოს, დედა იგი.

წუსს დედამიწა წუსილით დედის,
გამიფრინდაო სელიდან მტრედი.
ორივეს გვჭულდა უამინდობა,
ორივეს გვსურდა მსოლოდ
მშვიდობა...

გამიფრინდაო მეკრდიდან ცაში
ერთი ბაწია უმანკო ბავშვი.
ბავშვს კი სანულად რავა არ ვერქვ:
„მშვიდობის მტრედი“,
„მშვიდობის ელნი“...

...სამანტა ცოცხლობს,
სამანტა ცოცხლობს, —
ის დედამიწას ჩაუკრავს მეკრდში!

როცა გავიგე საშინელება,
გადავირიე კაცი კინაღამ...
დაის, მიმტყუნეს მაშინ წერებმა,
ჩემი უმცროსი გოგოს კბილა ხარ.

ანგელოს ცაში დავუვა ფრთები,
გაკრია ვლავდ და მეურ ეინ ნასა...
შეიძრა ჩემი მაშულის მივინც;
შენ ხომ... შენ ჩემი ლელას კბილა
სარ.

თვალების გიზგიზს, სიცილს და
კისკისს

ხელშეუსებელ ვანძად ვინანავ.
მეგობარი მყავს, ვალმურეთს იგიც,—
მისი პატარა გოგოს კბილაც სარ.

სანთელი იყავ... არ ჩაგვიტერები,
ისევ იმედის თბილი ბინა სარ.
ასე იყავი, ასე იქნები —
მილიონობით შეილის კბილა სარ.

ჩანს ვარსკვლავები მრავალზე მეტი,
ერთმა სსვავებრად ვამოანათა.
ბუკრია ცაში მშვიდობის მტრადი,
ერთი მათგანი არის სამანტა!

ბავშვების გულში,
შუქია იგი,
სითბოა და ნიაი ცელქი...
ის ყვავილია ატმისა და
ტოტია ნუშის —
ამდაგვარია ჩვენს გულელებშიც
სამანტას ძველი.

ჯერ რა ღროს შენი ძეგლი იყო:
შეილო სამანტა!
ჯერ რა ღროს შენი
სსოვანა იყო და პარაკლისი;
უნდა ვესუნეთა
სურნელემა იასამანთა,
მზეს თვალემიდან მოეწმინდა
ფიქრი და ნისლი...

ჯერ
რა ღროს შენი ძეგლი იყო,
შეილო, სამანტა!

შარნალ „პროსერიას“ შიდა ზა-
მონსალვალ კონკრასო პონას
„სამანტა — შუაი ტიპაშენა“
მისამ პრემია მიენიბა.

ღიმილი შენი
სუფთა ცაზე დაიქარგება;
სმა, შენი სმა კი —
მოუდება სიგრცეს პანგებად...

სორცს შეისსამენ
სამშვიდობო შენი აზრები;
ცას დაანწლება
მტრედების გმა — ლურჯი სწახეი...
ფიქრები შენი —
მოუდება სიგრცეს ნისლებად,
სიცილი შენი —
ჩანჩქერების სმებად იქცევა...

სურვილი შენი
ასრულდება აუცილებლად,
არცერთი ბავშვი
ადარ ივლის ვაუცილებლად,
სვალეზე ფიქრით
გული არვის დაუქმინდება...

დაავიწყდება კაცთა მოდგმას
ოში და შიში,
სამოთხეს შექმნის ამქვეყნიურს
აღამის ფიში,
ერთმანეთს მსარში დაუდგებიო
ჭირსა და ლხინში...

ოცნება შენი
მილიონებს ჩაუსანლდება,
ჟველს ჩასწდება,
უნდაოლოებით ქვეყნად რაც სდგმა...

ყვავილს დაარქვებს სანელი ბავშვის,
ბავშვის, რომელიც; დაფრინდა ცაში,
რომელიც იყო სულ იმის ცდაში,
გამოვადგეთ მშვიდობას რაში.
ყვავილი კვირტებს ლამაზად გაშლის,
ყვავილს შუაი აქვს იასამანთა...

კისპარიკოს მიმორიალური მუზეუმი, სპანანა სიმიტ ლენინგარდის
ალბალადმი დალაშური მონსავლის, ტანია სპანინკას ლნირთან.

იღებება ძეგლი...
დააწესებს პრემია შენი...
ერქმევა ჭეჩებს,
მუზეუმებს —
სასელი შენი...
სიტყვას და საქმეს
ბეჭდვითი ლამაზად სწენი.
უსასოოს და უიმედოს
მალამოდ შეუღლა...
მაინც სულ სწება სანუ შენი

ო, ქალბატონო ჯეინ,
ო, ქალბატონო სმიტ, —
მინდა გვეროდეთ ჩემი,
რით ვაბუგეშოთ, რით?
თვალთავან ცრემლი გორავს,
ველარ ვაუშლებს მტტს...
წაბლ და ქართულ გორაკს
მინავს დღეამწნეუ ერთს.

თუ ბუნებში
არაფერი არ იკარგება, —

ესეთა უენიკ, ესეთა უენიკ!

თეზურ ცაბარელი
ფოტო აპოროსი

აირაჟოვანი კლიდანი
ზათყითა და პრიალით
ბაღმოსაქაჟს ინვრას
ჩანჩაბრი.

ქანისწყლის ხეობა განთქმულია სილამაზით. ცამდე აზიდული ტყით დაფარული გორიზი მთები ალპური

საძივრებით გვირგვინდება. ხეობა ზოგან ისე ვიწროვდება და ღრმავდება, თვალს ვერ ჩაუწყვდენ თავბრუ-

ყვავილს დაარქვეს სახელი ბავშვის, ყვავილს სახელად პქვია სამანტა!

თითქოს ჩამოთბა შთაში და ბარში, თითქოს ცისკარმა ამოანათა...
ყვავილს დაარქვეს სახელი ბავშვის, ყვავილს სახელად პქვია სამანტა! არ ეშინია სუსხის და ქარის გულეშში სსივად იმისაპოროთა...
სუყვავლა ბავშვი ყვავილი არის, მწალოდ ვრთ მათგანს პქვია სამანტა!

ცეროდენა გოგოს ფიქრი
4 ფრთებს არასდროს არ დაკეცავს.

იმის აქ და ცსრამთას იქით:

„დაუ, მუღამ იყოს ზეცა!“
მშვიდობა და ცისარტყელა იქნაგება მუღამ ვრთად;
ვრთად მღერის ბავშვი ყველა:
„დაუ, მუღამ იყოს ღედა!“
ბავშვის ფიქრმა, ბავშვის ცრემლმა მის ვარსკვლავად იკამეამა...
გული ლოცვით იქანცება:
„დაუ, მუღამ იყოს მამა!“
აბა, ვრთად, ყველამ ვრთსმად:
„დაუ, მუღამ...“ „დაუ, მუღამ...“
დღეს მწესავით ყველა ვწაფავთ, რომ მშვიდობას ძმობა უნდა.

როგორც პირველი მტრისალი, როგორც იმედი დიდი, განაფულოვით ცოცხალი იზრძევი სამანტა სმიტი.
დღას ვაშირინა ნატაშა, შენი დობილი, გოგო...
„- გასსოვს, ხანაჯა, შე და შენ როგორ ვმღეროყით, როგორ!“
განა ცრემლუბით იხსრობა დედ დღვისა თუ ზვალის...
შესე, კატია ლინევა გვამტემს იმედს და სალისს.
ვევრდით სტარ როუ დაყვება

კარად იციან ბრაკონიერებმა და წულების მანძილზე დაუნდობლად ანადგურებდნენ მათ. „თევზსამალაი“ კანისწყალს პატარა ნავადლით უერთდებდა ამ ვიწრო გასასვლელში გარდა თევზს სხვა გზა არა აქვს მღვიმეში მოსახვედრად. ჰოდა, ბუნების ნორჩ დამცველებს რომ არ ემარჯვებოდა, ვინ იცის, იქნებ ქაიხისწყალში სულაც გამჭრალიყო თევზის სასხენებელი.

ობუჯში ცხოვრობს პატარა მკვირცხლი ბიჭუნა, მეოთხეკლასელი მანუჩარ მებონია. იგი ბუნების ნამღვილი ქომავია. ერთხელ, როცა ბრაკონიერები მორიგი თარეშისათვის მიაღდგნენ „თევზსამალას“, მოულოდნელად მათ პატარა მანუჩარი წაადგა თევზ. „აჲ კარ ავეთებითო!“ — შეუძახა. ნარწამხდარმა ბრაკონიერებმა სხვა რომ ეგრა მოახერხეს რა, — „ვერა ხედვე, ვებანაობთო!“, — ესლა წილილულულეს. მერე, თითქოს გონს მოეგნენო, დაუტანანეს: „აქედან მოუსვი, თორემო...“ მანუჩარმა თვალი შეავლო მოსამსმელ ბაღეს, წვრილად ნაქსოვ ფაცერს და ყველაფერს მიხვდა. წავიდა და დაუყოვნებლივ მამას აცნობა ყველაფერი.

მანუჩარის მამამ დიდიყო მებონიამ, ბუნების ამ უანგარო დამცველმა, სიყვარულით „ეკავს მინდა“ რომ შეარქვეს, თანასოფლელებს უხმო დახმარებისათვის. საბოლოოდ ყველაფერი იმით დამთავრდა, რომ ბრაკონიერები, რომელთაც ზუგდლდელი

თენგიზ ზარდანიას თევაკობდა, შეიპყრეს და ახლა საკადრის სასჯელს იხდიან. ქანისწყლის ტობი კი თავისუფლად ნავარდობს მდინარეში.

წალენჯიხის რაიონში ბუნების მშვენიერი ძეგლებით ყურადღებას იპყრობს ინწრის ხეობა: ჩანჩქერი, ქეაქანცალაია, ღვეის მღვიმე, ალბოვის უფსკრული და სათოვლე ჭა... შეუძლებელია, ერთხელ მაინც იხილო ისინი და ოდესმე მესხიერებიდან ამოუარდეს!

— მახე, აგაონიონიას კიდევ დაუბრუნეთ შატაიში აგაონიონი გავსომიანოთ! — აუზუნაის მანუჩარი.

ქეაქანცალაია კირჭვის უზარმაზარი კონუსისებური ლოდია, რომელიც წვეროთი ღვეამოწას ეყრდნობა, ქაიხის ოდნავ წამოებრვაზეც კი ირწყვია, მაგრამ არ იქცევა. აი, ღვეის მღვიმე, რომელიც ბუნებას კირჭევში „გამოთლია“ და მართლაც რომ ზღაპრული ღვეების სადგომისათვის დაუმსგავსებია. სათოვლე ჭაებზე ბუნების საოცრებაა. თავებრუდამხვევ სიღრმეში, თითქოსდა საგანგებოდ ნაშენებ ჭაში, შუა ზაფხულში, ავეისტომშიც კი, ყოველთვის შევიძლიათ იხილოთ თოვლი.

მაგრამ ყველგან ლამაზი და ეფექტური მაინც ინწრის ჩანჩქერია. ზღვის დონიდან დაახლოებით ორი ათასი მეტრის სიმაღლეზე, ცამდე აზიდული, უსიგრი ტყით დაფარული მთების ძირში, თოვლივით თეთრი კირჭევებს შორის, ოციოდ მეტრის სიმაღლეზე კლდის გულიდან ვადმოსჩქვებს ჩანჩქერი, რომლის აწყარა წყალი ქანისწყალს უერთდება.

ბუნების ეს მშენებმა ამ ცოტა ხნის წინ საღიბთეში აღმოჩნდა. ენგურაგის მშენებლებმა მიონლომეს ამ ჩანჩქერის წყლის გამოყენება. ატყდა დაეა მშენებლებსა და ბუნების დამცველთა შორის. ერთნი ამტკიცებდნენ, მშენებლობისათვის ეს წყალი აუცილებელიაო. მეორეთა აზრით, ინწრის ჩანჩქერის წყლის მარაგის სიმციროს გამო ჰესს ეგრაფერს შემატებეს, ინწრის ხეობა კი უწყლობით ჩაეკვება და ბუნების ეს სილამაზე განადგურდებოდა. ამის ოთხობა

და შესცივინებს ჯული...
ღმერთო, ახარე ამ ქვეყნად
ბაქშეთა მოდგმა და რჯული!
ღმერთო, ამრავლე ამ ქვეყნად
მილიონობით ლელა,
ჯონი, ვანი თუ ფრანსუა...
წაღმა ატარე ყველა!
ღმერთო, ამრავლე ამ ქვეყნად
მილიონობით მერი...
არ მოუშალო მშვიდობა,
თვითონ იციან მერე!
წუთით გაჩუმიდეს თოვლიანი,
წუთით გაჩერდეს მურთი...
მღერის მშვიდობის სიმღერას
მსოფლიოს ბაქშეთა გუნდი!

სერიოზულად განჯავხოთ,
 სუშრობა იყო იქით,—
 ბუშუბების საქმე გამსდარა
 ყოფნა-არყოფნის ფიქრი.

სიცოცხლე ისევ მცირეა,
 ერთი ნიაგის ქროლა...
 ბუშუბების საქმე გამსდარა
 მშვიდობისათვის ბრძოლა.
 სიტყვას უშუელის საქმე და
 არა ლოცვა და ღმერთი...
 ყველა — დიდი თუ პატარა —
 ბუშუბებს დაუდგეთ გვერდით!
 მზის ქვეშ სარობდეს ხალისით!

ყვავილია თუ ბუშუბი...
 ვინაც იბრძოლებს ამისთვის, —
 ჩემი გულწრფელი ტანი!

მხატვარი მ. ზარაზონიძელი

ზე ჩვენი რესპუბლიკის პრესის ფურცლებზეც ბევრი დაიწერა. უფროსებს მხარში ამოუდგნენ ბუნების ნორჩი დამცველები, საქმეში ჩაერთვნენ ზემდგომი ორგანოებიც და ყველაფერი სასიკეთოდ დამთავრდა, — ინჟრას ჩანჩქერი ძველებურად მოსჩქევს.

ამჟამად საქართველოში მცირე მდინარეების დაცვის ხუთწლიანი მიმდინარეობს. ამ დიდ, საშვილიშვილო საქმეში აქტიურად მონაწილეობენ წალენჯიხის ბუნების დაცვის ზონალური ინსპექცია და ბუნების ნორჩი ქომავლები. ერთუზიასტებმა საკუთარი ძალებით ააგეს შვიდი მეტრი სიგრძის ოთხნახიანი ნაღვი და ჰანისწყალში ჩაუშვეს. ეკიპაჟის შემადგენლობაში შედიოდნენ ბუნების დაცვის ზონალური ინსპექციის უფროსი ინსპექტორი ვალერიან ჰანტურია, სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის სტუდენტი პაატა სარია, გემ „ფობოსის“ (მურმანსკი) მექანიკოსი ნუგზარ არახაშია, ბუნების უანგარო ქომავლი, ობუქელი დიდიკო მებონია და მისი ვაჟი, ჩვენთვის უკვე ნაცნობი პატარა მანუჩაი. ექსპედიცია ჰანისწყალ-

ლიდან ხობისწყალში გავიდა, უწლებთან, სადაც მდინარე შავ ზღვას უერთდება, ნავი ზღვის ტალღებში შეცურდა, სანაპიროს ვაჟყვა და 30 აგვისტოს ზღვიდან პალიასტომის ტბაში შესრიალდა. ამ სამი დღის მანძილზე ბუნების დაცვის ერთუზიასტებმა გულდასმით შეისწავლეს განვლილ გზაზე მცირე მდინარეების მდგომარეობა და სათანადო დასკვნებიც გააკეთეს.

მაგრამ მართო ამით როდი ამოიწურება წალენჯიხის რაიონის ნორჩ ნატურალისტთა საქმიანობა. ჯერ კიდევ სამოკდაათიან წლებში სოფელ ლიის საშუალო სკოლის ბიოლოგიის მასწავლებელმა ჟუჟუხან სამუშიამ, საგნის უკეთ შესწავლის მიზნით, სკოლის ეზოში მოსწავლეთა უშუალო მონაწილეობით სასწავლო-საცდელი ნაკვეთი მოაწყო. აქ ბუნების ნორჩი მოყვარულები პატარა-პატარა კვლებში თესდნენ და სწავლობდნენ ბოსტნეულის სხვადასხვა კულტურებს, გააშენეს ყურმნის პატარა ტილავერი, დარგეს ხეხილი. მალე ლიის საშუალო სკოლის ნაკვეთს მთელ რაიონში გაუვარდა სახელი. აქ სხვა სოფლებიდანაც იწყეს ბუნების მოყ-

ვარულებმა სიარული. სკოლის რემკთა, რომელმაც გაითვალისწინა მოსწავლეთა ასეთი დაინტერესება რაიონის ხელმძღვანელობას შეუანხმდა და 1979 წელს სკოლის ბაზაზე ჩამოყალიბდა რაიონის ნორჩ ნატურალისტთა სადღერო, რომელსაც სათავეში მასწავლებელი ჟუჟუხან სამუშია ჩაუდგა. ბუნების ნორჩმა მოყვარულებმა და ქომავლებმა ფრთა გაშალეს. სადღეროს წრეებში რაიონის საშუალო და რვაწლიანი სკოლების ათობით მოსწავლე გაერთიანებული. „პროფესია“ მრავალგვარია — მეხილეობა, მებოსტნეობა, მევენახეობა, მეკურდღლეობა, მეფრინველეობა, მეფუტკრეობა, სელექციონერობა... ერთი სიტყვით, ყველამ იმ წრეს მიაშურა, რომლის საქმიანობაც უფრო ინტერესებდა. ყველა რეალურად ნაყოფიერად მუშაობს, რომელიმე გამოცალკეებდაც კი გაცივრდებოდაც. ავიღოთ, თუნდაც, სელექციონერთა საქმიანობა; ბუნების ნორჩი ქომავლები განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ ენდემური ჯიშების აღდგენა-გავრცელების საქმეს. ისინი გულისყურით აკვირდებოდნენ და შეისწავლეს უძველესი ჯიშის ხორბალი „მაჩა“ და „ზანდური“. ერთხ-

ბატონი ნიკო კაცხოველის ნაჩაყარი ღობის თესლი შემუსნა მასწავლებლის დანაშარებით სწრაფად ზამრცმულა ახლომასლო სოფლებში

„ცოცხალ ქუთხაში“ მოზინდულნი ქარღღღები სათუთი წარწველმასს იტოვან

გავრცელება

გასუქებული კომპი
ხეზე თავს ძლიერდა იჭერს,
იენის ბროწეული,
უკვე ვერ მალავს კიჟებს.

ბელელი სიმინდს უნძობს,
ქვევრი საწინახელს უშვრის,
დამინატებული ვაზი
და გზას ულოცავს ყურძენს.

ხნეუნზე, დაკროლილ კაკალს
თხილი დაუდგა მსარძო,
ძირს ჩამოსტამოს ღამობს
ღლიაწითელი ვამო.

გოგრას ღლილი შოსდას,
ფოთლები შოკვერს ფარფატს,
კალითი გოგორს აესესებს,
გოგორი გარბის სწრაფად.

სოფელში

აუყვებით სოფლის აღმართს,
ზაზა გზა-გზა მდებროდა,
ბებო იჯდა ხახლის ზღურბლითან,
მლოთმენლად გველოდა.

რომ მივედით, სიხარულის
ცრემლიც ბუერი დაღვარა,
— ვაი, თქვენ კი შემოგვევლო,
გამხიარეთ ჭაღარა!

ახე რატომ დამივიწყეთ,
სომ სვდავთ, რომ ვებერდებნი?
— რა ჯენით, ბებო, უფრო სწორად
არ გავიხსნებოდა.

**მზეს
ქილი მოურია**

მზემ სსიყვებთ შოელი
ველ-მინდორი მართო,
ვადაველო სეთა
ჰველა ტოტს და ფოთოლს,
ნაგაფელი ნახს,
რუ, წყარო და ღველეც,
ზღვს, ტბასა და მდელის
მოუფერა მერე.

ჭადრის წვერი ცოცნა,
ცოცნა ბუქნის ძირი,
და საღამოს, დაღლილს,
შოურია ძილი.

ლაც ღობის თესლი ჩაუტვარდათ
ხელთ. ეს ყუთიანი საყვები მარცხ-
ლეული, სამწუხაროდ, გადაშენების
გაზაფხულის დამლაგარი და მისი აღდგენა-
გაქრეცლება მხოლოდ საქვის სიყვარულს
თუ შეუძლია. ბუნების ნორჩ-
მა ქომავლებმა სწორად ეს სიყვარული
გამოამყვანეს და ღობე თავიანი
საყვად ნაყვითში დათესეს. მომ-
დენო წელს თესლის რაოდენობამ
იმატა და ფართობიც გაიზარდა. ახლა
ლოლებს იმდენი ღობე აქვთ, რომ
მეზობელი რაიონის სოფლების სეო-
ლებსაც გაუნაწილეს, არც მოსახ-
ლეობა დაივიწყეს და, იმედით, ეს უძ-
ველესი კოლხური კულტურა კვლავ
გავრცელდება დასავლეთ საქართვე-
ლოში.

სელექციონერებს არც ნორჩი მე-
ვენახეები ჩამორჩნენ, ვაზის უძვე-
ლესი ჯიშები „პეჩიფეში“, „შობიტ-
ლოსი“ და „დავლილობრივი თერაპი“
გააზარეს და გააშენეს. ცნობილია,
რომ განთქმული „ოჯალეში“ ყველა
ნიადგავში ერთნაირად კარგად არ ხა-
რობს, მაგრამ ნორჩი მევენახეები
ფარ-მხლს არ ყრიან, ცდილობენ, ეს
ვაზი წალენჯიხის მიწასაც აზიარონ.

ნორჩი მევენახეები ზრუნვას არ

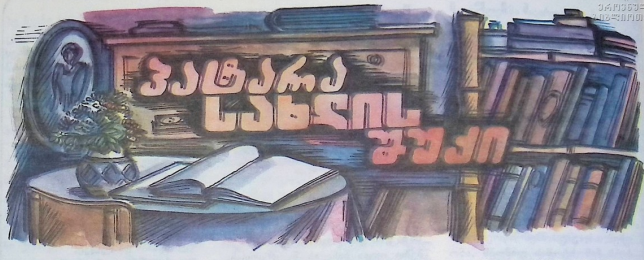
აყლებენ წიწკასს, ბოლოც, ჭარხალს
და სხვა ნათესებს. აგერ, ეკ ბერიშ-
ვილი და რუსუდან ციმინტია წიწკა-
სს უთიხნიან ძირებს, იქით ვახტანგ
და გაბრიელ სამუშეები ბოლოცის
კვებები დფსფესებენ. მზეენარ ან-
თასი ეუქუნა მასწავლებელი მიუახ-
ლოვდა და სარგებლების გამოთხ-
ნაზე მიუთითა. თვა შონია ჭარხალს
კვალი ჩამდგარა და გულდასმით
ათვალიერებს ნათესს, — ხომ არაფერ-
ი უჭირსო. ერთი სიტყვით, ყველა
თავისი საქმითა გართული და დროც
შეუმჩინებლად მიიპარება.

ნორჩ ნატურალისტთა სადგურის
ეგრეთ წოდებულ კოცხალ კუთხეში
რადას არ ნახავს თვალს. აქა კურდ-
ლები და ბოცვრები, სამტრედიო-
ლი ჯიშის დიდი და იაპონური ჰაჟია
ქათმები, მიზარდილი წიწილებს რომ
გვანან, გაფხორილი ინდაურები და
ყიენი ბატები... რკველივ იტეპოლი
სისუფთავა, აშკარად იგრძობა
ნორჩ ზოოლოგთა მზრუნველი ხელი.

ბუნების ნორჩი ქომავლები მარტო
პრაქტიკულ საქმიანობით არ იფარ-
გლებიან. ისინი აქტიურად მონაწი-
ლეობენ რესპუბლიკისა და საკავში-
რო მსსშტაბით მოწყობილ თითქმის

ყველა ღონისძიებაში. შარშან, 17-
ცნა 25 აგვისტომდე ჩატარებულ
ნორჩ მევენახეთა საკავშირო შეკრება-
ში ჩვენი რესპუბლიკის თიხი მის-
წველ მონაწილეობდა, მათ შორის
ილი წალენჯიხის რაიონიდან იყო —
ირმა ბერიშვილი და ლაშა სამუშია.
ბუნების ნორჩმა ქომავლებმა თან-
ატოლებს თავიანთი სკოლის მეხილ-
ების მუშაობა გააცნეს. ეკატერინე
ბერიშვილი მონაწილეობდა მიილი
რესპუბლიკური დათვალიერებაში —
„ნორჩი ნატურალისტები, შექანიკო-
სები და მკვლევრები — სამშობ-
ლოს“. ეკატერინე თავის მოხსენე-
ბაში საინტერესოდ უცნობ დამსწრეთ
წალენჯიხის რაიონში ღობის თეს-
ვის ვადების დადგენის შესახებ. ასე-
ვე საინტერესოდ წარსდა თანატო-
ლების წინაშე თბილისში გამართულ
ბუნების ნორჩ დამკვეთთა მე-15
რესპუბლიკური შეკრებაზე მანანა სა-
მუშია. მისი თემა ფუტკარის ოჯახის
დაცვის ექვებოდა.

ასე შრომობენ, სწავლობენ და
იცვენ ჩვენი რესპუბლიკის ფლო-
რასა და ფაუნას წალენჯიხის რაიონ-
ის ბუნების ნორჩი ქომავლები. ბა-
რავალი მათ!

განსაზრებელი

მ ო თ ს რ ო ბ ა

მხატვარი ზურაბ ფორჩხიძე

ოთახში ნათურა ციმციმებდა. პატარა სასლი ორი ფანჯრით — ორი შექნამდგარი თვლით შემოიქცეოდა, თითქოს ჩემს მოლოდინში იდგა გარინდებული. ნელი ნაბიჯით მივიდოდი. დარტყანთან შევდექი, სის სვეტებს სელი მოვუთათუნე, მოვეფერე. კარს ოდნავ მივაწექი სელისგულით. ნელი, მსუბუქი ჭრიალით გაიღო. ზღვრბუნე გადავაბიჯე და გაქევავედი, სუნთქვა შემეკრა, ყრუანტელმა დამიარა. ოთახს ძველებურად გამოიყურებოდა, წველაფერი თავის ადგილზე იდგა... და რამდენმა ყველა ჩაიარა? თითქმის ოსუნთქვამ! აღარ შევინა, თუ ამ ბინას ასე სათუთად უპატრონებდა და მოუვლიდა ვინმე. ნატო მასწავლებელი სომ მარტოსებლა ქალი იყო...

კარგა ხანია, ისეთი სისხარული არ განმიცვლია, ოთახში შეხვალს რომ ჩამიდგა გულში. ძველი კედლის საათი ჩვეული რიტმით წიკჩიკებდა. მის აქეთ-იქით ძველებურად ვიდა სურათები, ოღონდ ახლა მათ შავ ჩარჩოში ჩასმული ნატო მასწავლებლის გადიდებული სურათი მიმატებოდა. იგი ძველებურად მიმზერდა სურათიდან დიდბრინი კეთილი თვალებით, და ჩვეული მრავლისმეტყველი ღიმილი ედგა სასის ყველა ნაკვთში. ოთახში სუთუდა იყო დალაგებული, ისე, როგორც მას უყვარდა; ყველა საგანი თავის ადგილზე იდგა: საწოლი — დიდი ფუმფულა თეთრი ბალიშით, კარგად — ზედ შემომდგარი სეში ნაკვთი არწივის ფიგურით, კამოდელი — პატარა მრგვალი სარკითა და გაცრეცილყვინი სქელი საოჯახო ალბომით. ბამბუკის ეტაჟერი ირინად ასვეტილიყო კუთხეში. ზედ მოსწავლეთა სელნაწერი გურნალებული კლევა. პული შემიტოკდა: ეს სომ ჩვენი სელნაწერი გურნალებია! ისინი უკვე დახუებული და განადგურებულია ბუნიაზე ვასელის შემდეგ სკოლის ბიბლიოთეკიდან, ვინ წამოუღია და შეუნასავს. ან იქნებ იმან წამოიღო, ვინც ამ სახლს ასე სათუთად უვლიდა, ეს პატარა ბინა პანი მუშუემად რომ უქცევდა?..

გადავდგი ერთი ნაბიჯი, მერე მეორე. დაწვდი საოჯახო ალბომს, ფრთხილად დავდე თეთრ სურგაგადა-

ფარებულ, წყლით სავსე თინის დოქითა და ჭიქით ძველებურად გაწყობილ მაგიდაზე, გადავალე...

აი, მისი ბავშვობის სურათები. აგერ, მშობლებთან ერთად, დედას კალთაში უზის. აი, უკვე გაზრდილა, აქ მოსწავლეა, მეუღ — სტუდენტი... და აპა, უკვე ჩვენს შორის დგას, ჩვენ ოთხს — მე, ლევანს, კაკოსა და რონის გვიდგას შუაში მრავალშვილიან დედასავით და ცა მიწა თავისი პგონია, ორმოცდაათი წლის ქალს ისეთი მუქი ჩასდგომია თვალებში, ბავშვებს რომ სწევიათ, როცა რაღაც ძალიან უსარიათ. ოთხივეს მეოცნებებსა და მუშეკერებს გვეძანდა. ლევანი ათოსი იყო, კაკო — პორთოსი, რონი — არამისი; შენ დარტანიანი ხარო, — მუშუებოდა, — მისებურად მოულოდნელ სიფეთებში იგი თავის გაყოფაო. დე იმ ამბავს ინსტნება სიცილით, თუ როგორ წვიყვანე ბიჭები ალაზნისპირა ტყეში, რათა ვევალებ დიდი ხე მოგვეჭრა, გამოვგუთალა მისგან ნაგი, ამ ნავეთ გავეცურა ალაზანი და ჩავსულიყვირი კასპის ზღვაში. ორი დღე ვჭრიდით ყველაზე მსხვილ კერხს. მესამე დღეს თავს წამოგავადგა მეტყვევით თუ წელში, დავაბატყვევა ოთხივენი და გულგასეთილ მშობლებს ჩააბარა ჩვენი თავი.

ნატო მასწავლებელი ჩვენი სკოლის ბიბლიოთეკარი იყო. მთელი სოფელი იცნობდა და დიდი თუ პატარა სიყვარულით „მიწინაშარტუნებს“ ეძახდნენ, ზოგიც — წინების „სეღმწიფეს“. უფრო დიმილიანი ქალი იყო, მაგრამ სმირად მკაცრად შეიკრავდა სოლმე შუბლს და ამის გამო, ხანამ დავახლოვდებოდი, რაღაცნაირი შიში თუ რიდი მჭონდა მისი. კითხვამ მიყვარდა და როცა წიგნისთვის შევიდოდი ბიბლიოთეკაში, ისე ჩამივარდებოდა ენა, ნატო მასწავლებელი შემომწყრებოდა — რა არის ბიჭო, დამუნჯდი თუ რა მოვიგედიო. ახლა ვსვდები, იმისა შემინოდა, წიგნის მოვლა არ დავწუნებინა და არ შევერისხე. სმირად შევსწრებოდა, როცა რომელიმე მოსწავლეს უჯვარდებოდა: — ეს რა გიქნია, წიგნი რა დღეში ჩავიგედი, გაგიორბემა, როცა სხვა მთხოვს, ახეთი წიგნი როგორ გვატანო, აღარ დავინახო აქ ვქმუშე მოდებულნი, ვიძრე წიგნის მოვალს და ჩასვლილი. ის

მოსწავლე კარგა ხანს შიშით ვეღარ შეუძლებდა ბიბლიო-
თეკაში შესვლას. მაშინ ნატო მასწავლებელი სადმე
მოიხილებოდა და ისევე გაუწერებოდა: — სად დაიკარგე
ამდენ ხანს, წიგნის მოვლა ვეღარ ისწავლეო? მოსწავლე
დამიპროცხვებდა, თავს ჩაინდრავდა; შერე, ძალისხაზად
გმას რომ ამოაღებინებდა, ნატო მასწავლებელს ჩუმი
სიამის ღმილი გადაჰკრავდა სახეზე და ეტყობდა: — მამ
გრატო აღარ მივაქვს ბიბლიოთეკიდან წიგნი, მეორედ
აღარ მათქმევინო, მიდი და წაიღეო!

უცნაურად მოხდა ჩვენი დამეგობრება. მუხუთე კლას-
ში ვიყავი. სექტემბერი იდგა. გზად მიმავალი შეუჩერდი
და დიდნახს გადაყურებოდი ლევდევით ვარშემორტყ-
მულ ნატო მასწავლებლის პატარა სახლსა და უზოს.
ლევდების კენწეროებზე ჩიტები შემომხსენდარიყვნენ და
მწიფე ნაყოფს კენკავდნენ. ასეთი ჯიშის ლევდი ჩვენი
სოფელში არაბის ედგა. ნატო მასწავლებელი ეზოში და-
ფუსფუსებდა, ხელში ცოცხი ეჭირა და ერთ ადგილზე
აქუნებდა ნაიდრევად ჩამოცვენილ გამხმარ ფოთლებს.
ვფიქრობდი, ნეტავი შემინძნოს და მიმიბატიოს-მეთქი.
მაგრამ ის ისე იყო ვართლი, ეტუბო, ვერ მხედვდა. იქ-
ვე ახლოს ჩემი თანაკლასელი ლევანი ცხოვრობდა, გა-
დაუწყვიტე იმათთან მივსულიყავ, მაგრამ ლევანი სახ-
ლში არ დამიხიდა. გამოუბრუნდი, ნაკადლის პირ-პირ
აღმა შემოყვევი გზას, ხან ჭვა ვისროლე წყალში, ხან
წაუსტვინე, ხანაც ჩავასვლე; ცალი თვლი კი ისევე
ფოსკენ მჭვრია. ნატო მასწავლებელს სმდია ფოთლები
უზოს კუთხეში შეეკრევიბინა, ცვესლი წაეკიდებინა და
წავაგდა. წუთით შეუჩერდი. უცებ ნატო მასწავლებელი
შემობრუნდა, მუბლზე ხელი მიიჩრდილა და დამაკვირ-
და.

— აქ მოდი! — ხელი დამიქინა.

— მიიჩრდინე.

— აბი არ აკეთებ? — ეშმაკურად მოწკარა შავი დიდ-
რონი თვლები, მსხვილ ტუჩებში ანტი ღმილი ჩაუდგა.

— ლევანთან ვიყავი, სახლში არ დამხვდა! — თაჩა-
ჩინდრულმა უკაპუსხე.

— ძალიან გეჩქარება? — ღმილით შემეკითხა. — გვა-
ლია?

მხრები ავიჩნე.

— თუ არ გეჩქარება და გცალია, აილე კალათა, ადი
დიდლზე და დამიკრიფე, შესხვე, რა მაგრადა მწიფს. —
მითხრა და კალათა გამოიტანა, ხელში შემაჩენა. — აბა,
შენ იგი, ფრთხილად ადი, ტოტი არ ჩამოგიტყდეს და
არ ჩამოვარდე!

თვლის დახმამებამი ლევდს კენწეროზე მოვექე-
ცი. თან ვკრფოდი და კალათიში ვაწყობდი ლევდს, თან
ყველაზე მწიფებს გემოზე მივირთმევდი და ვფიქრობ-
დი: მისხვდა, ყველაფერს მისხვდა. ეს რა კარგად მოი-
ფიქრა! — ლევდი დამიკრიფეო. კაცი ვერაფერს გამოაბა-
რებო.

ნელ-ნელა ვფურცლავ ალბომს. სურათს სურათი
ცვლის, მოგონებას — მოგონება. აი, ერთი ფოტოსურა-
თი: ნატო მასწავლებელი წევს, არა, კი არა წევს, წა-

მოშავდრა, ბალიშებს მიყრდნობა ზურგით, თავზე სი-
ლაბადრი წყურკნებს, ხელები გაუშლია, თაღლებადი-
თობულს სახე აღგზნება და რაღაც სიანსაგურის
გეიყვება. გამახსენდა: ეს სურათი ჩვენი სკოლის მეთე
კლასის მოსწავლემ, მეტასხვად სოსო-ფოტოგრაფმა
გადაუღო, როცა ნატო მასწავლებელი ავად იყო და მთე-
ლი კლასი მის სანახავად ვიყავით მისულე.

მაშინ შემიძღე კლასში ესწავლობდი... ის შიშითი
კარგად მასხვდა, დიდოვლიანი იყო, ყინვანი. მერე
უცებ მშანი დღეები დაიჭირა, თოვლმა დინობა დაიწყო
და ჩვენი პატარა ნაკადული ვაიოცხლდა. სახტრავიდან
ყინვლის ლოლავი ჭხანთი ცვიოდნენ ძირს. მერე
ერთბამად იარბა ამინდი და თებერვლის სუსხინმა ქა-
რებმა სახლბო შეგვემწყვდია. ახლა უფრო მეტი დრო
გვეწონდა გაკვეთილებისა და მხატვრული ლიტერატუ-
რისათვის. ნატო მასწავლებელს მსოფლი სკოლის ბიბ-
ლიოთეკაში ვხედებოდი, გაკვეთილების შემდეგ შევირ-
ბენდი სოლმე და ახალ წიგნს ვისოფდი წაწყაიხადა.

— ძალე სკოლის ბიბლიოთეკა შენთვის უნებტერესო
გახდება, უკვე მიჭირს საშენო წიგნის შერჩევა, თითქმის
ყველა წაიხიული ვაქვს, — თითქოს უკმაყოფილოდ
ბუზუნებდა ჩვენი „მეოგნობართუხუცისი“. — იცი, რას
გეტყობ: ჩემბო, სახლში მოდი და დიკენის „დავით
კობაქილოდ“ გაგატან. ოდონდ წაიკითხე თუ არა, მა-
შინვე მომობრუნე, არ მოვიყარს წიგნის გაედნვა ან სად-
მე კუწველა მიგედება. წიგნსაც, ადამიანიც, სიცოცხ-
ლე უყვარს, როცა მას კითხულობენ და უვლიან, დღე-
გრძელი სდება! — მითხრა და ამის შემდეგ პირადი ბიბ-
ლიოთეკიდან მირჩევადა სოლმე წიგნებში.

იმ ქარბუქიან დღეს, სკოლაში თაქედმოვლევილი
რომ შევეარდი, ჩვენი კლასის გოგონებმა აშმაგი დამხ-
ვედრე — ნატო მასწავლებელი გაიკოებდა, მაკლს
სიხე აქვს და ლოკინიდან ვერ დგებარო. იმ დღეს ეჭვის
გაკვეთილი გვეწონდა და მერსზე კი არა, თითქოს ეკ-
ლებზე ვეფვიე. როგორც კი ბოლო გაკვეთილის ზარი
დაირეკა, დავატყე ჩათვის ხელი და გარეთ გამოვვარ-
დი. მთელი კლასი მომყვა.

— მოვციადეო! — მოგვამსოდნენ უკან ჩამორჩენილი
გოგონები ბიჭებს.

აქომინებულბებმა შევადეთ ნატო მასწავლებლის სახ-
ლის კარი, მთელი თოხნი ბეშუშებით გაიყოს. აუდმყოფი
გაქათათუთულ ლოკინში იწვა, ხილაბანდით წაკრე-
ლი თავი ფუმულა ბალიშზე ედო, სიციხისაგან ლოყები
აწითლებოდა, გუგები გადიდებოდა. ყველანი საითთაოდ
შეგვათვლიდრბა, თითქოს დაკეთვალა, სომ არავინ აკ-
ლილო, გავგიდლიმა და გვითხრა:

— მოხვეიოთ! ახლა რაღა მომკლავს! ექიმსაც მომე-
ვრით და წამალსაც მომიტანთ, არა?..

— ნატო, შენი პირველი წამალი, აი, ესენი არიანი,
რომც არ ღალიო წამალი, ამათი ყურება მოგარჩენს! —
უთხრა ვანი ექიმმა ნატო მასწავლებელს.

გოგონებმა სახლი მიაღვეეს და შინისაკენ გახსიეს,
მე ცული მოვანხე და მიჭვითან ერთად მუშის ჩხვას
შეუდგექი. წახვლისას ექიმმა გავგაფრთხილა, ღუმელი 9

არ ჩაქართვებ, ოთახი არ გაეციოთ, ავთიქიდან წამლები მოუტანეთ და, საერთოდ, თუ კარგად მოუვლით, სამ დღეში ფეხზე წამოდგებით. მე, ლევანმა, კაკომ და როინმა დანარჩენი ბიჭები სახლში გაუშვეით, ლეშელი კარგად გაეკურნეთ, წამლები მოვიტანეთ. არ გასულა დიდი ხანიც და ჩვენი თანაკლასელი ორი ვაჟი — თამარი და ასმთი მოვიდნენ, მოხარებული ჭაბუკი, ნამსვარი და ხილი მოიტანეს. ერთი სიტყვით, ყველა ამ ერთად ვიჯანსმეთ.

გუზუგუბდა ლეშელი, საათის წიკციკში თანდათან ბინდებოდა. გარეთ თხელი ყინული იფარებოდა თოვლის ნაგური, სასურავზე ნაწვეთარი ლოლუავედებოდა. ჭარი თანდათან ცხრებოდა.

კვლის სათმა დარეკა. ნატო მასწავლებელმა ასე და.
— ეს რამდენი დრო გასულა?! — გვიისრა ღიმილით.
— სომ არ მოიწყინეთ? ნუგზარ, მართლა, რას შერება თქვენი ლიტერატურული წრე? — მე შემომხედა. — ამ

ბოლო ხანს იშვიათად იკრებივით. ასე არ ვარგა. კარგად დანერგული საქმე უკმაში არ უნდა მიატოვოთ. ნატო თქვენი არ უნდა დაქალოფილდეთ, უნდა ექმბოთ ნიჭიერი, შემოქმედებითი უნარით დაჯილდოებული ბავშვები. სხვაგვარად არაფერი გამოვა. ასლა ესეც მინდა გკითხოთ: რა ქენით, რა მოიფიქრეთ, რა დაგარეკათ სელნაწერ ფურნალს? თუ ჯერ კიდევ არ გადაგიწყვეტით?

— იქნებ „მეშიდე ცა“ დაგარეკათ? — ვთქვი მე.
— ძალიან კარგი! — ამყვა აღფრთოვანებული ასმათი. — თანაც მეშიდეკლასელები ვართ და სიმპოლურიც იქნება.

— ე, არა, ასმათ, ეს ფურნალი სომ მარტო მეშიდე კლასის კი არა, მთელი სკოლის მოსწავლეებისა იქნება! — მაშინვე მოუჭურჩო.

— მართალი ხარ, ნუგზარ! — დამიმოწმა ნატო მასწავლებელმა. — ამ ფურნალმა ჩვენი სკოლის შემოქმედებითი ნიჭით დაჯილდოებული მოსწავლეები უნდა გამოავლინოს, დაუნეწოს მათ გემოვნება, განუვითაროს მხატვრული აზროვნება, შეაყვაროს სელოვნება. უპირველეს ყოვლისა, რედაქლეგია ჩამოვეყალიბოთ, მისში უმცროსკლასელებიც უნდა შევიყვანოთ.

— ასეთი ფურნალი ჩვენი სკოლის ცხოვრებაში მბრველი იქნება და თანაც ძალიან საინტერესო. რამდენმა თაობამ დაამთავრა ჩვენი სკოლა და საკვირველია, არავის მოხვლია ფიქრად სელნაწერი ფურნალის შექმნა?! — თითქოს სინანულით იკითხა თამარმა. — აი, ნუგზარმა კი მოიფიქრა! ყოჩაღ, ნუგზარ!

ნატო მასწავლებელმა ღიმილით უპასუხა:
— თამარ, რას ვიხამთ, იმით გამორჩათ, ჩვენ კი არ უნდა გამოგერჩეს. როცა შენ და შენი მისანაგები დამთავრებთ სკოლას, სხვები ვაგარქმელებენ სწავლას და სელნაწერ ფურნალსაც არ მოკლავენ, აცოცხლებენ. აი, შენ ისა თქვი, რომ პირადად შენ დიდი ჯაფა შეგხედება, შენისთანა ღამაში წერა არავინ იცის და ამ ფურნალში მოსწავლეთა ყველა ნაწარმოები შენი სელით ჩაიწერება. გარეკანს ნუგზარი და როინი ვააფორმებენ. სხვა ნორჩი მხატვრებიც წავეხმარებთან, ერთი სიტყვით, თუ მოსწავლეებს დაეინტერესებთ, დიდი სიამოვნებით გააკეთებენ ყველაფერს, რასაც სელნაწერი ფურნალის რედაქლეგია მოსთხოვს. საერთო სელმძღვანელობას მე და ქართული ლიტერატურის რომელიმე მასწავლებელი გაგიწევთ.

— მარინე მასწავლებელს ვთხოვოთ! — წამოიხსა ასმათმა.

— ვთხოვოთ მარინე მასწავლებელს! — დაეთანხმა ნატო მასწავლებელი.

სელნაწერ ფურნალს მაინც „მეშიდე ცა“ ვუწოდეთ. სასკოლო კვლის გაზეთის ერთი ნომერი მთლიანად ფურნალს მიუძღვეს. შიგ განცხადება გამოვექვეყნეთ: გვინდა შევექმნათ სელნაწერი ფურნალი „მეშიდე ცა“, რომელშიც გამოვილინებთ ჩვენი სკოლის მოსწავლეთა შემოქმედებითი ნიჭი და უნარი პოეზიაში, პრო-

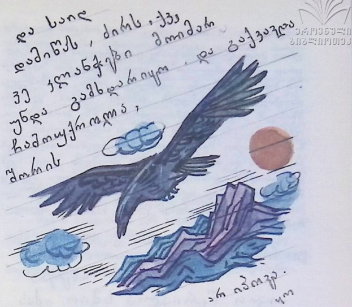

ზამი და ხატვაში, მოსწავლეებს პოეტურ და პროზაულ ნაწარმოებებთან ერთად ვისოეთ მოგვეჩვენოთ გამოცანები, შარავები, თავსატეხები და სხვა გასართობი. მოწონებული ნაწარმოებები გამოქვეყნდება მოსწავლეთა სტენაწერ ეურნალში „მეშვიდე ცა“.

ამავე კედლის ვაზეთით ნატო მასწავლებელი ყველას ასე მოგვმართავდა: „მგზუნებარე მეოცნებებო! თვალსა და გულს სწირად შეპირად ვერ აამტყველებ, ვერ ათქმევინებ იმას, რითაც მოსიბღუელი, გასარებული ან დამწყურებულია. და აი, იმალება განსხვავებული რამ, რაც გინდათ დაარტყით — შემოქმედებითი აღმაფრენა თუ წება, და ადამიანი სელში იღებს საღებავსა და ფუნჯს, მელანსა და კალამს, ნატებს და ძერწავს, თავალებულად და ბეჯითად წერს სტრიქონებს, იმალება მსატერული სტრაით, მოთხრობა, ლექსი... ასე იმალება ენა შემოქმედისა, რომელიც საკუთარი გულის ნაღებსა და ოცნებს სხვებისათვის გასაგებსა და საინტერესოს სდის, სხვახაც ოცნებისა და აღმაფრენის სასიათზე აყვანებს და ახლის შეცნობის სურვილით ანთებს. ვინ იცის, თქვენც რანარი მუშა აგიფრინებთაო და რომელ ცაზე დაიღებს ბინას?! ერთი სიტყვით, მეშვიდე ცაზე ლაღად ფრენას გისურვებთ, მგზუნებარე მეოცნებებო!“

ასლად შექმნილი რეალობეგია ცსრა მოსწავლისაგან შედგება. რეალობეგის ყველა წევრი ნატო მასწავლებულია და მარინე მასწავლებულიან ერთად საითთაოდ ვკითხულობდით ნორან აეტორთა ნაწარმოებებს და მოწონებულებს ცალკე გადავებდით სოლმ. ყდა მე და როინე გაეაფორმით, დავატეო ალაზნის ვეო, ქლიავისფერი კავკასიონის ქედი, ქათბათა ღრუბლები და უპროს ლავკარდი. ოქროსფერი ასოებით დავაწერეთ „მეშვიდე ცა“. ვარკანის მკორე მსარეს დავხატეთ მეოცნებე ბიჭი და გოონა, მშის ამოსვლას რომ შესცქერაინან. შივადამიე ჩაეაკარით მოსწავლეთა მიერ ფანქრითა და აკვარელით შესრულებული პორტრეტები და პეიზაჟები. ჩვენმა თანაკლასელებმა თამარ სარატივილმა კი თავისი ლამაზი სელით ჩააწიკაია ნორან აეტორთა ნაწარმოებები. და აი, ეურნალი „მეშვიდე ცა“ უკვე მზად იყო და მიბღოთოეის თაროზე დაიდო ბინა. მის წასაკითხად რიგი ვაიმართა. სასლში წაღების უფლება არაიის პქონდა, მსურველებს იქვე, ბიბლიოთეკის ოთახში უნდა წაეკითხათ. შოგვერ მთელი ჯგუფი შემოდოდა, ერთმანეთს ვცალებოდნენ წაკითხვაში, ნატო მასწავლებელი თვალ-ყურს ადევნებდა და აფრინებდა: სათუთად მოეგყარით ეურნალს, არ დასვარით და არ დასითოთ.

ასე შეიქმნა ჩვენი სტენაწერი ეურნალი „მეშვიდე ცა“, რომლის თორმეტი ნომერიც ასლა უკლებლოე ნატო მასწავლებლის ოთახში, ეტაეერის ზემო თაროზე ეწყო და ერთი სული მქონდა, საითთაოდ გადაემეფრცლა ყოველი და ბელომდე ჩამეკითხა. ასეც მოეპქეედა: ვერ სულ პირველი ნომერი ამოვარჩიე და შევედექი კითხვას.

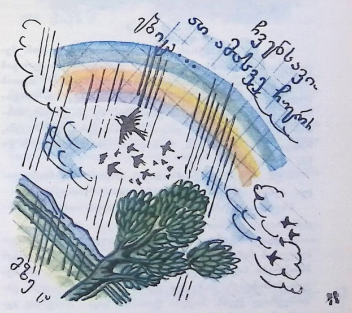
შ ი შ ი

ულრულო, ლევეარდოვან ცაზე მზე კამსამებდა. უტებს საიდანღაც მშოერი სვაეი ვამოჩნდა, სისხლიანი თვალებით გადმოხვდა ღედამიწას. ძირს, ქეებს შორის, სელიკი შეინსა. მამინეე კლანჭები მოიმარჯვა და მისკენ დანეშა. სელიკმა იგრძნო, რომ მშოერი სვაეის ლუკამად უნდა გამხდარიყო, და გაქეავდა.

სვაემა ქეებს ვაფთრებთ ჩაუქროლ-ჩამოუქროლა, მაგრამ მათ შორის სელიკი ვეღარ იბოვა. აგი შიშისაგან მართლა გაქეავებულიყო.

ს უ რ ა თ ი

ცის საწანსელში ღრუბელთა მტკვენები იწურებოდნენ. შორს, ალაზნის გაღმა, ტყის აქეთ-იქით, სადაც ხსოდაბუნე მინდვრებია, ღრუბლებს მშის ჭავლი ვაგმარვოდათ და ის ადგილი ყვითლად ღალანებდა. ვერცხლის-

ფრად მოლაბაზე აღაზანზე ცისარტყელას თალი შეიფ-
ფრად აბრაილებულიყო და ყველანი ვიდევით ზღაპრუ-
ლი სურათის წიაღში... აღიდგებულ რუმი ფესმიშველა
დავაბიჯებდით, ზაფხულის თბილი წვიმის წვეთები
მზისფერ კანკებზე გვიმძივდებოდნენ. მზე პირს იბანდა,
ოქროს წვიმამი ვიდევით სვებივით თავშიშველანი, ისი-
ნიც ჩვესნავით შეპყვრებდნენ დრუბლებით სავსე ცის
საწინახელს და მწვანე თვალბში აწვიმდათ. როცა ჩვენ
გავიბასოდით — ცისარტყელა, დავინახე, წელი პავრად
შემინახყო, სვებიც, ალბათ, ამასვე ბუბუტებდნენ, ალ-
ბათ ამასვე ნურნულებდნენ წვიმის წვეთებით აფუთფუ-
თებული ფოთლებიც...

მზე ცისარტყელას ბავებით გვიცინოდა. ვინ იცის,
განმორღება კიდევ ასეთი სურათი?!

ნიკო წყნარია სხივით
ნიკო წყნარია სხივით
ნიკო წყნარია სხივით
ნიკო წყნარია სხივით

ნ ა ბ ტ რ ა

როცა სიო არ ჰქრის, სეები მუნჯებოვით დგანან. მე-
ცოდებიან მაშინ ისინი. თითქოს ვერაფერს და ვერაჯის
სეადვენ, თითქოს მარტონი არიან. დიდი თუთის
ჩრდილქვეშ მშეკალა რომ ჩამომჯდარა, აკვანში თოჯი-
ნა ჩაუწევინა და იავნანას უმღერის, სე კი უსმენს, მას-
თან საუბარიც ძალიან უნდა, მაგრამ ვერ ელაპარაკება,
რადგან სიო არა ჰქრის, რომ ფოთლები აუშრიალოს და
სნა ამოალებინოს.

— უჰ, როგორ ცხელა! — ჩივის ჩრდილი წამოწოლი-
ლი ბები ანო, — ნიავი მაინც დიმიკერბოდე!

მზექლა აკვანს არქვენს და „პატარას“ იავნანას უმ-
ღერის.

ჩიტების მტერი ნიკა სასლის კედელზე აბობლებულა
ბუდეების ჩამოსაშლელად: ბარტყები ვიგვივით უსმოზენ
მშობლებს. ნიკას არ ესმის მათი ვედრება, ზევით და ზე-
ვით მბობობავს, შიშველი ფეხის თითბებით ეჭიდება გა-
მოშვარულ ქვეებს, ჩიტები ტირიან. ნიკა არაფრად აგ-
დებს მათ ტირილს. მაგრამ უცებ ნიკას ფეხი დაუსსლ-

ტება კედელზე და ძირს ბრავკანს მოაფენს, მუხამი ებ-
კინება და მორბავს ტირილს.

— რა მოგივიდა?! — დაფთოდება ბები ანო და შე-
ლიშვილიან მიდის.

ნიკა ტრისის და ტრისის.
ჩიტები ჯერ შემოთოდნენ, ნიკას სომ არაფერი ეტ-
კინაო, მერე კი სისარულით აღურტულდნენ, მათი პა-
წიები აბზარ ბიჭს რომ გადაურჩნენ.

— ვერტიან, შეილო? გაიზრდები და დაგავიწყდება!
— ეფერება ნიკას ბები ანო და თან უწყურება: — რამდენჯერ
უნდა ვითხრა, ჩიტების მტრობას თავი დაანებე, ცოდო-
ნი არიან, გაუშვი, ბარტყები დაზარლონ, დააფრინონ,
იმათაც ისე უყვართ თავიანთი ბარტყები, როგორ ჩვენ
შვილები და შვილიშვილები.

ნიკა ცრემლებს იწმენდს, ბებიას უბუვი ეხუტება.

— დაგიაშობ, შეილო, ნატკენი? — ქორწინე სულს უს-
ვაპს ბები ანო. — ნეტავი შენ ჩიტების მტრობას მოემ-
ვა და იმხელა გაიზრდები, რომ მშეს შეაწედენ სულს.
ასე იქნება, ნამდვილად ასე!

სულშეხუთული სეები ისევ მუნჯებოვით დგანან, ნი-
ოს ელიან, რომ ახმინდნენ, აშრიალდნენ, ალაპარაკდ-
ნენ.

— სად გადაიკარგა ეს ნიავი, რა იქნება, ჩამოიქრო-
ლოს და სული მოვათქმევიანოს?! — ნატრობს ბები ანო.
ნიკა წამოხტება, მწვანე მოლზე ციბრტუვით დატ-
რიალდება და წყრიალა სმით იბასის:

— დაუბერე, ნიაო, პატარა ნიკა მქვიანო...

მისი სმა ზარივით რეკავს, მთა-პარსა სწედება:

— დაუბერე, ნიაო, პატარა ნიკა მქვიანო...

უცებ ჯერ სუსტი სიო დაუბერავს, მერე ცოტა მომ-
ლაერებულ ნიავი ჩამოიქროლებს... და სულს ითქვამს

ბები ანო, სულს ითქვამენ სეებიც, შრიალებენ, ვნას იდ-
გამენ, ნიკას მადლობას უსდინან უცნაური ჩურჩულით.

— დაუბერე, ნიაო, პატარა ნიკა მქვიანო! — კვლავ ზა-
რივით წყრიალებს ნიკას სმა.

რა კარგია ნატრისის შესრულება. კარგია, როცა ყვე-
ლას შეუძლია ერთმანეთთან დაპარაკე და ერთმანეთის
მოსმნა. თუ ყურს დაუკედენ, ბუნება ისეთ რავეს ჩაე-
წურნულებს ყურში, გული სისარულით აგვეცხება...

ტ ი რ ი ლ ი

ვენასებს რომ ჩაუვარე, ვაზუბი ტიროდნენ, ცრემლი
ეძვება დაკორტულ თვალელებს. უკვე რამდენიმე დღეა
ვაზუბი იცრემლებიან. მისწას ელენთება მათი
ცრემლი და სველი, გაფუებული მიწიდან ოსმივარი რომ
აღის, ალბათ ორთქლადქცეული ცრემლებია. ეს ორთქ-
ლი თანდათან ცისაკენ მიიწევს, რომ ახლა დრუბლებს
ცრემლებად გადაიქცეს. ამ დროს ცაც სატირლად ვმზა-
დება, რომ ზერებს ნამი მოაპკუროს, მერე ვაზის რტო-
ეშმი დაავუბოს და ისევ კვირტების ცრემლად აქცისო...
მინარია, როცა ვაზი ტრისის, იმიტომ, რომ განა პარ-
თლა ტრისის?! ეს გასაფხულის სელახსლა ვაცოცხლემ
ლი მშენაბუდეებული კვირტის სისარული ტირილია.

აპს რამდენი ცრემლიც გადმოსცვივა კვირტიდან, იმდენი ყლორტი, ფოთოლი და მტკვანი გამოეშლება სოლმე. სამტკვერო კვირტებს კი იმდენი ცრემლი გადმოუგორდება უკვეიდან, რამდენი უკრანის მარცვალის უნდა ამძივოს მტკვანზე ქარვისფრად.

მ შ ი თ ს ი კ ა დ ი ლ ი

გიორგა პაპა ოთხმოცდაცხრამეტი წლისა იყო, როცა გარდაიცვალა. სულ ამბობდა სოლმე, ჩემი სნისა ქვეც აღარ არისო. უყვარდა სიცოცხლე, მაგრამ ბოლო სანს სიკვდილზე ფიქრი შემოეწვია. გულს არ იტყვდა შიანიც, დულ ამახ ამბობდა: — მშითი ღვაკიბადე და მშითი მოკვკვლეზიო. ისე მიამიტად მეტყვოდა სოლმე ამას, რომ მჯეროდა. შავრამ იმ დღეს, როცა გიორგა პაპა კვდებოდა, ცაზე ერთხელაც არ გამოჩენილა მზე. გარჯო იანერის ცივი დღე თომავდა არეშარეს და ამოდნ ნატრობდა მომაკვდავი პაპა მუხს: — მშეო, გამოდი, ნუ წამიყვან შენს უნახავდე, მშითი გავწნიდი და მშითი მომკალიო. მზე კი არ გამოდიოდა ცაზე. ამინდი უფრო ცუდდებოდა და ავდებოდა. გიორგა პაპამ იმედი ვადაიწურა. დღეებდათავლილი იყო და ძალიან მეცოდებოდა. სიკვდილის დღესაც არ გამოჩენილა მზე.

— ცივინათელავ! — დამიძახა. — ასლოს მოდი! შე სასთუმალთან ჩამიკუჯექი.

— შეილო, შენა ხარ ჩე... მზე, შენ ჩემი მეოთხე თაობა ხარ, ჩემი სიცოცხლის გაგრძელება. მუნზე ნათელი მზე ცაზე არ დადის, იმშვეე და ინათლუ! — მითხრა და თვალეში მილულა, თითქოს ტკიბილად ჩაეძინაო. ჩაეძინა და აღარც გამოუღვიძია.

მეოთხე დღეს დავახაფლავე გიორგა პაპა სახაწმინდის ეკლესიის ფერდობზე, მამა-პაპათა სასაფლაოზე. არასოდეს მინატრია ასე გულით მშის ამოსვლა. და იმ დღეს, როცა გიორგა პაპას ვახაფლავებდით, ისე გაკრიბა და ცა და კავკასიონის მწვერვალების იქიდან ისეთი წითელი მზე ამოენთო, რომ შლაბრულად ვაანათა თოვლის თეთრ სამოსელში გასვეული ბუნება. გამისარდა, გიორგა პაპას ნატერა რომ შეუსრულდა: მშითი ჩაესვევა საძარეში.

ღ ა მ შ რ ა ლ ი უ ჟ ა რ ი

ჩვენი სოფლის თავში, იქ, სადაც სახოდაბუნე მინდვრები თავდებდა და საითბები იწყებდა, პატარა ღვლეზა, რომელიც მთლიანად მწვანე მაყვლის ბარდებს შეუქორნია. ადრე აქა-იქ წნორის დიდი სევი იდგნენ, მათ ტოტებზე ჩიტებს იმდენი ბუდე ჰქონდათ, ვერ დაითვლიდი. ცოტა ზემოთ კი, შუაზე გადასეთილი ტრინში, წყარო გამოდიოდა, რომელსაც მერქნის ღარი ჰქონდა დადებულად. ისეთი ცივი და გემრიელი იყო, კაცი სმით ვერ გაძლებოდა. წყაროს თავზე ზვიადი მუსხა იდგა, დიდი, მსხვილი ტოტებით იქაურობას ჩრდილავდა. ამ წყაროს ყველა ჩიტების წყაროს ეძახდა, რადგანაც, როცა გინდა მისულთყავით, წყლის დასაღვეად და-

ფრენილი ჩიტების დიდი გუნდი ფრთხილით აიჭრებოდა და სოლმე ცაში. ამბობდნენ: ჩიტები თავიანთ ბარტყებსაც მარტო ამ წყალს ასმევენ და ისე ზრდებიანო.

მე და ბიძაჩემი ერთ დღეს, სათიბად რომ ვიყავით წახული, იმ წყაროზე წყლის დასაღვეად ჩავედიო, მაგრამ უყვარდა სასტად დავრჩით: ვეღარ დავინახეთ ზვიადი მუსხა, იგი ვილავას მოეჭრა და მის ადგილას მარტო გადაპირილი კუნძილა ჩანდა. წყაროც დამშრალიყო, ტინებს ოდნავი სისველეა უმწნოდა იმ ადგილზე, სადაც ღარში წყარო გამოჩნდებოდა წინათ. ძალიან შეგვეცოდა წყარო და მუსხა.

— დამშრალა წყარო! — გული დამწყდა.
— მუსხის სიკვდილი ვერ გადაუტანია, უდარდნია და დამშრალა! — თქვა ბიძაჩემმა.

ორივენი ჩუად ვიდგეთ დიდხანს. გვეგონებოდათ, მიცვალებული უსვენით წინ და იმასა გლოვობენო...

გარინდებული ვიჯექი მოსწავლეთა ხელნაწერ ვერნალეზში თავჩარგული, სუნთქვაშეკრული თავდაციწყებით ვკითხულობდი ყოველ წინადადებას. კვლის სათანო წყნარად ტიტტიკებდა და თითქოს შესაბურებოდა დაუეიწყარ სიყრმის ხლედეზე, მაშინდელ ამბებს ასდენილი შლაბრებივით ხელახლა მიყვებოდა.

უცებ ფრთხილად, თითქმის ჩურჩულით ნათქვამმა სიტყვებმა დამირღვია მუღღრობა:

- ნუგზარ, შენა ხარ? ხაიდან?
- ღია კარში ჩემი თანაკლასელი, თამრო იდგა. წამოვდექი, მივეყვებო, ხელი მაგარად ჩავეიფე და ღვიძლ დახავით დაიდევსევი.
- მივანი? — დიმილით შემეციოთსა.
- როგორ არა! თამრო ხარ! ვანა შეიძლება, ვერ გიც-

... ჰორი, რაყანჭიით ჩვენს თქვენს «მეწივე»

მანანა გელაშვილი

თუმცა დასის სრული შემაღდგენლობით თაყობა ვერ მოხერხდა — უმეტესობა სკოლაში, გაკვეთილებზე იყვნენ, სხვებიც, რაკია საორბიტაციო დღე არ იყო, სხვადასხვა საქმეებზე დაფანტულიყვნენ — „მართევს“ რამდენიმე წევრთან საუბარიც სავაჭარის აღმოჩნდა იმის გასაგებად, თუ რა ინტერესები, გრძობები, მისწრაფებები ამორავეებს ამ ერთსულოვან კოლექტივს. ისე რომ, ჩვენი დღევანდელი მეტყველებად სრული მონათხრობის ერთგვარი თანავტორები არიან ზესტაფონის სახალხო თეატრისა და მოსწავლეთა თეატრ „მართევს“ სამხატვრო ხელმძღვანელი რენე აბესაძე, ზესტაფონის მე-4 საშუალო სკოლის მეცხრეკლასელი, სკოლის კომპოზიტორის კომიტეტის მდივანი, დასის „ეგეტრანი“ ლალი შიუქაშვილი, „მართევში“ გამორჩეული და დიდი დანაში გადასული ახალგაზრდები — მალხაზ ჰოსონელიძე, კახა კახიაშვილი, ნინო აბესაძე.

ზესტაფონის სახალხო თეატრის

დღევანდელი საყოველთაო აღიარება და შემოქმედებითი წარმატებები აქ არსებული ძირძველი თეატრალური ტრადიციების ხორცშესხმული გამოხატულებაა, მოსწავლეთა თეატრის შექმნა კი — ამ ტრადიციების ხვალისდელ დღეზე ფიქრისა, სწორედ სახალხო თეატრის ცვალებად ზრუნვამ, მომავალი თაობისათვის თეატრალური ხელოვნების სიყვარულისა და ცოდნის ჩანერგვის სურვილმა მოიტანა ამგვარი თეატრის შექმნის იდეა.

იდეის ხორცშესხმა კონკურსის გამოცხადებით დაიწყო. ორასამდე შემეხივე, მერვე და მეცხრეკლასელმა მოიყარა თავი. ერთნი უბრალო ცნობისმოყვარეობამ მოიყვანა, სხვები ამხანაგებს წამოპყვნენ, მესამენი თეატრის იდეამაღმა სამყარომ იხმო. კონკურსის პირობებს ოცდახუთმა გაუძლო და დაიწყო ამ ყმაწვილებთან მუშაობა — სეარჯისოვები მეტყველების დასახელებად, მიმიკის გამოსამუშავებლად, საუბრები თეატრის ისტორიაზე, თეატრალური ხე-

ლოვნების გამოჩენილ ისტორიულ ქართული თეატრის დღევანდელ დღეზე. ამის მოპყვა დებიუტისთვის არჩეული პიესის შესწავლა-განხილვა, მომავალი სექტაკლის რეპერტუციები. სადებიუტოდ კი რენე აბესაძე და მისმა მოწაფეებმა აირჩიეს რამდენიმე მამულაშვილის პიესა „მერხებზე ანგელოზები სხენადი“, რომლის თემაც მშობლებისა და შვილების ურთიერთობაა. მერე... მერე პრემიერის დღეც დადგა, დღუქიწყარი და მღელვარე... თითქოს ხელფენი შეებოტათ, ენა წარტვათ, სენა დაეხშოთ. როგორ, როგორ უნდა გასულყოყვნენ სენაზე, თამაშნათ მაყურებლის წინაშე?! ვერა, ვერა... სწორედ ამის ეწინააღმდეგე აბესაძეს ყველაზე მეტად, ხან დაუყვავა, ხან შეაგულიანა, შეუყვარა კიდევაც, მერე კი, უბრალოდ, ფარად გახასხენიანა... პირველი გაუბედავი რეპოზიცია — სექტაკლი დაიწყო, ჯერ კი ბორძიკ-ბორძიკით, მაგრამ მერე გამართულად, ლაღად წვიდა წარმოდგენა. იმ პირველმა წარმატებამ ფრთები შეასხა ნათლობავამოვილი მსახიობებს, თითქმის მაშინვე შეარჩიეს ძალამოციმულებმა „მართევს“ თავიანთ თეატრის სახელწოდებად.

რწმენაშემტებულნი განაგრძობ-

ნო? — საკმა გამოეწიე, დავსვი. — ჩვენი ხელნაწერი უკონალები სომ შენი ხელითა ჩაიწიკებულნი! რა კარგია, რომ შევიჩანახს. აქ ყველაფერი თითქმის ისევეა, რო-

ვარც ორი ათეულის წინ იყო... ასე მგონია, თითქოს ეს-ესა, ნატო მასწავლებელი ვარც ვევიდა და სადაცა შემოგა შეძახილი: გამარჯობათ, ბიჭუბო და გოგონებო, „შემეხივე ციდან“ მოვლენილნი!

— მართალს ამბობ, აქ ისევ ნატო მასწავლებელი ცხოვრობს, — სევილიანად მიბახსნა თამრომ და გამოიღმა.

— ვინ პატრონობს, ვინ უფლის ამ სასლს?

— მე და ჩემი მოსწავლეები. აქვე ცხოვრობ, მეზობლად, სომ არ დავაეციყვად? ყველაფერი ისე მოვაწყვე, როგორც ნატო მასწავლებელს უყვარდა, ხელნაწერი ეურნალებიც მე წამოვიღე სკოლის ბიბლიოთეკიდან, ვიფიქრე, ვაითუ დავგუპარგოს-მეთქი. სკოლაში ქართულ ლიტერატურას ვასწავლი, ნატო მასწავლებლის ანდერძს ვასრულებ: მოსწავლეთა ეურნალი „მეშვიდე ცა“ არ მოეკალით, იგი სიცოცხლეს განაგრძობს. ამ პატარა ხანლის შუქი ყველა მის ვაზრდილს გამოეყვავა ცხოვრებაში...

— მეც გამოეყვა ამ პატარა ხანლის შუქი! — ვთხარო და მომხსმა, როგორ აშროილად სიომ იახანნები და ბუბერი ლეღვის სეები.

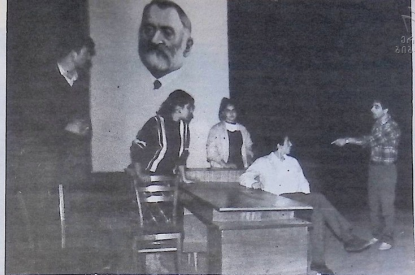

მარტოვანი:

„მიწნარაპი — შვენიარაპის მემორაპი“

დენ მუშობას, ხვეწდენ ეპიზოდებს, ცდობდენ, მეტი უშუალობისა და ბუნებრიობისათვის მიეწეოთ. მაყურებელმა კი, რაკილა ერთხელ გაუსინჯა ჭანჭივი მით ხელოვნებას, ინტერესით დაიწყო სიარული მოსწავლეთა თეატრის წარმოდგენებზე.

პირველ სპექტაკლს მეორე მოკეცვა — ილექსანდრე ჩხაიძის „თავი-სუფალი თემა“, მეორეს — მესამე — რ. მამულაშვილის „გამოცდა“. ორივე პიესა სკოლის ცხოვრებას ეხება, ირვეში დღევანდლობის მსახიბოტო საკითხებია წინ წამოწეული. სწორედ თემის აქტუალობის პრინციპით ხელმძღვანელობს დასი, რაკა პიესებს ირჩევს დასადგე-ლიდ. დამდგმელ კოლექტოვს, მსახიბებს უნდა აწუხებდეთ, ავლევებდეთ წარმოსადგენი ნაწარმოების თემა, იდეა, სხვანიარად წარმატებას ვერ მიაღწევა — ასე სწამთ „მართე-ვე“. „გამოცდას“ საჩვენებლად ზესტაფთის მოსწავლეთა თეატრი ამ გაზაფხულზე თბილისში მიიწვიეს, მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის სცენაზე. ძლივს შეიყვანეს მაშინ მსახიბობები თეატრში, გარეთ იდგნენ და გაკვირვებულები უყურებდნენ, როგორ მოდიოდნენ და მოდიოდნენ მაყურებლები მათი სპექტაკლის სახსახავად. უხაროდით და თან ეშინოდით, როგორც მამის, დებიუტრისა, თემა აშეჩრად ფარდის იძულებითი გახსნა არ დასჭირებიათ. ვამოცდილბამ თუ უშველიათ, თორემ დღევით მამინდლზე უფრო მეტად დღევანდენ. სპექტაკლი მოიწონეს, მოიწონეს მსახიბების ასაკისა და არაპროფესიონალიზმთან დეკავშირებული შენადათების გარეშე, კარგი რეჟისორული ნამუშევრისა და მსახიბების კარგი თამაშის წყალობით. ხოლო რეჟისორი გახლდათ რუნე აბესაძე, მსახიბობები — კახა კახნიაშვილი, ლალი შოუკაშვილი, ნინო აბესაძე, ბადრი ტაბატაძე,

სენა სპექტაკლიდან „გამოცდა“.

მალბაზ კოხონელიძე, ზურაბ მდიენი, დავით გამეღმიძე, ნინო გველიანი, ნინო გელაშვილი, ნატო ბოკვერაძე.

თბილისში მოპოვებულმა წარმატებამ მეტი პასუხისმგებლობის წინაშე დააყენა დასი. თითქოს სწორედ ამ მომენტრიდან იწამეს ყმაწვილებმა, რომ ისინი არა მარტო თამაშობენ, მსახიობობენ, თავიანთი ნიჭსა და მინაქემებს ავლენენ, არამედ ცხოვრებისეულ ჭეშმარიტებას, ზნეობრივ ნორმებს, სიყუთეს ქადაგებენ, ემტყინან ბიორტებასა და უკეთურებას, უსამართლობას, გულგრილობასა და გულუქვაობას.

მალე ახალგაზრდული თეატრის რეპერტუარს კიდევ ერთი დიდგამა შეემატება — რ. მამულაშვილის „დამნაშავედ არ დავებდებულარ“. როგორც ხედავთ, თეატრის თავისი მუდმივი ავტორიც გამოუჩნდა, ეს უქანასკნელი პიესა თვით რადიულ მამულაშვილმა შესთავაზა ზესტაფთის დასადგმელად. ეს არის პიესა იმ მოზარდებზე, რომლებიც ოჯახური პირობებისა თუ აღმზრდელ-მასწავლებლების უყურადღებობის გამო გზას სცდებიან და არასრულწლოვანთა კოლონიაში აღმოჩნდებიან. ვინ არის დამნაშავე? საზოგადოება? სკოლა? შშობლები? — აი, ამ კითხვებზე უნდა ვასკეს პასუხის მომავალმა სპექტაკლმა. სერიოზული თემაა, სერიოზული კითხვები, და დასიც მთელი სერიოზულობითა

და ვალისყურით შეუდგა პიესაზე მუშობას. სწორედ ამ წარმოდგენით ფიქრობს „მართე“ მეორეხ სეზონის გახსნას, რომელიც ზოგისთვის მორიგი იქნება, როგორც, მაგალითად, ლალი შოუკაშვილისა და ნატო ბოკვერაძისათვის, ბერკისთვის კი დებიუტი გახდება. მეორე კი ისინი დღეიანებიან: ზოგი სახალხო თეატრის დასში გადავა, როგორც, მაგალითად, მალბაზ კოხონელიძე, კახა კახნიაშვილი, ნინო აბესაძე; სხვები ალბათ თეატრალურ ინსტიტუტში სცდიან ბელს, — ასე აპირებს ზაზა წაქაძე. ზოგიც მარინე ლელაძე-სავით პედაგოგობას აირჩევს საზოგადოლო საქმიანობად; იქნებიან ისეთებიც, რომლებიც ვერაფრით ვერ დასთმობენ თეატრს, როგორც ვერ თმობს მას გოჩა ყრუაშვილი, „მართე“ ტენეკიური რეჟისორი, მოკარნახე, სცენის მუშა, როგორც თეატრში უზომოდ შეყვარებული მეორე ახალგაზრდა, გოდერძი სალარიძე, ახლა რომ სავალდებულო სამხედრო სამსახურში იმყოფება. და ყველას, ვინც კი „მართეში“ იმუშავა, სამუდამოდ გააყვება თეატრის სიყვარული, სპექტაკლის ნახვისა და აღქმის კულტურა, მსახიობის, რეჟისორის, თეატრის ყველა მუშაკის შრომის პატივისცემა. ახალგაზრდული თეატრის შექმნისას ხომ ამ მიზანსაც ისახავდნენ მისი მესვეურები.

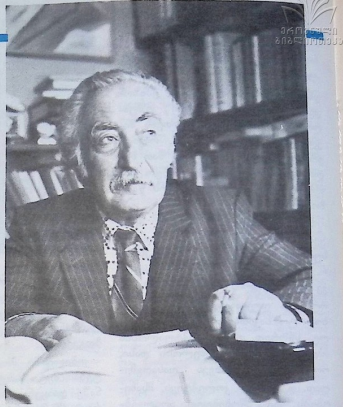
თ. ნაბახაძის ლოგოს

ქართული საყმაწვილო ლიტერატურის წინსვლა-განვითარებას, მოზარდი თაობის პატრიოტული, ჰუმანისტური სულიკეთებით აღზრდის საშვილიშვილო საქმეს დიდი ამაგი დასდო ცნობილმა პოეტმა და საზოგადო მოღვაწემ რევაზ მარგიანმა.

მისი საღა, ნათელი საბავშვო ლექსები და პოემები იმთავითვე შეიყვარა ნორჩმა მკითხველმა. სამშობლოს, ხალხის, ადამიანის სიყვარულით იყო შთაგონებული რევაზ მარგიანის პოეზია და მკითხველსაც შთაგონებდა, ყოფილიყო მშობელი ერის ღირსეული შვილი.

თავისი სიცოცხლის საუკეთესო წლები რევაზ მარგიანმა ჩვენი საბავშვო ჟურნალების აღორძინებასა და აყვავებას მოახმარა. იგი შვიდი წლის მანძილზე ჟურნალ „დიდისა“ რედაქტობდა, ხოლო შემდეგ „პიონერსა“ ჩაუდგა სათავეში.

ახალი რედაქტორის ხელში „პიონერმა“ ახლებურად გაშალა ფრთები. მან თავის ვარშემო უფრო მკიდრად შემოიკრიბა სიტყვის ოსტატები, მხატვრები, მეცნიერებისა და ხელოვნების თვალსაჩინო მოღვაწენი, გამოცდილი პედაგოგები. მკვეთრად ამოღდა ნაბეჭდი პრობლემების ლიტერატურული დონე. ახალმა საინტერესო რუბრიკებმა გაამრავალფეროვანა ჟურნალი, რომელმაც

6. შავფრიანი

კვალი ნათელი

უფრო მიზიდველი, ხალისიანი იერი მიიღო.

ყოველზე ამის შედეგად საგრძობლად იმატა „პიონერის“ პოპულარობამ, ხელმოწერთა რაოდენობამ.

მე ბედმა მარგუნა, რამდენიმე წელიწადი ჩემი საყვარელი პოეტის გვერდებზე რედაქციის ერთ-ერთ რიგით მუშავედ.

ფრიად სასიამოვნო იყო ბატონი რევაზის ხელმძღვანელობით მუშაობა, მაგრამ... ფრიად საფრთხილოც.

ჩვეულებრივ ურთიერთობაში საოცრად თბილი, დიმილიანი, მოსიყვარულე, მეტად მკაცრი, მომთხვინე გახლდათ რევაზ მარგიანი — რედაქტორი.

საბავშვო ჟურნალში ერთი არასწორად დასმული მძიმის გაპარვაც კი მიუტრეველიაო, იტყოდა ხოლმე. ჰო-და, საყმარისი იყო სულ ოდნევი დაუდევრობა მასალის სასტამბოდ გამზადებისას, რომ მისი საყვედურებიანი შვრით დასუსტულიყავი. თუმცა მალევე მოუბრუნდებოდა გული. დაიკვირებოდა, გაეცხუმრებოდა.

როცა ჟურნალში გამოსაქვეყნებლად მასალები იხილებოდა, უღირსად ფრთხილობდა. თავის შეხედულებას რედაქციის შემოქმედებითი კოლექტივის საერთო აზრს შეუჯერებდა და ისე წყვეტდა ამა თუ იმ ნაწარმოების ბედს. ამასთან მოითხოვდა, ყველას თამამად, გულწრფელად გამოეთქვა თავისი აზრი, რაგინდ ავტორიტეტულიც უნდა ყოფილიყო განსახილველი ნაწარ-

მოების ავტორი.

უშუალო მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა იმ დროის ცნობილ მწერლებთან, რასაც შესანიშნავად იყენებდა ჟურნალის სასიკეთოდ.

რაოდენ სათუთად, ფაქიზად ექცეოდა ნიჭიერ შემოქმედთ, განსაკუთრებით — ახალგაზრდებს! ყოველნაირად ხელს უწყობდა მათი ტალანტის გაფურჩქნას, მწერლურ დაოსტატებას.

მეტრ გასაქანი მისცა ჟურნალის ფურცლებზე მოსწავლეთა მხატვრული ნაშეუერების წარმოჩენას. არაერთი მაშინდელი ნორჩი ავტორი ამჟამად წარმატებით მოღვაწეობს სამწერლო ასპარეზზე, ხელოვნებისა და კულტურის სფეროში.

ძალზე სასარგებლოდ მიიჩნდა რედაქციისა და რედაქციის შეხვედრები მკითხველებთან და აღმზრდელ-მასწავლებლებთან. ამ შეხვედრებზე გამოთქმულ შენიშვნებს, სურვილებს ყოველთვის ითვალისწინებდა შემდგომ მუშაობაში.

ათ წელიწადს უანგაროდ, დაუღლვად იღვწა რევაზ მარგიანმა „პიონერის“ ყოველმხრივი სრულყოფისათვის. შემდეგშიაც მისი ერთ-ერთი უახლოესი მეგობარი და ჰერისუფალი იყო.

...ამაგდარ პოეტს ამ თვეში 70 წელი შეუსრულდება. იგი აღარ არის ჩვენს შორის, მაგრამ დარჩა კვალი ნათელი, რომელიც არასოდეს წაიშლება.

სიკთონა

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

სულხან ქუთლაური

მხატვარი

რედაქცია ცუციქოძისა

მოსტარომა

ტყის ბინადართა შორის მელა რომ თითქმის ყველაზე ფრთხილი, უშმაკი, მოსურნეული და ცბიერი ცხოველია, ეს ყველამ იცის. ბეგერს, ალბათ, მინდობენ ან ტყეში თავისი თვლითაც უნახავს, რა მარჯვედ უსაფრდებთ სოლმე იგი მსხვერპლს, რა შესაშური მოთმინებით ულის მის გამოჩენას.

მელა უფრო თავგებს ეტანება და მათს მონადირეებს ადვილადაც ახერხებს, მაგრამ ყოველთვის კი ვერა-წარუწმებიც საკმაოდ ფრთხილები და უშმაკები ბრანდებთან: სორის გარეთ ცხვირს მანამდე არ გამოყოფენ, სანამ მიღამოს კარგად არ დახვერავენ და არ დაჩრწუნდებიან, საშიში არაფერიათ.

მელაკდა იმედს მაინც არ კარგავს და მაკვლის ბარდში ან ქმძვის ძირას განაშული ერთ-ორ საათს კიდევ უთვალთვალავს, მერე კი, რაკი საბოლოოდ დაჩრწუნდება, ვერ გამოიტიწყებო, სამალავიდან გამოვა, განბილვებული ტუჩებს მსუნავად მოილოკავს და ზედის საცდელად ახლა სხვა მხარეს წიყუნცულდება.

ასეთი მელაების წვევა და ცხოვრების წესი.

სწორედ ერთ ასეთ მელაის ვიცი ნობდ მეც. იგი სოფლის ვაღმა, ტყეშენსერ, ბუჩქნარიან სერზე ბინადრობდა. ახალგაზრდა იყო, გული ერიოდა, ჯანი და ხალისიც მოსდევდა და ყოველ ცნისმარე დღე უშუალოდ სოფელად დანიშნავდა, მიმობრბოდა წინ და უკან და მიწაზე ცხვირმიმეხული სულ რაღაც საკბილოს კიდებდა. ხანდახან წაიცილებოდა კიდეც: სრულად უშმისხოდ მისწრაქ-მონარწეულდებოდა ადგილ-

ზე, ან ყალვედ შედგებოდა და კბილებს გამოჩენდა, თითქოს იცინისო. შოგჯერ გულაღმა გაიმოტბოდა, ფეხებს მალდა აიშვერდა, საკუთარ კუდს გაეთამაშებოდა და მდევლოვად გადაკოტრილდებოდა. ერთი სიტყვით, დიდი ცელქი და მოუსვენარი უნემე იყო და ნიკორაც სწორედ ამიტომ დაეპარკვი.

უშმაკობის გარდა მელა ქურდობითაც არის ცნობილი და ხალხიც უფრო ამის გამო ეშტერება. მელიებს მართლაც უყვართ საქათმეში შეპარვა და მსუქანი დედლებისა და ჩრისვა ახვაკების მოტაცება. მაგრამ ნიკორა ასეთი არ იყო, მის საბინადრო სერზე ქათმის ერთ ბურდელსაც ვერ იპოვიდი. ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ სოფელში არასოდეს ჩადიოდა და ქათამ-ინდაურს არ იპარავდა. არ ვიცი, რის გამო სდებოდა ეს, ეშობებოდა სოფლამდე, თუ იმიტომ, რომ სარჩოს სერზედაც სამყოფოდ მოულობდა. იქნებ იმდენად მოსწონდა თავისი საბინადრო, რომ მისი დატოვება მცირე ხნითაც არ უნდოდა. ეს მართლაც მეტისმეტად ლაშაში, ყოველმხრივ შემკული ადგილი იყო: აქეთ-იქით არ იმეტომ, რომ სარჩოს სერზედაც სემუბები ჩაუდიოდა, სეოებებს ვაღმა მთის პატარ-პატარა სოფლები მოჩანდა, სოლო უფრო შორს - მოიისფრო, თოვლიანი მწვერვალებით მალდა აზიდული მთა. თვითონ სერი მაკვლობდა გუშაგოვით დაპყრებდა თვალსაჩინოს. ძალიან კარგი ფოტოსნადირი ადგილი იყო, უკეთესს

კაცი ვერ იხატებდა, მეც სწორედ ამიტომ მიყვარდა აქ ყოფნა. ვიჯექი სახუნდარში აპარატმომარჯვებული და ტყის ბინადართ სურათებს უუდებდი.

ისინიც ბლომად იყრიდნენ თავს. რაღას არ ნახავდით აქ: ხან მგელი გადიბრენდა მუნძულით, ხან შველი შეიკუნტრებოდა, ან ხადმე, ველოზის პირას ირემი გაუყურდებოდა ნიახ... შოგჯერ დინჯი დათვიც გადაიბაჯბაჯებდა, მერე კურდღელი გამოცუნცულდებოდა ბარდებიდან, საკუპ-სუკუმი გაიბრენდა მცირე მანძილს, ნორჩ პალასს მოიწიწებდა, ნამს მოსრტყავდა, მაგრამ ველოზში დიდხანს არ ჩერდებოდა, მალე ყურებს წამოწყებდა და დამფრთხალი ისევ ბარდში შევარდებოდა. ნიკორა კი, პირიქით, მთელ დღეს ველოზში ტრიალდებდა, დასუსსულება აქეთ-იქით და, სხვათა მსგავსად, ისიც საათობით უდარაჯებდა თავისს სორბებს. უნდა გენახათ, როგორ გაიხარებდა, როცა გაბრთყებულ თავუნას თათემში მოიადებდა, პირველიმე კი გადაუფინებოდა, მაგრამ თუ ხელი მოუცებოდა, დიდად არც ამაზე უფლებს, ისე ანად სტოდა, იგრიხებოდა, ათამაშებდა ფუშულა კუდს და ისე ცბიერად ჰუტებდა და აცხებდა თითბრისფერ თვალებს, გეგონებოდათ, თავის მარცხსა და გაწბილებას თვითონვე დასცინისო.

მართალია, ნიკორა თავხედობამდევ ანცი და უშიშარი იყო, მაგრამ არც სიფრთხილეს ივიწყებდა. უფრო საფარიდან გამოიქვლიას ზრთხინლობდა, ისე გამოიხატებოდა შამშხინდა და სვიარემში, რომ ბუბანის პაწია ღეროსაც არ შეარტყვდა. საფარიდან

18216

ქ. სსს კ. მარტისი
სსს, სსს წყნად
სსს, სსს, სსს

გამოსვლას სანდასან ორ-სამჯერად
გაიმეორებდა — შეძვრებოდა, გამოძ-
ვრებოდა, კიდევ და კიდევ, თითქოს
თავს იწვრთნის, ან იცის, რომ უთ-
ვალთვალეუბენ და ამას სხვის დასა-
ნახად და მოსაწონად აკეთებს...

თავგუების გარდა ჩიკორა ჩიტებზე,
ბაკობებს და თხუნულეზზეც ნადი-
რობდა, არც მსხვილ მატყლებსა და
სოჭოებს სწუნობდა, მაგრამ ყველა-
ზე მეტად მეთაფლე ბუზების სა-
ბუდრების მოთხრა და მათი ფისის-
ფერი თაფლით პირის ჩატკბარუნება
სუყვარდა.

იმ ბუზებზე მოგასხენებთ, რო-
მელთა წინაპარიც, გადმოცემით,
ველმა შიკრიკად გაგსაუნა ღმერთ-
თან, რათა ადამიანისათვის დაესწრო
და გაბართულად სიარული თავის-
თვის გამოეთხოვა; მაგრამ ბუზს
აღარ დასცალდა — ის იყო, სათქმე-

მოსაწორებენ, ჩააფენენ შიგ წმინდა
საესს, გააბუმულეზებენ და საბუღ-
არიც მზად არის.

ღღისით ისინიც ფუტკრებოვით
სამოვარზე დაფრინავენ და ვეგე-
ლის მტვერსა და ტკბილ ნექტარს
აგროვებენ, ღამ-ღამობით კი შეი-
პუპკეობენ სახის საფარქვეშ, ბუზ-
იან, ფუთფუთებენ და ასკილის კეც-
რივით უსწორმასწორო ფიჭვებს მუ-
ქი ფურის სურნელოვანი თაფლით
აესებენ.

ვევლობუზების თაფლი ძალიან
ტკბილი და გემრიელია, იგი ჩიკო-

ლად პირი დაალო, რომ კაცთა მოდ-
ემის შიკრიკმა მერცხალმა მოს-
წრო და ენა ამოგლიჯა. ამ ბუზებს
სწირად ვევლობუზებსაც ეპასიან,
ტანი მათ ლურჯ-მწვანე და ყვითე-
ლი ბუზებით აქვთ დაფარული. ფუტ-
კრებზე ბუვრად მსხვილები არიან,
მათსავეთ დიდ-დიდ ოჯახებზე
არ იკრიბებიან და არც მკვიდრ და
მუდმივ საბინადროს იკეთებენ. შუჟ-
გუფლებთან ათი, ოცი, სანდასან ოც-
დაათიც, იპოვებენ ველთაში პაწაწი-
ნა ჩაღრმეებულ ადგილას, მიასწო-

რასაც ძალიან უყვარდა, და ვაშაქ-
დარიც სულ მათი საბუდრების ძებ-
ნაში იყო. მერე რა მსუნაგად დაე-
ტაკებოდა სოღზე — თათის ვრთი
დაკვრით გადმოშლიდა საბუდარს,
ბუზებს კუდიით მიმოფანტავდა, პირს
ნოყიერი თაფლით ჩაიყოკლოზინებ-
და, ფიჭვსაც შედ მიაყოლებდა, გა-
დაიოკავდა უღვაშებს, გადაიწყებ-
და, ნასიამუნებთ ერთი-ორჯერ შეი-
კურტრუშებდა კიდევ და კუდაბრე-
ხილი ახალი საკბილოს ხაშებრად
ეგასწყევდა.

ასე გაავტარეთ მე და ჩიკორა
მთელი ზაფხული. ჩიკორა სულ
აქეთ-იქით მიმობრბოდა, დასტოვდა,
დახსუნებულადა, ნადირობის ათას.
ნაირ სურსებს იფრებდა და ბუჯი-
თად იღწოვდა არსებობისათვის. მე
ვიჯექი საფარში აბარტემომარჯუ-
ბული და სურათებს ვუვლდებ.

მაგრამ შემოდგომის ერთ დღეს
ჩიკორა საბინადრო სერზე ადარ გა-
მონდა, ადარც მეორე და მესამე
დღეს გამოჩნდა. სახუნდარი ვა-
მოივცავაღვ და ველოში სწვა მსრი-
დანაც დაუზვარე, მაგრამ ამოდ-
ჩიკორას თვალი ვეღარხად დაკარი.
ფოტოსანადირო არ შეკლდა, მაგრამ
უმისოდ შინც ყველაფერი გაუფე-
რულდა, გაიციტა, ბუნება თითქოს
დამგლოვიარდა და უწინდელი სი-
ლამაზე დაკარგა. მეც მოვიყინე,
დავანდელიანი კიდევ და საგონე-
ბელში მივევარდი: რა იქნა ჩემი
ცქვიტი მეღობარო? ხად ვაქრა? მე-
ლიებზე ნადირობის სეზონი ჯერ არ
დაწყებულა იყო და იმ არეშარეში
ღღისით არც თოფი გავარდნილა იმ
სანად, მუღას არც შევაცემული ნა-
დირ-ფრინველი ერჩის. მაშ, რა იქ-
ნა? მაწვის საფანეში სომ არ გაება?
ამ დროს სოფელში სიმინდები უკვე
დატარებულია და მაწვამ რომ არ
განანდგუროს, განაპირა ნაკვეთების
პატრონები ტყვიან შემოსასვლელ
გზა-ბილიკებზე ათასიანი საფანე-
სა და სახსლეტებს დგამენ... იქნებ
ჩიკორამაც სოფლისაკენ გაიხივინა
და შემთხვევით ერთ-ერთ ასეთ მა-
სეში გაება?

დრო გადიოდა, ჩიკორა კი არა და
არ წანდა. ცხადი იყო, ან საბინად-
რო გამოიფეხლა, ან რაღაც სიფთო
შეემთხვა.

წანწობ სერზე ასვლას თანდათან
მეც მოვეკვლი. ვული აღარ მიმწი-
ვევდა იქით, თანაც უწნობი და უნა-
ხავი აღარაფერი შეგულებოდა. თუ
რამ სათვალლო იყო — მარტოც, ბუნ-
სო, ფლავტე, ნაკაფული, ბინადარნი
ქობ, რაღა თქმა უნდა, თეთი პაწ-
წინა წიფლის მიტეხიც კი, უმარავე
ჯერ შეეგდა ფოტოფირზე აღმეფე-
ლი და ახალს ხანიაზოს ვეღარა-
ფერს ეპოულობდი.

ასე გავიდა კინალამ ერთი თვე. თვის პოლოს დედამ პარკით წისქვილში ახალი სიმინდი წამალდებინა. წვენი სოფლის წისქვილი სწორედ ის სერის დასისურულს იდგა, სადაც ჩიკორა ბინადრობდა და მისახელავლი გზა-წერილიც სერის თავიდან წამოსულ ჰალას სდევდა. შეუდგი კი ფუნჩი წისქვილის უზომი და კარწინ საფარზე წამოცმული მელიის ტყავი დავინახე. უმაღ კვიანთ: იგივე თათრი კუდის წვერი, იგივე საღებუნი თორბების შესავართან, წვერი, წვეტიანი ცხვირი და ზედმეტად დაქვეყრილი ყურები. ნამდვილად ჩემი ჩიკორის ტყავი იყო, მაგრამ საიდან, როგორ? რა უნდოდა აქ? ანდა, როგორ მოხდა მეწისქვილის ხელში?

— როგორ და, კარგად, — დამითქვანარა ახალგაზრდა მეწისქვილემ და ძილისა და უსაქმურობისაგან შეშუპებული სახე სელისგულით მოისროსა, — ჩემი არსი განა მარტო წისქვილის მიბრუნებს, საზღვასან ასეთი რამეებიცაა მასწავლებებს.

— წყალს მოჰყავ?
 — მოჰყავა კი არა, მოიტანა.
 — მერე და, არსში რა უნდოდა?
 — ამა, რა ვიცი, — მეწისქვილემ ასლა თავი მოიფხანა. — ალბათ, დამფრთხალი ნაჯარდა, ან მეორე მხარეს გასვლა მოინდომა, ვეღარ ამოვიდა და გაიგუდა.

მეწისქვილის ნათქვამმა დამეუკვა: ნადირებს წყალი ვერ აჩრჩობს, ცურვა მათი თანდაყოლილი თვისებაა. ჩანდა, მეწისქვილემ ეს არ იცოდა და მიელა წყლით გაგუდული ეგონა.

— მკედარი იყო? — ვკითხე პოლოს.
 — არა, ცოცხალი იყო და საოდა.
 ესეც საეჭვო იყო: არ შეიძლება, ერთსა და იმავე დროს გაგუდულად იყოს და ცოცხალიც; მაგრამ მეწისქვილე თავისას მიმტკიცებდა:
 — ამა, ვასიებუდი რატომ იყო?
 — გასიებუდი იყო?
 — თანაც როგორ! თვალები სულ აღარ უჩანდა და ტანიც რუმინებით ჰქონდა გაბერილი.
 — როგორ, სასეც ვასიებუდი ჰქონდა?

— აკი გეუბნები, თვალები აღარ უჩანდა-მეთქი.

ამა, ასლა კი მივსვდი, რაც შეეძინება ჩიკორას და მთელი მისი თავგადასავალი თვალწინ ცხადად დამიგვა. ფრთხილი ოთხივე ფეხით ვუვალო, რომ იტყვიან, ჩიკორასიც გაუბოდა ასე დაეძარათ: სუნსულ-სუნსულში, ჩანს, სადღაც კრახანების ბუფაც წააწყდა. კრახანები უმეტესად მიწის გვლებში ბუფობენ, მაგრამ სანდახან ზედაპირზეც დაიკრდებოდნენ სოლმე. რისგან აგებენ კრახანები თავიანთ მიწისზედა საბუღარს, დაბუფითებით ვერაინ იტყვიან, თუცა შოგი ამტკიცებს, ფუტუროსხვანა აკეთებენო. მათი ბუფე, ერთი მხედვით, მართლაც წაავებს ფუტუროს გროვას, მაგრამ სინამდვილეში სიფრიფანა ფურცლებით შეკონწეული ნაცრისფერი გორგალია, ნაზი და ფაფუკი, რომელსაც მხოლოდ ერთი შესასვლელი აქვს და შიგნით უამრავ სველებად და ხართულეზად არის დაყოფილი. სალხში იმხაც ამბობენ, კრახანების თაფლი ყველანაირ ავადმყოფობას კურნავსო, მაგრამ ესეც ძნელი დასაჯერებელია, რადგან მათი თაფლი ჯერ თვლით არავის უნახავს.

საცოდავ ჩიკორას კი, ჩანს, გველთბუზების ბუფე ეგონა. ცხადია, რაკინიდან ერთობლივი მზუფილი გაიფონა, იფიქრა, ეს ამოდენა ბურთი სულ თაფლიანი ფიჭვით იქნება გატენილიო და ჩვეული სიმსუნავით დაუტერა. მაგრამ რის თაფლი და ფიჭვა! — მოქნეული თათი ილღიმამდე ჩაფლლო ფაფუკ გორგალში და კრახანების მთელი ლამქარი წამოშალა.

სოლო კრახანები. ისეთი ავეები არიან, რომ მათ ძლიერი და უმომარი დათვიც ვერ ეკარება. ჩიკორამ, რა თქმა უნდა, არც ეს იცოდა, ჯერ იმდენი გამოცდილება არ ჰქონდა და, როგორც დანეწული იყო, მათი მოვერიებაც კუფითა და თათებით სნადა, მაგრამ ვერაფერს ვახდა. ან რას ვანდებოდა, რომეც ერთს მოიგერიებდა, საითაც მიტრიალდა და კუფი მოიქნია, ყველგან შსამიან ნესტარს წააწყდა. ერთი რომ ცხვირპირში სწსვლუტდა, მეორე თვალბში ეტანებოდა, სხვები კიდევ ყურებ-

ში უძერებოდნენ. თანაც რა სწრაფად მიმოქროდნენ, ჩიკორა ფარსავად მოსვლვას ვერ მოასწრებდა, რომ — წაკა! — და უკვე ნესტარი ჰქონდა გარბობილი. გაუნერებლად ფურცდნენ ირგვლეც; დასწვდნენ, დამზოდნენ და გაოგნებულ ჩიკორას ვარს მოსვლასა და სულის მოთქმას არ აცდდნენ.

ჩიკორას მთელი ტანი უკვე ღაღარამფრთხილივით ვწვოდა, მაგრამ ვერ ისეც მამაცურად იბრძოდა — კუდს მათრახით იქნევდა და თათებსაც აშველებდა. ვაზრახებული პოლოს ისეც ნასყვრად დანჯერულ გორგალს დავტაკა და თათებით სულ ნაბურად აქცია. ეგონა, საბუღარს რომ მოეუპობო, გაფრთხიან და ჩამოაფრსნებიანო, მაგრამ ისეც შეარედ მოტყუვდა, ჩამოსნის მაგიერ კრახანები უფრო გაავდნენ, უარესად აბურტყნენ, ფრენა-სივლის უმატეს და ნესტარიც უფრო მწვავედ და ჩქარა-ჩქარა მოუნაცვლეს: წაკა! — აქედან, წაკა! — იქიდან — გვერდებში, კლდეებში, შეეცლუ, სახეში, ყველგან, სადაც კი ოდნავ შიშველი და დაუცავი ადგილი ჰქონდა. სოლო თუ ბუეწმიც შეუტერებოდნენ, მთლად უარესი.

ჩიკორა თანდათან შიშმა შეიპყრო. წაღმა-უკელმა ტრიალში თავბრუ დაეხე და თვალეშიც აუჭრელა. აღარ იცოდა, როგორ დაედგინა თავი კრანხანისხვან. ბოლოს ისევ გაცლა ამჯობინა, კუდი აფშიკა და, არც ძალი და ღონე ჰქონდა, მოკურცლდა.

კრანხანებმა ერთხანს კიდევ სდინეს, შერე ნაშოესნენ, ჩიკორა უკვე სამშვიდობოს გავიდა, მაგრამ ახლა სხვა უბედურება დაატყდა თავს: დასტრილი ტანი თანდათან გაებურა, კუნთები მოუფუნდა, ქუთუთოებიც წამოუსივდა და შზერა დაებინდა. სულ მალე ქუთუთოები ისე მიეწევა ერთმანეთს, რომ თვალის ჩინი მთლიანად დაეხშო.

ჩიკორა უფრო შემინდა. ერთხანს ადგილზე იტრიალა, შერე ისევ გაქცევა გადაწყვიტა, მაგრამ საით გარბოდა, უკვე ვეღარ იგებდა. წინ ვეღარაფერს ხედავდა. ერთგან სვს შესაკლა, მეორეგან ბუჩქს, რამდენჯერმე მაყვლის ბარდშიც ფურთა თავი და გასიებული ცხვირ-პირი მთლად დიაკარა და დაისისხლიანა. ბოლოს კბოდეზე გადავარდა და წისქვილის არხში მოაღინა ტყაპანი.

დაბენილს და შხამით გახურებულს წყლის სივრილე ეამა და დინებას კარგა მანძილზე ცურვით მისიდა, ოდნავ რომ გაგრილდა, ამისვლა მოინდომა, მაგრამ გასიებული და წყლით გაუღწეოთილი ტანი კბოდეზე ვეღარ აიტანა — რამდენჯერაც კი სცადა და შეებღატა, იმდენჯერ მოწყდა და უკანვე გადმოვარდა. ჩიკორას ამან მთლად თავზარი დასცა: არ იცოდა, საით მიჰქონდა წყალს, სადამდე ატარებდა, სად მიიყვანდა საბოლოოდ ან კიდევ რა

ახალ ფაფურაკს გადაჰყრიდა. თვითონ კი აღარც ღონე ჰქონდა, რომ თავი დაეცვა და აღარც თვალის ჩინი, რომ სიფათს გარიდებოდა.

შიშმა სიფრთხილე გადააიწევა და დღისით-შუისით სავილი გააბა — მშველელს, შემწეს მოუხმობდა. მეწისქვილემ სწორედ ეს სავილი გაიგონა, მაგრამ როგორ უშველა, ამაზე თვითონ საფართზე წამოცმული ტყავი მეტყველებდა: რაკი სელში ჩაუვარდა, არც აცია, არც აცხელა, დასცხო თავში კეტი და, როგორც ქურდსა და ქათუმებისპარიას, სული გააფრთხოებინა. აკი თქვა კიდევც; როცა მე ჩიკორა შევიბრძლე და მასაც ეკითხე, არ შეგეცოდა-მეთქი?

— რატომ უნდა შემცოდებოდა? აბას იმდენი ავაზაკობა აქვს ჩადენილი, რომ მეტის ღირსიც იყო.

— მაინც, რა?

— რა და... რამდენი ქათამი ეყოლება მოტაცებული, თუ იგი? — კითხვა აქეთ შემომიბრუნა მეწისქვილემ და პასუხიც თვითონვე მიაცილა! — პოდა, საქმეც კა არა!

— იქნებ ერთიც არა-მეთქი, — ეუთხარი გაჯავრებით.

მეწისქვილემ არც ჩემს უკემს პასუხს მიაქცია ყურადღება.

— აბა, სწორედ! — თქვა დაუდევრად და გვერდზე გაიხედა. — განა შეიძლება, მელა ჭურდი და ავაზაკი არ

იყოს? იმიტომაც ჰქვია მელა, კედრიკელია. — რყვით გააბიჯე, რის ღირებუ შეიუღლებული საფართოაილი, ფაჟუკ ბუნეს სელი რამდენჯერმე სათუთად გადასვლა და რაკი თავმოწონებით დასძინა: — ჩაეტან ახლა ამას ქალაქში და... შენ ნახე, თუ იქაურმა ლაშაზანებმა უმაღლესიდან არ გამომტაცონ.

ვიცი, რომ გამოტაცებენ. ვინ დაინუნებს ახალგაზრდა მელის ოქროსფერ ბუნეს, ან ვინ არ დაენიანება? ყულზეც ყველა სისარულით მოიხვევს და თავს მოიწონებს, იქნებ მრავლის სელშიც გაიაროს — გადაიცვალოს, გაიყიდოს, გასაჩურდეს ან სამექვიდრეოდ გადაეცეს, მაგრამ იმ ბევრში ერთიც არ აღმოჩნდება ისეთი, რომ ჩიკორა შეიბრალოს, ცილი არ დასწამოს, მეწისქვილეცავით ქურდად, ავაზაკად არ მონაღლოს და მის ტყავს ნიშნის მოგებით არ შეხედოს. არავინ იქნება ისეთი, იცოდეს, რომ ჩიკორას თავის სანაშაულები ცოცხლში ერთი ბაწია დანაშაულიც არ ჩაუდენია, რომ იგი მხოლოდ არსებობისათვის იბრძოდა, იმას სჯერდებოდა, რაც დედაბუნებას ჰქონდა განკუთვნილი მისთვის და ემეტებოდა; რომ ტაციბა-პარიბაში — მისი მოფდემის ამ საერთო, საყოველთაო დანაშაულში ჩიკორა მტრედვით ალალი და უცოდველი იყო. იმ ბევრში ერთსაც არ ეცოდინება, როგორ დამტყვევება ბუნება მისი დაკარგვით, როგორ დანაწლავინდა, ვაღარობდა და გაუფერულდა. ვერც იმას გაიგებს ვინმე, როგორ უსდებოდა თვითონაც ბუნებას, როგორ ავსებდა მის მთლიანობას, როგორ აღმაშენებდა თავის საბინადრო სერს და სიცოცხლესაც რაგვარი ხალხით, სიყვარულითა და სასიყვარულო შეჰსაროდა.

მხარე კომპარაზონდნათა ჟარალი № III

დედუღეთი

ჩემს დედუღეთს ვესალმები, კენჭიანს და ქვებიანს, იქ შიდა მყავს, დეიდა მყავს, ბაბუაც და ბებიაიც. სულ ასლანან დატყვევ და — უკვე მენატრებიან.

დრონარს ჩამხმბამძი, წყალტუბო, ვაიშობის ხაშ. სკოლა, III კლასი.

პაპია ვახუშტაძე

გაიჭედა სტადიონი, ფეხბურთიან ამ დღილით, გამოვიდნენ ვაჟაკები, ჩვენი სოფლის დაზრდილინი. — მათამამეთ ფეხბურთი! — ყვირის ცელქი ნიკო, — თუ გოლი არ გავიტანო, მე ბიჭი არ ვიყო!

ლუბან ნახუტჩიშვილი, ქარელი, ბრეთის საშუალო სკოლა, V კლასი.

ვალაგა ვახუშტი სკოლის ვაჟი

ჩვენი სკოლა — ხანდოს რაწულიანი სკოლა ამყობს ინიციატივიანი პიონერებთან და კომკავშირელებით. წლებულს, აპრილში, ლენინურ შაბათობაზე ჩვენმა მოსწავლეებმა სანიმუშოდ იზრომეს. დიდი რაოდენობით შეგაროვეს ჭართი, დაეჭმარნენ სკოლის ბიბლიოთეკას, გააახლეს 60-ზე მეტი წიგნი.

სასწავლო წლის ბოლოს, სკოლის კომკავშირული ორგანიზაციის კრებაზე კომკავშირელებმა გადაწყვიტეთ, გაგვექლიერებინა მწვანე ნარკავებზე ზრუნვა, დავგვესუფთავებინა სკოლის ეზო, მოგვეწყობა შიგ პატარა სანერგე.

ასეც მოვიქცეთ: ეზო დაეასუფთავეთ, შიგ 50-ზე მეტი ნერგი დე-

რგეთ, ნერგებს მოვლა-პატრონობას არ ვაკლებთ, ყოველდღე ვრწყავთ, ვუფხვიერებთ მიწას. სკოლის დირექტორისა (დ. შაქაროვი) და პედკოლექტივისგანაც მხარდაჭერა არ გვეკლია, მათ ახარებთ, რომ ასე ვზრუნავთ მშობლებური სკოლის გარემოს გასალამაზებლად.

მალონა მანთოჯიშვილი, დუშეთი, ხანდოს 8-წლიანი სკოლა.

მოლოდინი

იწყობაზე შემოდგომა. ჰედრებლა შერჩენით ყვითელი სამოსი. შიშველი ხეები ხელგანაყრობილი შესთხოვენ ზეცას სიმწვანის დაბრუნებას. ამაოდ. ირგვლივ სიმყუდროვნე. ხანდახან დაუბერაეს ნიავე და ნელ-ნელა აცლის ტანისამოსს ჰედრის ხეებს.

ფოთლების ყვითელი ხალისა აზრიალდა: სკოლისკენ მიიჭიპარის მასწავლებლები. თავს ცუდად გრძნობს, მაგრამ... სკოლა, ბავშვები ელოდებიან.

...აი, ვაილო საკლასო ოთახის კარი. მაგრამ მასწავლებელი არ ჩანს, მხოლოდ დაგვიანებულმა მოსწავლემ შემოვიდა თვით. მიმოიხედა. რაკი მასწავლებელი ვერ დაინახა, თამამდ შემოვიდა და დაიკავა თავისი ადგილი.

...ამ დროს მასწავლებელმა მთავარი ტუჩა გადაჭრა. მიღე სკოლა გამოჩნდება. შეშფოთებულმა დახედა საათს: ცხრას ათი წუთი აქვდა. მინიჭი ააჩქარა. სულ ცოტადა დაირჩა სკოლამდის. დრო აღარ იცდის.

...ბავშვებს უკვე გადაეწყურათ იმედი: „ისეც სხვამ უნდა ჩავგვიტაროს!“ — ნაღლიანმა ჩურჩულმა ჩამოიბარა კლასში.

...ცხრას ხუთი წუთითა აკლია. აი, გამოჩნდა სკოლა. მასწავლებელს გული ამოვარდნაზე აქვს... აჩქარებთ თირბინა კიბე. ორიოდ წუთით დე...

კლასი აფორიაქებულია. უცებ კარის სახეულური დაიწია. „უკვე მოვიდა სხვა მასწავლებლები“, — უხვი ვიკენსად აღმოხდა კლასი. კარი გაიღო და... მათი მასწავლებელი შე-

მოვიდა! ის იყო, ზარიც დაირეკა. ბავშვებმა შევებით ამოისუნთქეს. მასწავლებელმა თვალი მოავლო კლასს, გაიღიმა. გაკვეთილი დაიწყო.

მათო მარაჯიშვილი, თბილისი, 140-ე საშუალო სკოლა, VI კლასი.

მსხრობი ივანოვი

— შენი შვილი კარგი მოსწავლეა? — დიახ, კარგი მოსწავლეა, და რადგან ყველა საგნის კარგად დაუფლება სურს, თითო კლასში ორი-ორ წელიწადს სწავლობს.

მასწავლებელი: (დასტურის თედის საშინაო დავალებას) — მაინტერესებს, როგორ შეუძლია ერთ ბიჭუნას ამდენი შეცდომა დაუშვას.

თედე: ერთს კი არა, ორს: ჩემი ძმა ყოველთვის მეხმარება საშინაო დავალების შესრულებაში.

მასწავლებელი: — ტომ, რატომ ჰკავს შენი საშინაო დავალება შენი ძმის თხულებას?

ტომი: რა გასაკვირია, ჩვენ ხომ სახლში მხოლოდ ერთი კატა გვყავს.

— გამარჯობათ, ტელეფონთან ჰქმბრანია?

— დიახ, ვინ ჰმბრანდებთ?

— აღფრედი!

— ვინ? არ მესმის!

აღფრედი: აუენი, ლილი, ფრედი, რიჩარდი, ელენი, დიკი... გესმით?

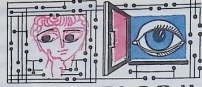
— დიახ, მაგრამ მაგ ექვსიდან რომელია ტელეფონთან ახლა?

ნიკი: — ენ, გეთაყვა, მომწოდე შენი კალამი.

ენი: — რატომ არ გსურს შენი კალამით წერა? რას უწუნებ?

ნიკი: — ბევრ შეცდომას უწუებს.

ინგლისურიდან თარგმანა
გია ნარობაშვილმა,
გორი, 1-ლი საშუალო სკოლა,
VII კლასი.

ინფორმაცია

სამყაროს შეცნობისა და გარდაქმნისათვის ადამიანის ხანგრძლივი მონღვაწეობის პროცესში ჩამოყალიბდა მეცნიერული ცოდნის მოპოვების ორი მეთოდი: თეორიული და ექსპერიმენტული კვლევის მეთოდები.

შეიძლება ითქვას, რომ ადამიანის საჭიროებისათვის გამოყენებადი ცოდნა მოპოვებულია მეცნიერების

თოღმაც. მასში ორგანულად ერწყმიან ერთმანეთს თეორიული და ექსპერიმენტული მეთოდების უპირატესობანი და თანამედროვე მძლავრი გამოთვლითი ტექნიკის შესაძლებლობანი.

მათემატიკური მოდელირების მეთოდი, ისევე, როგორც ჩვენი შორეული წინაპრების წარმოდგენაში დედამიწა, სამ „ვეშაპს“ ყურდობდა. ეს „ვეშაპია“ მოდელი, ალგორითმი და პროგრამა.

სიტყვა „მოდელი“ უნებლიეთ გაგასხენებდ სათამაშო პაწია მანქანის ან თვითმფრინავს, რომლის ყოველი უმცირესი დეტალიც კი ისე გულმოდგინედ, ისე ზედმიწევნით ზუსტადაა დამზადებული, რომ გათქმენებით, როგორც ნამდვილი, ისეთიაო... მაგრამ მოდელი მართო სათა-

მოდელი დაფრინავდს. საყმარისა იგი დამაგრებული იყოს, ხაწოლ მკაწრის ნაკადი ისეთივე სიჩქარით უბრაავდეს, როგორი სიჩქარითაც უნდა ეფრინა მოდელს. კონსტრუქტორებს საშუალება ეძლევათ გუღობრენდ შეისწავლონ სხვადასხვა ფორმის მოდლები და მიღებული შედეგებით იმსჯელონ დასაპროექტებელი თვითმფრინავის საფრინავის თვისებებზე. მაგრამ თვითმფრინავი ხომ მართო ფორმა არ არის? მას უნდა ჰქონდეს შესაფერისი სიმძლავრის ძრავა, მართვის საშუალებანი, კეთილმოწყობილი აალონი მგზავრებისთვის და ა. შ. განხილუე მაგალითში ძირითადი მიზნის მისაღწევად — ფორმის დასადგენად ფიზიკური მოდელირების დროს ყველაფერი ეს „დაიწყებულა“, უფრო სწორად,

ნუგზარ სხირბლაძემ, ფსიქო-მათემატიკის მეცნიერებათა კანდიდატი.

გითქათიუნი მოდელირება. ინფორმაცია ინფორმაციის ბინითილი გითილი

იმ დარგებში, რომლებშიც თეორიული და ექსპერიმენტული კვლევა მომდინარეობდა ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირში.

ამ ვითარებას ძალზე ხატოვანდ აღწერდა დიდი ინგლისელი ფიზიკოსი ლორდ კელვინი. მისი თქმით, თეორია ჰავს წისქვილის ქვას, ექსპერიმენტის შედეგად მიღებული მონაცემები კი მარცვლეულს. მართო წისქვილის ქვა, რამდენიც უნდა იბრუნოს მან, სასარგებლოს ვერაფერს მოგვეცმს, ფქვილის, ე. ი. პრაქტიკული შედეგის ხარისხი ბევრად არის დამოკიდებული მარცვლეულის ხარისხზე — დამდილული მარცვლისაგან ვარგისი ფქვილი ვერ დაიფქვება.

დღესათვის, სამყაროს შეცნობისა და გარდაქმნის ზემოხსენებულ ორ მეთოდთან ერთად, არსებობს სრული უფლება მოიბოვა მესამემ — მათემატიკური მოდელირების მე-

მასო როდია. მოდელირება ძალზე სერიოზული საქმეა.

მაგალითად, ყოველი ახალი ტიპის თვითმფრინავის შექმნისას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მისთვის ისეთი ფორმის შერჩევას, რომ ჰაერის მბრძანდ მასზე მოქმედი ძალა რაც შეიძლება მცირე იყოს. სათანადო თეორია ჰერჯერობით სრულყოფილი არ არის და თეორიის ხარვეზები ექსპერიმენტული კვლევით უნდა შეივსოს. მაგრამ ახალი მანქანის ფორმის დადგენის მიზნით ნამდვილი თვითმფრინავებს სადგენად გაშუბდა ყოვლად გაუმართლებელი ნაბაჯი იქნებოდა — ავიარია ხომ თითქმის გარდუვალია! აი, სწორედ აქ სჭირდება კონსტრუქტორს თვითმფრინავის მოდელი.

საქმე ისაა, რომ რეალური თვითმფრინავიც და მისი პაწია ასლიც ჰაერის ნაკადში აეროდინამიკის ერთნაირ კანონებს ემორჩილება. თან, სულაც არ არის აუცილებელი

ჩათვლილია მეორეხარისხოვანდ და ამიტომ უგულებელყოფილია.

მოდელირებისათვის სწორედ ასეთი მიდგომაა დამახასიათებელი — ყურადღება გამახვილებულია შესაწავლი მოვლენის ან საგნის მხოლოდ იმ თვისებებზე, რომლებიც საბოლოო შედეგს განაპირობებს.

განვიხილოთ კიდევ ერთი მაგალითი ავიაციიდან: ომის წინა წლებში ავიაციის დღეობი იყო „სწრაფად, სწრაფად და უფრო სწრაფად!“ მაგრამ სასურველი სიჩქარეების მიღწევა მაინც გაძნელდა. მაღალი სიჩქარით საცდელი ფრენის დროს უეტაროდ იწყებოდა თვითმფრინავის უეზრაკია და თვითმფრინავი ნაწილნაწილ იშლებოდა. ამ მოვლენას ფლატერის უწოდდს. მოდლებზე ჩატარებული მრავალრიცხოვანი დავიკრებების მიუხედავად, ვერ მოხერხდა დადგენილიყო ფლატერის თავიდან აცილების საშუალებები. კონსტრუქტორთა და მეცნიერთა წინაშე გადაუღებელი ამოცანა დადგა. დრო არ ითმენდა.

და, სწორედ მაშინ, სრულად

ახალგაზრდა მეცნიერმა, შემდგომში საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტმა კელიძისმა, როგორც იტყვიან, «კალმის წვერზე» გადწყვეტა ფლატერის პრობლემა. მან თვითმფრინავის კონსტრუქციების თვისებათა შორის მიაგნო ფლატერის უმნიშვნელოვანეს თვისებებს და მათი დამახასიათებელი სიდიდეები მათემატიკურად დააკვირა პერის ნაკადის დამახასიათებელ სიდიდეებთან. ასე შეიქმნა ფლატერის მათემატიკური აღწერა ანუ მათემატიკური მოდელი.

ამ შემთხვევაშიც, ძირითადი მიზნის მიწვევის გზაზე უგულვებელყოფილი იყო მრავალი ფაქტორი, მაგრამ სწორად გამოიყო ძირითადი ფაქტორები, ოღონდ თვითმფრინავის ფიზიკური მოდელი კი არ დამზალდა, არამედ შეიქმნა მისი მათემატიკური მოდელი.

მათემატიკური მოდელის აგების შემდეგ იწყება მათემატიკური მოდელირების მეორე ეტაპი — ჩამოყალიბებული მათემატიკური ამოცანის ამოხსნა.

კელიძისმა აქაც დიდი გონებამახვილობა გამოიჩინა. მის მიერ მიგნებულმა ამოხსნის მეთოდმა შექმნა ახალი მიმართულება თეორიულ მათემატიკაში. კელიძის მიერ მიღებული შედეგების საფუძველზე დამუშავდა ფლატერის წინააღმდეგ ბრძოლის საიმედო პრაქტიკული მეთოდები.

ძალზე იშვიათია, რომ ხერხდებოღეს ჩამოყალიბებული მათემატიკური ამოცანის ამოხსნის ელემენტარული ფუნქციების წარმოდგენა. უმეტეს შემთხვევებში გამოთვლითი მათემატიკის მიღწევების საფუძველზე აღდგენენ იმ მოქმედებათა ერთობლიობის ზუსტ და სრულ აღწერას მკაცრად განსაზღვრული თანამიმდევრობით, რომლის შესრულებაც განაპირობებს ამოცანის ამოხსნას. მოქმედებათა ამ თანამიმდევრობას ალგორითმს უწოდებენ.

მრავალი მათემატიკური ამოცანის ამოხსნის ალგორითმი შემდეგ პროცედურაზეა დაფუძნებული: ჭერ აიგება ისეთი უსასრულო პროცესი, რომელიც იკრიბება ამოხსნისაკენ.

ამ პროცესს წყვეტენ რომელიმე ბიჯზე (გამოთვლებს უსასრულოდ ხომ არ გააგრძელებენ) და ამ გზით მიღებული სიდიდე მიახლოებით ითვლება განსახილველი ამოცანის ამოხსნად.

საილუსტრაციოდ განვიხილოთ ო რიცხვის შემდეგი ალგორითმი. ერთეულთაგანი დიამეტრის წრეწირის შიგნით და გარეთ ჩახეხვით წესიერი მრავალკუთხედები. თუ გვერდების რაოდენობას ყოველ ბიჯზე გავაორკეცებთ, მაშინ გავე მრავალკუთხედის პერიმეტრი შემცირდება, გაიზარდება. ასე რომ, წრეწირის სიგრძე მათ შორისაც ჩრება მოთავსებული და ზღვარშიც. როცა გვერდების რაოდენობა ძალიან გაიზარდება, პერიმეტრები წრეწირის სიგრძისაკენ წარიმართება, თუ ექვსკუთხედებით დაიწყებდით და მე-16 ბიჯზე შეეწყვეტდით თვლას, მაშინ, 16-ჯერადი გაორკეცების შედეგად, მივიღებდით 393216-გვერდა მრავალკუთხედებს და ო რიცხვი განისაზღვრებოდა 10 ნიშნის სიზუსტით.

ასეთი ალგორითმების გამოყენებისას გასაგებია, რომ ჩასატარებელი აუცილებელი გამოთვლების დიდი რაოდენობა, ამიტომაც ამ ალგორითმებს გამოთვლით ალგორითმებს უწოდებენ, ხოლო მათი მეშვეობით მათემატიკური ამოცანების ამოხსნის მეთოდებს — რიცხვით მეთოდებს. კომპიუტერების გამოჩენამ კიდევ უფრო გააფართოვა გამოთვლითი ალგორითმების გამოყენების შესაძლებლობები.

მათემატიკური მოდელირების მესამე ეტაპია დაპროგრამება, ე. ი. დამუშავებული ალგორითმის კომპიუტერზე რეალიზაციის პროგრამის შედგენა და რიცხვითი ექსპერიმენტების ჩატარება.

მის შედგენა და რიცხვითი ექსპერიმენტების ჩატარება.

რომელიმე ალგორითმულ ენაზე აღწერილი და დასრულებული სახის ალგორითმი პროგრამას წარმოადგენს. პროგრამა შედგება აღწერებისა და ოპერატორებისაგან. პირველები აღწერენ პროგრამაში მონაწილე სიდიდეებს, ხოლო მეორეები ასახავენ იმ მოქმედებას, რომელიც მიმდევრობით უნდა შესრულდეს. კონკრეტული რიცხვითი მონაცემების მონაცვლეობით კომპიუტერის შეტანილი ერთი და იგივე პროგრამა იძლევა დასმული ამოცანის ამოხსნის სხვადასხვა ვარიანტს, კერძოდ, ისეთებსაც, რომელთა ანალოგიური ნატურალური ექსპერიმენტის ან ჭერ არ ჩატარებულა, ან, საერთოდ, შეუძლებელია ჩატარდეს.

მათემატიკური მოდელირების პროცესის მთავარდება თვლას შედეგების დამუშავებით, მათი ყოველმხრივი ანალიზით და დასკვნების გამოტანით. დასკვნები ძირითადად ორი ტიპისაა: ან აშკარაა მოდელის დასწრების აუცილებლობა, ან შედეგები სანდოა და დამკვეთი ორგანიზაცია იყენებს მათ.

ჯუმა ახუბა

მატყარი ზურაბ ფორხსიძე

ზ ლ ა კ კ რ ი

ოღესღაც, დიდი ხნის წინათ, მაც-
შალია, ისევე, როგორც ბევრი სხვა
ფრთოსანი, არ გალობდა. დღისით
იგი მხოლოდ ვიფივივებდა, თვალს-
მიფარებულ მეგობრებს ეხმიანებო-
და. ლამბაძობით კი დრმა ძილით
იძინებდა.

დრო გადიოდა. მაცშალიამ გა-
ლობა ისწავლა, ხმაც დაეწმინდა და
საამური გაუხდა. მაგრამ ახლა უკვე
დღისითაც უნდა ემღერა, ღამითაც;
თანაც ერთნაირი შთაგონებითა კი
გაგლოდინებოთ. წუთითაც კი არ
უნდა დაღმებულყოფი, უნდა ეგალო-
ბა, თუნდაც სულაც არ ყოფილიყო
ამის გუნებაზე. ლეგენდა მის შესა-
ხებ, თუ როგორ და რატომ იმსხდა
ეს, თაობიდან თაობას გადაეცემოდა
და ჩემამდეც მოაღწია, მე კი, ავერ,
თქვენ მოგაყვებით.

ერთ მშვენიერ დღეს რაც ქვეყ-
ნაზე ფრინველი არსებობს, ფრთები
აქვს და ფრენა ძალუძს, ყველა ერ-
თად შეკრება ავეიფშაა-ვეიფშირა-
ყანმა. ფრთოსანი მფარველს უნდა-
და, თითოეულისათვის ისეთი ადგი-
ლი მიეჩინა, სადაც ისინი იცხოვ-
რებდნენ და გაამარავლებდნენ თავი-
ანთ მოდგმას.

— შენ, მფარველო, ღონიერი
ფრთები გაქვს. დაე, შენი სამყოფ-
ელი აი, იმ ბუმბურაშ მთებში იყოს,
შუბლით ცას რომ ებჯინებინა. — ხე-
ლი მფარველისაკენ გაიმგირა ავეი-
ფშაა-ვეიფშირაყანმა.

აიქნია მფარველმა თავისი მძლავ-

რი ფრთები, შეკრებილთა თავზე-
მით წრე დაუარა და თავის მთებში
გაფრინდა.

როცა მფარველმა შაშხს ჰკით-
ხა, რომელი ადგილი გირჩენია
საცხოვრებლადო, შაშხმა თავმდაბ-
ლად მიუგო:

— მე ყაბულსა ვარ იქ ვიცხოვრო,
სადაც შენ თვითონ მიმითითებ,
ყოველადლიერო ავეიფშაა-ვეიფშ-
ირაყან!

— მომწონს შენი პასუხი, მოკაძა-
ლებული შაშხო. იცოცხლებ და გამ-
რავლდი კიდითი-კიდით, ზღვის ნა-
პირებიდან თოვლიანი მთების კლ-
თებაშივე, ყველგან, სადაც ტბილი
ქანკრით დახუნძლულ ხეებს მიწაზე
სურთ შემოსხვევია.

შაშხმა სიხარულით დაიჭახჭახა
და სუროდახვეულ ხეზე შეფრინდა.

— შენ სად მოგწონს ყველაზე უფ-
რო, კუდმაკარტელავ? — ჰკითხა
ფრთოსანთ მფარველმა მერცხალს.

— ო, ჩვენი დიდი ღვთაება! მი-
ბოძე ნებისმიერი ადგილი, მაგრამ
ერთ თსოვნას შემოგებდავ და ნუ გა-
მიწყურები. ნაზი კანი მაქვს და სი-
ცივისა შემიძინა, ვერ გავძლებ ყი-
ვასა და თოშში... — დაიჭიკჭიკა მერ-
ცხალმა.

— კარგი, როცა აქ აცივდებო, თბილი
ქვეყნებში გაფრინდი. ოღონდ გა-
ზაფხულთან ერთად ყოველთვის
უკან დაგიბრუნდი. და რომ შორმა
გზებზე ვერ დაგვაპნონ, გქონდეს
მოკლედელი ფრთები!

რასაც ავეიფშაა-ვეიფშირაყანი
ბრძანებდა, აუცილებლად უნდა აღს-
რულებულიყო. და მერცხალმაც ცა-

ში შეინავარდა. მას შორი გზა ელო-
და თბილი ქვეყნებისაკენ, რადგან
უკვე შემოდგომა იდგა და ზამთარს
კარს იყო მომდგარი.

ასე და ამგვარად უღვდნა მბრძა-
ნებელი თითოეულ ფრინველს საბი-
ნადრო-საბუღარს.

ხოლო მახვილისკარტა როჭო
ცვირის მიწას უკაუნებდა — მბრძა
ადგილს ეძებდა და თან გულისყუ-
რი ფრთოსნებისა და მათი მფარვე-
ლისაკენ ჰქონდა. და ყოველთვის
როცა ავეიფშაა-ვეიფშირაყანი მი-
რიგ ფრინველს სამკვიდროს უკანი-
ნებდა, სადაც მას უნდა ეცხოვრა და
გამრავლებულიყო, როჭო შურითა
და ბოლოში იესებოდა.

— ო, ჩვენი დიდი მფარველო!
შენ ყველას კარგი ადგილი უბოძე.
რავა დარბა?! მე სულ დაგაიწყდი.
ბარეღამ მიბრძანე, რა მარგველი... —
გაცხარებით მიმართა მან ყოველს-
შემძლეს.

— როცა დამჯდარი ვერ შეამჩნი-
ეს, ამანაც თავისი ვრძელი ნისკარ-
ტი აიქნია, მეც ავერა ვარო! ჭიკ-
ჭიკ, ჭიკ-ჭიკი! — გასცინა როჭოს ჭინ-
ჭრქაქამ. ყველა ფრინველმა ყურები
ცქვიტა — აინტერესებდათ, რას იტ-
ყოდა ავეიფშაა-ვეიფშირაყანი.

— შენთვის, როჭო, მშვენიერი
ადგილი მქონდა მოტოვებული, მაგ-
რამ რასან სულწასული გამოადექი
და შენს მეგობრებზე უწინ გაიწვიდი
ეი თოთენ სელი, დაე, ვერგოს თან-
ტი, სულმუდამ სელი, ყრუ, ეკალ-
ბრითი დაფარული მიწები. და რომ
შურითა და ბოლოში არ გასკდე,
ოღეს სხვათა სიკეთე გეცმის, იფავ
ყრუ! — გადაწყვიტა ავეიფშაა-ვეი-
ფშირაყანმა, რომელიც მეიღვდრო-
ბას და უსიღმისობას ვერ იტანდა.
და, მართლაც, როჭო დღემდე ნეს-
ტიან, ეკალბარდითა და ჯგჯით და-
ვიარულ ადგილებში ცხოვრობს. მას
მახვილი ხედავს აქვს, ყოველივეს
უმაღლეს ამჩნევს, ოღონდ რაც უნდა
თქვა მასზე — გინდ კარგი, გინდ ცუ-
დი, მისთვის სულერთია, ვინც არა-
ფერი ეცმის. ყრუა და იმტობ.

ერთ დღეს მეორე მიჰყვა და აქ-
ვეიფშაა-ვეიფშირაყანი ავრძლებდა
ფრთოსანთა შორის ადგილებს და
ნაწილებას. მხოლოდ მაცშალია არ
გამოცხადდა მასთან.

* ავეიფშაა — აფხაზურ მითოლოგიაში
მფარველი მფარველი ღვთაება.

— მათშალია სადაა, რაღაც ვერ გნებდა? — მიმართა ფრთოსნებს მფარველმა.

— მაგან, ჩვენო დიდო უფალო, საჭიროდ არ მოიჩინა თქვენთან მოსვლა. ქედმაღლობს, — ავეფიფშა-ფეფიფშირყანთან ახლოს მიფრინდა წივიწივა და ყურში ასე ჩასჩურჩულა. მას უნდოდა ფრინველთა მეფის გული მოეგო და თბილი ადგილი დაეტყუებინა, მაგრამ ავეფიფშა-ფეფიფშირყანს არ უყვარდა ბეზღიები და ცილისმწამებლები, მეგობრებს რომ სამარცხ უთხრიან.

— ახლავე გასწით მათშალიასთან და აქ მომგვარეთ! — მოითხოვა მან. მბრძანებელს უნდოდა გავგო, სიმართლე უჩურჩულა წივიწივამ თუ ტყუილა.

— თვალის დახამამებში აქ გავაჩეთო! — მისთვის საცხოვრისად მიჩენილი ხიდან აფრინდა მოლალური და მალე მათშალიაც მოიყვანა.

— აი, ხომ ხედავ, ჩვენო დიდო

მფარველო, ცუდ გუნებაზეა, სულ თალხებშია ჩაცმული. ეს იმად, რომ შენთან გამოცხადება არ ებრინებოდე, — კვლავ იწყო თავისი საძაგელი ხმით წივიწივამ, თანაც სულ აქეთ-იქით აფეცებდა თვალებს, იქნებ რამე სატილო მოვიხელოო.

— ყური მიგდე მათშალიავ! ნუთუ შენ არ გჭირდება მზისქვეშეთში ადგილი, სადაც შეგეძლება იცხოვრო და გამარავლო შენი მოდგმა? სად ბრძანდებოდი? იქნებ მართლს ამბობს წივიწივა — ქედმაღლობ და არ იკადრე? ჩემთან გამოცხადება?! — მკაცრად მიმართა ავეფიფშა-ფეფიფშირყანმა.

— როგორ გეკადრება, ჩემო დიდო მფარველო! უბრალოდ, საქმეები ისე აეწყო, რომ საკუთარ თავზე ფიქრისთვის არ მეცალა! ამიტომ ვერ გეახელი. — უპასუხა გაპარული ხმით მათშალიამ.

— სად იყავი გუშინ, რა საქმეები გაგინდა ასეთი?

— დილით სტუმრები მყავდა და

მათთან შევეყვინდი. სტუმარი, მიგესწენებათ, ღვთისაა. ხომ ვერ მიატოვებ და საკუთარ საქმეებზე ხომ ვერ წახვალ. საღამოს ჩემმა მამობელმა მტრედმა იქორწინა. მას ხომ თქვენი წყალობით მშვენიერი სამოსახლო შეგვდა და ოჯახიც ჩინებულ შექმნა. არ შემიძლო არ გამეზვიარებინა მისი ბუნებრივება, ჩემო დიდო მფარველო, შენი ჰირიმი!

— კარგი, ვთქვათ, გუშინ დილას სტუმრები გყავდა, შემდეგ ქორწილში ბრძანდებოდი. დღეს სადა ვადაიკარგე? თავაპტივი დაადე, სანამ მანქიერი არ გამოგეზავნე, მოსვლა არ იკადრე!.. ავერ, მალე დღევ მიიღვევა და ძლივს გახვდით შენი ხილვის ღირსი!

— დღესაც ვერ მოვიცალე საკუთარი საქმეებისათვის, ო, ჩემო დიდო მფარველო! დილაუთენია ვაპირებდი შენთან გამოცხადებას, მაგრამ შემეცოხინებელი მოვიდა. თურმე ჩემი მეგობარი ნამგალო რომელიღაც მტაცებლის კლანჭებში მოხვედრილა და დაღუპულა...

— სრული სიმართლე მოგაგსწნათ. როცა წამოსაყვანად მივედი, გასვენებაში იმყოფებოდა, იქ გადავეცი შენი ბრძანება, — დაუდასტურა მათშალიას მოლაღურმა.

— გეს-სს-მისი! გეს-სს-მისი! მაგისთვის უფრო მეტს ნიშნავს, სტუმარს ყურადღება არ მოაკლოს, ქორწილში დრო ატაროს, მეგობარი ივლოვოს და ათას სხვა რამეზე იჩალოოს, ვიდრე შენთან გამოცხადდეს, ჩვენო დიდო მფარველო, შენს ოქროს ხამლებს მტვრად დაედოს ჩემი თავი! აღარც კი გასხენებია შენი არსებობა. ერთი ამას-სს დამიხედეთო! — კვლავ ღვარძლიანად ასისინდა ავეფიფშა-ფეფიფშირყანის ყურებთან წივიწივა.

— სს-წორია! სს-წორია! წივიწივა მართლს ამბობს. ჩიკ-ჩიკ! — დიჩისიკვინა ჩისიკვმა, ჭრეღაჭრეღა ფრთების პატრონმა. წივიწივა და ჩიხიკვი ყოველთვის ესარმლებოდნენ ერთმანეთს, რადგან ნათესავეები იყვნენ.

— მე სხვანაირად არ შემიძლო, ნუ გამიწყრები, ჩემო დიდო მფარველო! სტუმრები რომ მიმეტოვებინა,

არ იქნებოდა ლამაზი, ალამისი შე-
მაწესებდა, ქორწილი წაუსვლელი-
ბაც არ ეგებოდა — რა მეთქვა სი-
ნდისთვის! თუმცა გული დიდად
მეთანადრებოდა, თქვენიან დროუ-
ლად რომ ვერ გამოვცხადდი. სოლო
მეგობრის დაკრძალვას მიივდი და-
ვესწრებოდი, თუნდაც წინასწარ
მგოდნობა, რომ მთლად გავიწირე-
ბოდი და უჭეროდ დავრჩებოდი, —
უპასუხა მამშალიამ.

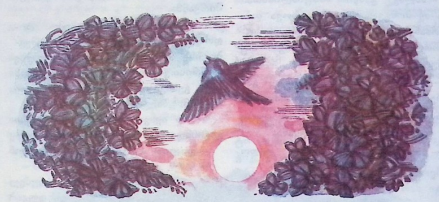
— დიდი მფარველი! „ჩემო დიდი
მფარველი..“ — რა დიდი მფარველი,
რის დიდი მფარველი! ასეთ პატივს
რომა მცემდეს, ჩემს ბრძანებას შე-
ასრულებდი და დროზე მოფრინდებ-
ოდი, როგორც ყველა დანარჩენი...
უპირველესად მე უნდა მეთაყვნო,
შენს უფლას. შენ კი ავტოკრატებია
რადღაც სინდისი! ჩემი სურვილი აი-
ნუნშიაც არ ჩაავდეს ვნახთო, რას
მოგიტანს ის შენი სინდისია თუ
ალამისი! — ბოლოში თქვა ავევიფ-
შა-ვევიფშირყანმა. იგი მტლად
გულკეთილი იყო, მაგრამ ავისქე-
ნაც შეეძლო.

— სს-წორია! სს-წორია! მამშალი-
ას ღმერთი არ სქამს! — კვერი დაუკ-
რა ჩივილმა, რომ უფალი შეგუფლი-
ანებდა.

— ერთი ამა-სს დამიხედეთ! ერთი
ამა-სს დამიხედეთ! ახლა სომ ვიკვებ
მამშალია, რას ნიშნავს ღმერთის
უფლებუქლეოფა?! — დაიწყო წიგნი-
ვამი. სოლო შეედეგ ხმას დაუწია და
ავევიფშა-ვევიფშირყანს ყურის
ჩასწურწულა: — შენი ჰორიმი! შენ
ჩემმა ნათლიდედამ რომ ვიცოდეთ,
რომელი ადამილი უნდა ვცხოვრო,
იქით გაეხსენებოდი. უკვე დროც კია,
როგორც სტავა-ო, შენმა თვალებმა
მხოლოდ სიკეთე იხილონ მუდამ-
ყამს! — მწუხრი ახლოვდება... — ელა-
ქვემბოდა უფალს წიგნივამი.

— სემნა იყოს და გაგონება! — მო-
ითხოვა ავევიფშა-ვევიფშირყანმა.
მას ძალზე უყვარდა, როცა ფრთოს-
ნები მოწიწებით ეპყრობოდნენ, მაგ-
რამ ვერ იტანდა პირმოთხოვას და
მეგობრის დასმენას. — შენ, მამშა-
ლია, რომელმაც ქორწილი, გლვოცა,
სტუმრის დახვედრა, მოკლედ რომ
ვთქვათ, სინდის-ალამისი ჩემზე
დიდ ღმერთზე მადლა დააყენე, არ

გაძლევ არავითარ თავშესაფარს,
არ გაკეთებენ ადგილს, სადაც შე-
გებულბა იცხოვრო და გამარადდე-
შენ, ნაცარა ჩიტო, მამშალიაზე ყვე-
ლაფერი რომ ჩამიკენწე, ვერ ელირ-
სები საკუთარ კუთხე-კუნწული. იძ-
რომიადღე სხვათა ბელღებში, ნაბა-
ცაცადიო ვიცისე ჩინასვი და ატარ-
აშავიჩიამ* სიტყვილიანი სახელი.
სოლო შენ, ჰრეფლტრთიანი ჩივიკო,
წიგნივას რომ აპყვე და წამდაუწე-
კვერს უკრავდი, არ გავაჩნდეს სა-
კუთარი ხმა, სხვა ფრინველთ ბაძა-
დე, თანაც ნიადეგ ფუსფუსებდ, ერთ
ადგილას არ გედგომებოდეს და სის
ტოტშეც კი ვერ შემოჯდე მშვიდობა.

და უფაციფუროდ! — დაამთვრა სიტ-
ყვა ფრინველთა მფარველმა, რომ-
ლისთვისაც სიკეთესთან ერთად არც
სიავე იყო უნსო სილი.

ასე და ამგვარად, ავევიფშა-ვე-
ვიფშირყანმა ყველა ფრთოსანს მიუ-
ჩინა ადგილი, სადაც უნდა ეცხოვ-
რათ და გამარადებულბეყვენ. ზოგს
უკეთესი საბინადრო შესვდა, ზოგს
ყვალა უარესი, მაგრამ, ასე თუ ისე,
ყველას მიეცა საშუალება, გაემარა-
ვებინა თავისი მოდგმა. ეს კი უპირ-
ველეს მოვალეობად დააწესა არსთა
გამრიგებ.

მარტოოდენ მამშალია იყო სა-
კუთარი თავის ანაბარად მიგდებუ-
ლი. არც კუთხე-კუნწული გააჩნდა
თავისი, არც სის ტოტშე ჩამოჯდო-
მის უფლება ჰქონდა. წყალშიც ვერ
ჩააწყებდა ნისკარტს, რომ წყურვილი
მოეკლათ! ამს ჩვენი საფულობელია,

* შავიჩი — ნაქურდილი გამიღირებ-
ბული.

ღმერთთა ჩვენ გვიწილდა, რომ
ვიცხოვროთ და გამარადდეშენ
ესმოდა ყოველი მხრიდან. ძალით
სომ ვერ მიიტაცებდა სამოსასლოს!
— ფართუმევილმა და მოშსამულმა
არ იცოდა, რა ელონა, რა გზას დას-
დგომოდა.

მამშალიამ ცას ახედა, იქნებ იქ
გამოჩინაზოს ჩემთვის ადგილიო, მაგ-
რამ მისვდა, რომ ამაზე ფიქრიც ზე-
დმეტი იყო. ზემოთ არწივები, ქორ-
შავარდნები, ჭილაყვები ტრიალებ-
დნენ. სის სიმაღლესაც კი რომ ასე-
დენოდა, დააცხრებოდნენ და დაკორ-
ტნიდნენ.

დაქაბუნულს და განადგურებულს

ვერ მოეფიქრებინა, სად შეეფარე-
ბინა თავი. და მამშალიამ გაბედა —
სუროდახვეულ სეზე შემოჯდა. იღიქ-
რა, ცოტას დავისვენებ, სანამ სის
პატრონი გამოჩნდებოდეს და გამა-
დებდეს. მიუსაფრობით გულამომ-
ჯდარსი მამშალია, სასოროკვეთი-
ლებინათვის თავი რომ დაეწერა, ჩუ-
ნი სმით ამღერდა. სამყაროს გაჩე-
ნის დღიდან არცერთ ფრთოსანს არ
ემღერა ასე ტკბილად და არც არა-
ვის სმელობა მსგავსი გალობა. ყვე-
ლა ხულგანაბული უსმენდა მამშა-
ლიას, რომელსაც სულ უფრო და
უფრო იტაცებდა თავისი სტვენა. ამ
სიმღერით იგი გულს იოხებდა, თავ-
დავიწყებას ეძლეოდა, შიგ თავის
უსასოობას აქსოვდა. ყველა, ვინც
მას ყურს უგდებდა, მოჯადოებული
და გაბრუნებული იყო. და უფერდა
სიმღერა, ვით მოწოდება ბოროტე-
ბისა და უსამართლობის წინააღ-
მდე.

— რომ შეგვიძლია გემსახუროთ,

მაფშალია? შენმა გალობამ გული სინარულით აგვივსო და შთავონებთ ავაგანთო! — აღფროთვანებელი ფრინველების სასულით მიმართა გერტიბა.

— მადლებელი ვარ, რომ მომიხმინეთ. მე მეტი არც არაფერი მინდა! — უპასუხა მაფშალიამ.

— ხმელი და წყალი, ზეცაც კი სულ მისხალ-მისხალ დაგვიანწილა ჩვენმა დიდმა მფარველმა ავევიფშა-ავევიფშირყანამა. მაფშალიაზე კი განაწყენდა, რადან ამან სინდელი ანალმისი ღმერთე მალღ დაიყენა, და ამიტომ უმიწაწყოლოდ დატოვა, — გამოეხარა მაფშალიას მტრედი.

— არის ზოგი რამ, რისი გიანჭილულება თვით ავევიფშა-ავევიფშირყანასაც კი არ ხელუწიფება, ესაა ხმა, შერნ რომ ფლობ და აგერ, ანლახან ყველა რომ მოგვისიბლა, და რომლის ბადალი არ გაანნია აცრეტო ჩვენგანს. — თქვეს ფრინველებმა.

— აი, ეს ხე, რომლის ტრტხეც ახლა შენ ზიხარ, სუროსთან ერთად ჩვენმა დიდმა მფარველმა მე მარჩენა, მარტო მე. მაგრამ იგი მეც მეყოფა და შენც. იცხოვე არსეიანად; გაიკეთე ბუდე, გამარჯვდი. ხოლო როგორც მოგვენუბოს, იგალოთ შენებურად, — შესთავაზა შავმა შავმა მაფშალიას.

— დღეიდან ლაფვარდიც ზიარად

გვეკონდეს! — უთხრეს ფრინველებმა, რომელთაც უფალმა ზეცა უბოძა.

— შეგიძლია ჩვენთან ერთად ის-არგებლო ხმელითაც. — შეჭკაკვიცს ფრთოსნებმა, რომლებსაც ავევიფშა-ავევიფშირყანამ მიწა მიაკუთვნა.

— უფლებს გაძლევთ, ჩვენს მდინარეებში დარჩნულად. თუ მეგერსურვა, ინანავე კიდევ, — შესთავაზო წყლის ფრინველებმა.

— რაღაც სიმღერის გულისთავის ამ უბადრუკ ჩიტუნისა წყალსაც უყოფთ, ხმელსაც და ცასაც? ნება მეყოლინა, რით გადაგვირათ მაგისმა სტევამ! აბა, ყური მათხოვეთ ერთი, როგორ გიმღეროთ! — თქვა ბაქიბუქით ჩხიკვამ, მაგრამ არაფერი გამოუვიდა.

— ხელს ნუ უშლი მაფშალიას! თუ არ მოეშვები და მის გამოჯავრებას კიდევ შეედედები, იცოდე, დაგვერვით და შენს ბუმბულს სულ ფთილა-ფთილა გაეგანთ ქარს! — გააფროსილეს ჩხიკვი ფრინველებმა.

— გული მერევა, როცა ის მღერის. არ ვამაგონოს თავისი ტიავტიატი. არც ჩემი ბარდ-ბურჩქების ახლომასლო გაჭაჭანდეს, მე რომ მარგვენა ავევიფშა-ავევიფშირყანამ! — განაცხადა ჩხიკვამ.

— სად წამივა, სომ უნდა დაიძინოს! თვალებს მილულავს და, უმალ იქ გაგნდები, სიმღერას ავაწაპნი.

ოლონდ არ შემიძლია ახლოს მივიდე, როცა მღერის — ვერ ვიტან მის რაკრას, — აწრიბინდა წიწვიცა.

და დაფართუნებს ჩხიკვი ტრტიდან ტრტხე, დღემდე ბაძავს მაფშალიას, ლაპობს გამოაჯავროს, მაგრამ რამდენსაც არ ცდილობს, არაფერი გამოუღრის — ვერ დაწირილა მისი ღვთიური პანგები თავის ჩხა-ვიდით. დღიი სამოწინებთი დათორედა მაფშალიას ქორბისი, მაგრამ ვერ შეძავს, ფრინველებისა ერიდებდა. ლამლამობით წიწვიცა ცდილობს მიეპაროს, სულ იმის მოლოდინშია, როდის ჩაიძინებს, რომ მხოლოდ მისთვის ცნობილი ქურდული იღვთით აცალოს სიმღერა. ამიტომაც თვალმოუხუჭავად სუტუნს მაფშალია მთელი ღამე და არ იცის, რა არის ძილი და მოსვენება. ჩხიკვი და წიწვიცა ვერ იტანენ მის გალობს, ბოღმით აცხებთ მაფშალიას ხმატუბილი სტევანა. დილაუფინა გაეკლებიან, შორს, ტვის სიღრმეში მივიან, რათა მათ უბუბუს ვერ მისწყვეს მვალობლის პანგები.

ოქროსფრად გაკრთებიან მზის პიგელოს სივები, შეიფოკლებს ცის თავანი. ფროსნები სულს ნაბავენ. გალობს მაფშალია და მთელ მზისკვეშეთს აჯადოებს.

აფაზურდან თარგმა ბიჭი ზარბაზმ

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVII ყრილობამ ქვეყნის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების განადგომილი ამოცანები დასახა. დაიწყო გარდაქმნის პროცესი, რომელიც მიიღო საზოგადოების ერთობლივი სურვილითა და მორღობით ხორციელდება. ეს ცეხმა განათობის სისტემასაც, სკოლასაც, სადაც თქვენი რაშმეული და რაშნი მოქმედებს. რა უნდა აკეთოს პოინერთა ორგანიზაციამ იმისათვის, რომ ახალი მოთხოვნების შესაბამისად შეძლოს ნორჩი თაობის აღზრდა, უკეთ მოამზადოს ავი დამოუკიდებელი ცხოვრებისა და შრომისათვის! როგორ გარდაქმნას თავისი საქმიანობა? როგორ ესაბება მუშაობის ახლებურად წარმატებას, ვინც პოინერთან მუშაობს? — აი, საკითხები, რომელთა გარშემოც დღეი საუბარი გაიმართა ვ. ი. ლენინის სახელობის პოინერთა ორგანიზაციის რესპუბლიკური საბჭოს პლენუმზე, სექტემბერში კომკავში-

კომუნისტური
პარტიის
XXVII
ყრილობის
შედეგად

**ქვეყნის
საზოგადოებრივი
განვითარების
საბჭო**

რულ ქალაქ ბორის მწელიაქში რომ შედგა. პლენუმში შესავალი სიტყვით განსხა-

ქართველობს ალექსანდრე კომიტეტის პირველმა მდიანმა ჯამალ მარაშვილიმ. მოხსენება კომუნისტურ ორგანიზაციების საზოგადოებრივ, საბავაშრო, რაიონული საბჭოების საქმიანობის პარლამენს და ბათი როლის ახალგაზრდა ვ. ი. ლენინის განმარტების საბავაშრო პოინერთა ორგანიზაციის ცენტრალური საბჭოს იენინის კომისიის მიერ დასახული ბეოცანების პარლამენტში წყაიხთა საქათველოს ალექსანდრე კომიტეტის მდიანმა, პოინერთა რესპუბლიკური საბჭოს თავმჯდომარე მარინს ხარბიძეშვილმა.

მოხსენების ორგანოც გამართულ კამათში მონაწილეობდნენ კომკავშირის თბილისის საქალაქო კომიტეტის მდიანი მარბე მარბეშვილი, კომკავშირის აფხაზეთის ხალოლო კომიტეტის მდიანი ლუბა დონცოვი, ბათუმის პირველი სკოლის ფროსნი პოინერტა მდიანული გუბული ბაბიძე, პოინერთა და მონაწილეთა რესპუბლიკური

საქონის კვლევა

საქონის ძეგლები მდებარეობს სახტერის ჩაიონის სოფ. სავანეში, იმერეთის მაღალმთიან რეგიონში, მდინარეების იჭვარისა და ღრუჭვარის წყალგამყოფ ქედზე, სახტერიდან 6 კმ-ის დაშორებით. სოფელში სამი ზურათომბაძე-დვარელი ეკლესია: წმ. გიორგის ეკლესია, ი. წ. ნაიორგის ეკლესია, უმბათიანის პატარა ეკლესია და „ნაურთივეს“ წმინაძეობა.

წმ. გიორგის ეკლესია, ადგილობრივი შვეიცარია რწმუნებული, თამარ მეფის დროსაა აგებული (მაგრამ ეს სწამებდნენ არ შეუფერებია). თავდაპირველად ეკლესია, სოფ. სავანის გარდა, სხვა ახლომდებარე სოფლებსაც ემსახურებოდა. ეკლესიის ჩრდილოეთით ხეობაა. ეკლესიის ეკლესია საუკუნო სივრცე იშლება, რომელიც მოაჯირბელებით მოაჯირბელებულია.

სოფელ სავანე ისტორიული სახტერებში იხსენიება XI საუკუნიდან. ეკლესიის შესახებ ცნობას გვაქვს გავრცელებული პატრიონიკონიკონი: „ყოფილად ჭრუჭრის შეთი, ყვირობის სამხრეთ კლდეზე, არის სახტერი. მოსახლენი არიან იმერნი, სომეხნი, ურიანი და ვაგრაბენი. ამ სახტერის პირისპირ, ყვირობის ჩრდილოეთ არს, მაღალ კლდესა ზედა, ციხე მოდინანს, მოწოდებული კლდეითა, შავარი და უბრძოლველი მტრისაგან.“

ყოფილად ამ სახტერის შეთი, ყვირობის კლდეზედ არს სავანეთის ეკლესია, უფრო მაღალი, საკვირველი შენებულა, რამეთუ არს ბოლოდ ერის ქვისა კანკალეთურით.“

1860—1894 წლებში ძველი ძეგლი დაზარალებულია. დაინერგა სამხრეთის მინაშენის კედლები და კამარები. გადარჩა კარიბჭის ოთხი ბურჯი და შიგელი შენობა. ამის შემდეგ ეკლესიის გავსეთის რამდენიმე უმნიშვნელო რემონტი. XIX-XX საუკუნეებში ინტერიერში კედლები შედგენეს. მიუხედავად აღნიშნული შეკეთებებისა, ძველმა მანის შენობარქაზა თავდაპირველი სახე.

საქონის ეკლესია ზუსტად თარიღდება მანის მთავრებულ წარწერებით. სამხრეთ-დასავლეთი წარწერის მოთავსებულა ეკლესიის ნივთიერების შესახებ დეტალური ინფორმაცია. ფრანკების ტიპის ქვის დიდი ფილაზე. ტიპიანი ახლა ცისფერადაა შედგენილი. ფილაზე ირანურების არაბული შერწყმის, ცენტრში კი გამოკვეთილია ტოლკლავებანი რელიეფური ჯგერა. შიგულეებს შორის არე შეტანილია პალმების წარწერა ასე იკითხება: „სახტელთა ღმრთისათა შუ, გიორგი ერისთავთ-ერისთავან დაუნევი ესე წმიდა ეკლესია სავანისა სალოცავად სულთა ცოდვილთა ჩემსა და ძმისა ჩემისა ზურის სიბრძნისათა, და მშობელთა ჩემთათვის — გულმკვდრისთვის და შარამისთვის, და შეგიღისა ჩუენისა გოლიათისთვის, და დღეობა მისისათვის... ქორნიკონი იესო სავ (1040). ბერძენი მთავრისა ბაგრატ კურაპალატისა“. აგრეთვე მომდევნო მარაბას წარწერა მოთავსებულია დასავლეთის შესასვლელის ტიპიანზე: „სახტელთა ღმრთისათა, შეგებეთა წმიდასა ღმრთისმშობლისათა, წმიდასა გიორგისად, დაუნევი მე, სულითა საწულებელთა შარაბა, აღსაწუნებლად წმიდასა ამის საუფრას...“

მესამე წარწერა ამოკვეთილია ეკლესიის სამხრეთ ფარდზე: „წმიდაო გიორგი, შეიწყუდე საურაბე, ძე აქუნისა და განსდევ-

ნე სულსა მშობელთა მისთას...“ კენ წმინდა კითხით, ღოცვასა მოხსენით, ამენ: გვიყვარება ჩვენ“. ამას გარდა, ეკლესიის აღმოსავლეთ ფასადის საკვეთლას შენდგენილია არის წარწერა: „სახტელთა ღმრთისათა შუ, ერისთავთ-ერისთავან გიორგი დაუნევი და შიგელი ამის ეკლესიისა ნაწიგარს სავანისა სოფლისა, თანადამდებ, იღეს შენობა დაუნევი, მუშაობითა, ურიანი და ყვირობითა დგრილია. დგრილან უმნიშვნელოდ შეკეთებულა. ვინ უქციოს, პრისხავს-საღმრთო და წმიდა გიორგი“. სამხრეთ კარიბჭის ჩრდილო-აღმოსავლეთის სტების დასავლეთ მხარეს არის კიდევ ერთი წარწერა: „უფლოო, განსდევ სულსა გმრისა ძმისა კვირიკის“. ამ მოხსენებელი ისტორიული პირების უმრავლესობა ჩვენთვის ქრულვითა, მაგრამ გავსებთ, რომ ძველის წარწერაში მოხსენიებული ბაგრატ მეფე ამის საქართველოს პირველი გამართიანი ბილი მეფე ბაგრატ III (975-1014). ამას გარდა, წარწერიდან ცნობილი ხდება, რომ ძველი აღუშენებია ზურათომბაძე მარაბას. ზურათომბაძეთა სახტელთა ჩვენში ძალად იშვითათა და, ამდენად, აღნიშნული წარწერა უფლებით მნიშვნელობისა.

საქონის ეკლესია გვიმით სწორებითა დარბაზული ნაგებობაა. სწორკუთხეულია მოკეცული ნახევარწრიული აფსიდით. ეკლესიის სამხრეთით აქვს მინაშენი. შესასვლელი სამხრეთი — დასავლეთი და სამხრეთიდან. აქვს ბუთი სახტელში: ერთი აღმოსავლეთი, ახლსდება, ერთი დასავლეთით, შესასვლელის თავზე, სამი კი — სამხრეთით. ეკლესიის პოლსტრები არის კლდე-ნაწილებული. პოლსტრებს შორის კედლები დრამადებია: კედლებზე თაღები. ჩრდილოეთ კედელში საკურთხევლის წინ ნიშაა აღმართული. საკურთხევლი ამოღებულია ერთი საფეხურით, რომელზედაც თამარის კანკალია აღმართული. ვახუშტის ცნობა, კანკალი ერთი ქვისაგანაა გამოკვეთილი, აღ-

სასაღის ღმრცხტერის მოადგილე ლინი დანიშნულა, კუთხისა 35-ე სკოლის მომავლობის კომიტეტის მიერაინი თანამშრომელია, კომკავშირის თვითმმართველობის პირველი მდივანი მეთოდის ნარკინიანი, თბილისის მუსწავლითა რესტორტურთა აღწერის სახლის ღმრცხტერი ნათილა ზვიბაძე, დღეითის პირველი სკოლის არაბის საბჭოს თავმჯდომარის, მე-6 კლასის მოსწავლე ნინო ხათამაძე და სხვ.

პლენუმზე ითქვა, რომ ნორის ღმრცხტელთა კომისიისკენ სულიკვეთებით აღწერაში თვისებრივად უნდა გაუმჯობესდეს კომკავშირის კომიტეტების, პიონერული ორგანიზაციების, პიონერთა საბჭოების ორგანიზაციული და პოლიტიკურ-აღმრცხტელი მუშაობა.

აღნიშნა ნაყოფანებში, რომლებიც ჭრე კიდევ გასდებია რესპუბლიკის პიონერულ ცხოვრებაში — ფორმალში, ინტერესებსა და რამონტაჟის მოკლებული ღონისძიებები, პიონერული რეკლემების, რაშეების, რაშეების დაბალი ავტორიტეტი და მარტოებისრაიანობა.

პლენუმზე გამოთქმული შენიშვნები თქვენის მისამართითა იყო ნათქვამი. თქვენს გასაგონად ითქვა, რომ ნორის ღმრცხტელთა საკავშირო მარშის განხორციელებას შეიძლება დაეხმოს უნდა მისუდგეთ; დავალებთ თავან გამოვიტოვოთ ის მოთავსება (სკოლებში, რომლებიც უწყველად შეტად ესადაგებებიან თქვენი ქალაქის, რაიონის, სოფლის ადგილობრივ პიონერებს; მუშაობის ქვეყნობიდან უნდა იქცეს პიონერთა თათრისობისა და თვითმმართველობის ყველამხრევი გან-

ვითარება; პიონერების ძმობაში არ სტერილდება, არამედ დამხრება, რათა მტრე თათრობა გამოიჩინონ რგოლის, რაშის, რაშ-მეულის მუშაობის გასაუმჯობესებლად.

პლენუმზე დასახტელის რუსთავის, თბილისის ორგანიზაციის რაიონის, სამხრეთის, ტყიბულის, ახალციხის, ზესტაფონის, ქარელების, ხაშურის კომკავშირის ორგანიზაციები, პიონერთა საბჭოები, რომლებიც სათანადო უზრუნველდება უთმობენ პიონერთათ მუშაობას;

პლენუმზე გააკრიტიკეს გუდაფთის, ღმრცხტის, ახაშის კომკავშირის პიონერული რაშ-მეულების აქტივობები, რომლებიც სათანადო წინამძღოლობას ვერ უწყვენ მათთან კომპეტებებს; უმნიშვნელოდ არის შედგენილი პიონერული აქტივის წყველებების პიონერებში, არ ვაგრძობთ საქმისაგან

იხსნის თუ აკა ვენს კომოციოზ მსაჯულს?

რა არის ამ სურათზე
აღგაგებელი და რა
იციოთ მის შესახებ?

ბათ თაბაშერისაგან ჩამოსხმულ მთლიან კანკელს გულისხმობს. აუსილადში ორი ღრმა ნიშია. მარცხენა ნიშში დგას ქვის პატარა ტრაპეზი. ეკლესია მოხატული არ ყოფილა. კედლები აშენებულ შედგება. გარედან კედლები სწორია, გაღმოსავლობის ვარდზე, სახურავი ორკალთიანია, ფსალღები ფრანკონებით არის დასრულებული. ეკლესიას ინტერიერი არა აქვს არავითარი საშკაული, გარედან კი კარგად არის მოჩუქურთმებული. მისი სახარეთის პორტალი ამ მხრივ უმდიდრესი საქართველოში. კედლის ქვის კვადრები საყვარელად არის დაწყობილი. ქვა მოყვითალო ფერისაა, წმინდამარცვლიანი კირქვისა. ცოკოლიც კირქვისაა, მხოლოდ რუბი. ასეთივე თლილია კედლის შიგა პირი, შიგა შორის ალბათ ქვაყორცა (კუმენტის სწარზე). აშენებულ დადასრულებულია ცილინდრული კამარით. კამარა ძალიან თხევია. აუსილდის შემოთ კონქა, სასკმლები თაღოვანი მოსაწვლიობისა, სახურავი აბა-

ლა, კრამიტისა. ალბათ ძველიც კრამიტი იყო.

საენის ეკლესია ქართული ზურთომიძეების აღორძინების პერიოდის ერთ-ერთი საუკეთესო ძეგლია.

ამირან ჩხარბიშვილი

კამარა — შრულაზოვანი შენეილი ვადახურავა.

ბურჭი — საყრდენი, მზიდი კონსტრუქცია, რომელიც დატვირთვას ვადაცემს საძირკველს.

დაზრული ეკლესია — ნაგებობის სახეობა. შედგება საკურთხელობისა და ერთი ნაგებობა, რომელიც ვადახურულია ორკალთიანი სახურავით.

პორტალი, კარიბჭე, პორტიკი — შენობის შესავლილთან მიშენებული სადგომი. ცოკოლი — შენობის საფუძველი, შეძირკველი. ნაგებობის ქვემო, მიწისზედა ნაწილი, რომელიც კედლის ძირითადი სიბრტყიდან გამოყოფილია.

კონქა — ქრისტიანული ეკლესიის შესასვლელი დასავლეთის მხრიდან, განკუთვნილია იმ პირთათვის, რომლებსაც ეკლესიაში შესვლის უფლება არა აქვთ. კანკელი — ზღუდე, რომელიც საყურთხეველს ვამოყვებს ეკლესიის დაწარჩენი ნაწილსაგან. საქართველოში კანკელები უმთავრესად ქვისგან აკეთებდნენ, მასზე კეთდნენ რელიეფურ გამოსახულებასა და ორნამენტს.

ყოველდღიური მომსახურება, ამიტომაც ბევრი სკოლის პიონერული ორგანიზაცია დახალისა პიონერული შეტრებების დონე. ითქვას ისიც, რომ რეაგებში, რაზმების გაშვება და პიონერების დეკორა აქტივად და პასივად; ადაწინების მიეცა დევნილი: „რანეშეული მხოლოდ გრგოლის საქმებით არის ძლიერი“. პლენუმზე ითქვა, რა უნდა გავკეთდეს რანეშელების ბრძოლისუწარაოზის ანგარიშისათვის; ითქვა თქვენს კომისიებზე — პიონერებში დაწინაურებისზე, რომელთაც ვეცრდნენ უნდა ამოუდგინებ აქტივობა.

თითოეული მოსწავლის, პიონერის მთავარი მოვალეობა სწავლაა. ამიტომაც ყოველ მოწინავე რანეშისა და გრგოლში უნდა შეექმნათ შურთხელობის ატმოსფერო უმისწრებლად დავიანების, უცოდინაობის,

არასაპაიო მიწებით ვაცდენების აღმოჩენვებრად. პლენუმზე აღინიშნა, რომ კმარა რანეშის შეტრებებზე ორსანთა და სუთიოსანთა ბუღალტრულ ადრისებვებზე ვაუთავებელი ლაპარაკი, დროა ვისაბრით ცოდნის ღრსებაზე, სწავლისაზე შეგნებულ დამაყოფებზე, მოსწავლეთა აქტივისმის განვითარებაზე. ითქვა, რომ ზოგიერთ სკოლაში პიონერული რანეშები მოკლებულია არიან კომპაგნირულ ზემოქმედებებს, ერთობლივად არ იგებებენ ღონისძიებები, ვაუბრალეულად პიონერად კურთხევის რიტუალები; რანეშის საშუალო გვეგნებულ დავილენ არ არის სორჩ ღღინენილია ხაკტივისი მარშის მოთხოვნები. არის შემთხვევები, როცა კომპაგნირში მიღებისას ფორმალურად ვადაწინადა ვადაწინადა პიონერული ორგა-

ნიზაციის, როგორც ერთ-ერთი რეკომენდატორის, როლი და მნიშვნელობა.

პლენუმზე სიტყვა მიეცა და მისმა მონაწილეებმა კურთხელობის მოუხმინეს ტრიბუნაზე ახლდ თქვენს თანახმობს, დეშეთის 1-ლი სკოლის შეიქცევალიც ნიშნო ხმითადაწინა. აი, რა უამბო ნიკოპო პლენუმის მონაწილეებს:

„...გული სიხარულით ვეგნება, რადგან ჩვენი რანეშის პიონერები სწავლითა და შრომით ვამართლებით ამ სახელწოდებებს. წარმატებებიც თავისით არ მოვა, მის მომლოცვა ბეგითი შრომა სწორდება. აქ ვადაწინა არ დავგაოვავებს და მარტენე-ვლანგელობაც მოვაივავებს. ვაგარამ ამ წრეების მომლოცვა ერთად და შეწარჩენება ვეცებო. ჩვენი რანეშ სკოლაში კარგი სწავლით, სანიშნო დისციპლინით, საზოგადო-

სანთნაკი უკანა

იყნობთ კელას? არა მგონია, ერთხელ მაინც არ გინახათ ეს მარად მოფუნფუნებულა მწერი. აგერ, ნახატს დასებდით. ისეთი, ხომ?

რამდენიმე ათეული წლის წინათ მცენარეებმა აკვდნენ, იათობრეს, ავამათეს და დასკვნეს, რომ კელას ფრენა არ შეუძლია, ვინაიდან ძალზე მოუწონდა, ძალზე დიდი და მძიმე მუცელი და ძალზე სუსტი პატარა ფრთები ავსს. ასე რომ, კელას ფრენაზე ლაპარაკი კი უნებდება, ეს ფიზიკურად შეუძლებელი რამ არის.

უკანაური ჰაერნაობა

თქვენ წარმოგიდგინოთ. მცენარეთა დასკვნა სახეებით დამატებულად უფროა. მაგრამ რა ეწვედნობოდა ერთ დამბრკოლებას? — კელას ხომ არაფერი იცოდა მეცნიერთა შეხედულებას თაობაზე და... შევიდაღ და განაგრძობდა ფრენას!

სხვათა შორის, საფრანგეთის ერთ-ერთ მსხველ სახეობაში კარხანაში, ყველაზე უფროაზიანად აღიქმას, ვაპირებოდა გამოსახულება და უფრო მოსახრობილ იგავა — ისინი მოგვაცანებენ, რომ გარეგნობა ხშირად მაკვლავია და თვით დაუფრებელი კონსტრუქტორული ვადაწუვებდებოდა კი ხედავდა შეძლებდა რეალურად იქცეს. კელა თითქოს აქვრებს კონსტრუქტორებს, უფრო გახედულად დაწროვინებს.

მაინც, როგორ ახერხებს კელა ფრენას? მარტლად, მწიბვ ფრთებისა და მძიმე

მუცლის უხერხულო პროპორციის გამო იგვერც შეძლებდა აფრენას, მისი ფრთები ჩიტის ფრთების ანალოგიურად რომ მოძრაობდნენ. კელას ფრენის საიდუმლოება ისაა, რომ ერთი შეხედვით ესოდენ სუსტი ფრთები (სხვა მწერების მსგავსად — გარდა პეპლებისა) გაიცლებით უფრო რთულ მოძრაობას ასრულებენ და არა მარტო შეუძლებელი იწყვიან და ეწვევიან, მედ თარაზულ სიბრტყეში მოძრაობენ. ფრთების მოღებები ამ დროს, ვერტმფრენის ხრახნის მსგავსად, ირვიანებს საზღვარს. კელა ფრთებს ისეთი სიჩქარით იქცევს, რომ მხოლოდ შენდობებულმა კონკრეტულმა მისცა მეცნიერებს მათი მოძრაობის რთულ ნახაზში გარკვევის შესაძლებლობა. კელას ფრთების „ჩრვახა“ როგორ მწერის მკერდის შუა და უკანა სექციებში მოთავსებულია მთელი კუნთები ასრულებენ. მთლიანად, რომელმაც უამრავი რამ გააღამიანა, რომელმაც უამრავი საიდუმლოს

ახლა ფარდა, ჭრჭრელობით ვერ შეძლო ისეთი კონსტრუქციის შექმნა, რომელიც მწერის ფრთას გაეჩხიბებოდა. უპირველეს ყოვლისა, არ მოხერხდა ისეთი სინთეზური მასალის პოვნა, მწერის ფრთების ზედმიწევნით ობიექტი და მსუბუქი აკოვანდა კონსტრუქციის შესაღარი რომ უყვავიდაყო. ამისთან, ეს კონსტრუქტული საოცრად მტკიცე და ელასტიკური (ცხადია, მწერის წონების შესაბამისად).

გამორკავა, რომ ზოგერთი მწერის (მაგალითად, კოლეს) ფრთების მოძრაობის სიჩქარე წამში 500 დაქვევდა, უფროდღეს წყველფრთისთანებას კი — 1000 (უტრადღებდა მაქცივით: ვერტმფრენის ბრახნი რომ ასეთი სიჩქარით დატრიალდეს, შეივინ ნამსხვრევებდა იქცევა). მწერების ფრენის სიჩქარე ძალზე დიდია. ასე, მაგალითად, ზო-

გერთი წყვილფრთისანი მწერი, რომელსაც სიგრძე 2-3 მმ-ს არ აღემატება, წამის რაღაც წაწილი რამდენიმე მეტრის მანძილზე გადაადგილდება. მათი სიჩქარე ამ ფრთის საათში 40 კმ ანუ წამში 1,6 მეტრია! სხვა ნიარად რომ ვთქვათ, მისი მღერ ერთ წამში. შე ვავილოდ მანძილი მათივე მიერადს ხვარტეს ეტეხი ათასმეტრ აღმატდება!

აი, ერთი ხატიკარი შეფარდებულებ: ვთქვათ, წებვებით თვითმფრინავის სივრცე 15 მეტრია. ასეთმა თვითმფრინავმა ერთ წამში მის სივრცეზე 6000-ჭერ უფრო დიდი მანძილი, ე. ი. 90000 კილომეტრს რომ გაფრინოს, მისი სიჩქარე საათში 900 000 კილომეტრზე მეტი უნდა იყოს. ამ სიჩქარით კი კოსმოსური ხომალდებიც ვერ მოძრაობენ!

აი, ასეთ სრულყოფილ მასტერს ამაზრკვინს ფლავიანო კელა და მისი თანამოძინები. ეს კიდევ ერთხელ თვალნათლივ გვარწმუნებს, თუ რაოდენ დიდი, ბრწყინვალე „საინჟინერო-კონსტრუქციული ნიჭის“ მატარონა ცოცხალი ბუნება.

უფრო. „კორონაზე ტბები“

ებრე საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობით გამოირჩევა.

ვიციო, რომ არ არსებობს დიდი და მცირე ნაქმე, თუ იგი ხალხის, სამშობლოს კეთილდღეობას ემსახურება. ამიტომაც ყოველივეს აქტიურად ემსახურებოდა საქართველოს მოქალაქეობის ყველა თაობისა. რადღაც საქართველოს ახალგაზრდობა კალის სივრცეში გაშენების შეუდგა, ჩვენი რა რაზმაში მშ შირი კალის ნერვი დარტყმა და განახლა დღეუთის შემოფარგნში. დიდი ხალხის ემონაწილეობით სახედა თანამართულ თანამ „ციცქარაში“, მისში ჩატარებულ „ციცქარა“ საქალაქო შეჯიბრში პირველი ადგილი მოგვადგინა. ჩვენი „ციცქარა“ რაზმს „მარათე“ ჰქვია, მეთაური შე ვახდავარც.

დღეუთის საქმიანობაში ყველა პიონერი თემურდობდა, რაზმებს არ ვაკლებთ წინაშეხვედლეთა ობიექტებს, ძველებს, ქალაქში გაშენებულ მათი სახელობის სეცენებს, ნარკავებს.

ერთი გულისტყვილი უნდა გავანდოთ... პიონერების ძალზე გვეკლავა მშობლების თანაგვამა, ზოგერთი მათგანი გაეცვილებოდა შედგე პიონერულ ღონისძიებებში მონაწილეობას დროის უნაყოფო ხარკვად მიიჩნევს. იქნებ სჭობდეს, ჩვენი დღეებში და მათივე ჩვენი პიონერულ ცხოვრებასთან დავაბოლოოთ, დავანახოთ მათ, რაოდენ სახალისოა ჩვენი მიერ წამოწყებული საქმეები, რამდენ საინტერესოს შევიტყობოდა ესწავლობთ ხოლმე ამ დროს. დარწმუნებულად ვარ, რომ აზრს შევიცვლინ, მთარ-

ში ამოგვიდგებოდა და ჩვენი საქმიანობის თანამონაწილეობით ვახდებოდა.

პრობლემები?

პრობლემები ძალზე ბევრი გვაქვს. კარგი იქნება, თუ მეტი ყურადღება დაეთმობა პიონერული აქტივის სწავლებას; რაზემდღეში ჩაბმული ვართ საკავშირო და რისუბნოლოგურ ომერაციებსა და აქციებში, მაგრამ გულისტყვილიდ მინდა აღვნიშნო, რომ ეს აქციები და ომერაციები იშვიათად და შინაარსით ერთმანეთს ისე ზგავს, რომ ყველას ვეღარ ვწვდებოდა, ამიტომაც ძალაუნებურად ფორმალში იჩნეს ხოლმე თავს. ვუთქარობ, უმჯობესია იყოს ციტა და რეალობა პლენუმში დახაზა საქართველოს პიონერული ორგანიზაციის როლის ამაღლებას, მისი მუშაობის ვარდაქმნის კონსტრუქციული

უზმავნიკის და ლიმპიტის

ჩიტ კეტყალს ცენტრალური ამერიკის ინდიოლები აყვალა დანარჩენ ფიზიკურად მალე აფერხდნენ და წმინდა ფრინველიც მალე მოიწინებდნენ ეს ახალი პირველი რიგში მისი სილამაზის გამო. ფრინველი კეტყალი წარუშლელ შთახედვლობებს ტოვებს, მშაბლი ფრინველის კუთის ზემებზე და ხასხასა წყნარ ფერად ეღვავება და აღტყვებში მოსუფს მესაბეღელი.

სიტყვა „კეტყალი“ თანამედროვე ეკონომიკურ ლექსიკონშიც კია შესული: ფრინველმა, სახელი მისცა გვიგამლის ფულის ერთეულს. მისი ლათინური სახელია „კუკა“. მომავლში მოქმედობს კეტყალი ტრიკონების ოჯახს ეკუთვნის. ცხოვრობს სამხრეთ მექსიკასა და ცენტრალური ამერიკის ნივტიან მთის ტყეებში, 1800 მეტრის სიმაღლეზე. იღვრებენ ბედნიერებას მონათლელ კეტყალს მათში დანახვა. ჩვენს დროში მისი დანახვა ზედმეტიერება კი არა იმყოფით იღმალია მთის ტყეების გათადგურების გამო კეტყალის რაოდენობა ძალიან სწრაფად მცირდება.

ამელი აბლას და არა მის პატაროს

ქვეყნად ძალიან ბევრი ძველია. მაგრამ ახალი ზედალდის მკერვის საგროდის პატარა ქალაქ ლუკსტაკოვსკო დადგენილი ძველი განსაკუთრებულია. ავარტებსუსებზე ღვახს ძალიან, რომელიც გვთავაზობს... ქურდს.

საქონლის ქურდი ჯიემს მაკენში გასულ საუკუნეში ჩამოვიდა შოტლანდიიდან ახალი ზელანდიასში. იგი სამხრეთ კენშელის ფერმერებს ცხვრის ფორებს პარავდა, მიერტყებოდა მათ და გადაამუცდებდნენ მოთხოვნიში სამხრეთ ალბანის ტუკტირალი ფერ-

დობებს აფარებდა თვს, ერთხელ ძალიან მაკენში მთაზე ზეოთაში მოიყვანა, რომელიც თოვლის საფარებულ შერჩინისს ჯიემს ცხვრისთვის იყო შეზნული. მისულ ზანში მღ. ტყეაქოს აუწრა ცხვრის მრავალი ფერმა განწადა, ცხვრის რაოდენობა კი ათი ათასობით აღიერიტებულა.

ჯიემს მაკენშის სამრახისი საქმეები დანებებებს მიეცა, სახელი კი დარჩა — იმ საერაფერო, რომლის ტერიტორიაზეც აღ-

მონდა ცხვრის „სამოთხო“ მაკენშის სახელი მიიღო, ძველიც შერჩინისების ვასმარადღობლად ეგზონი წელსაყრელი პიროვნების მკონე ხეობის აღმორჩინათად დაკავშირებით მოყვანა. ამასთან ძველი მაკენშის ძალიან დიდება, კაცმა რომ თქვას, მართლაც კი მოგონი შეიძლება ძველის დიდება ცხვრის ქურდებისთვის.

პი. ცხვარის რთმ ძინებდას ზამთრობით

შოტლანდიის ქალაქ ედინბურგის მცხოველიების ინსტიტუტის სპეციალისტმა მონწადა დანახვის ცხვრის ისეთი ჯიემს გამოყვანა, რომლისაც შეეძლება საქვების გარეშე ვამოთავრობოს. ამის მიღება იმ შემთხვევაში შეიძლება, თუ ცხოველი ზამთრის ძილს იტყობს. მართლად იმედებს ამ საქმეში შევადგებოები ვენების ნივთიერების მეთოდებზე ამტკებენ. როგორც ჩანს, არსებობს გენი, რომელიც მუტუემორავრია სესწორები ძილის პირობების მართვის ამ გენის გადამრეგულიც ცხვარმა შეიძლება შეგიძინოს დადვის ჩვევა — იმისი მიღები ზამთარი.

გასართონელი ზღაპრისმილი გაუღიშ

ორმოცდაათობი წლის იწვლისებმა ზრადენ პრიაშია გასული წლის აპრილში ბოსტონში გაშარული შოპოთონი რბენში პირადა გაშარტება მოიპოვა, შან მთელი დისტანცია დაფარა. თითქმისდა არაფერი საოცარი ამაში არ არის, ყოველწელიწად ასობით აღმანილი სხვადასხვა ქვეყანაში ფარავს შაროთონული რბენის მთელი დისტანციას. მაგრამ საქმე იმაშია, რომ პრიაის სტვისი, გადამრეგული გულით შირბობდა, ოპერაცია ჩატარდა 1984 წლის იანვარში. შაროთონი მონაწილეობასთვის სპარტსმენი 11 თვის ეზზადებოდა.

გზები, სამომავლო ამოცანები. როგორია ეს ამოცანება ძალიან საინტერესო პლენუმზე ეს ნადავლ გამოიხატა, პიონერთა ორგანიზაციის მუშაობას გარდაქმნის პროცესში მთავარი უნდადგება მიქცევა; ერთმანეთს არ უნდა დაშორდეს სიტყვა და საქმე ინდივიდუალურად, შემოქმედებითად უნდა მივიღებო მარშის პიროვნება; ყველი რაზემეული თავისი საქუთარი, გამორჩეული პიონერთა საქმიანობით უნდა ცხოვრობდეს; უნდა გამოყოფილებდეს რგოლებს საქმიანობა... სასწავლო წლის ბოლოს, ივნისში, ზოგბის მისდგით, სახანაყო პირობებში, მოყვარება ახლანაჩეული პიონერთა აქტივის სწავლება.

უველა რაზემეული განსაკუთრებული უარადღება მიექცევა შიმაველ რაიონულ, სა-

ქალაქო, რესპუბლიკურ, საკავშირო შერეობებისაში მიძღვნილ საშადასის. საკავშირო პიონერთა მარშის ახალი ეტაბის დღეობა „რეველუციური გვაქვს ნაბეჭები“ გაშეფხა თითოეული რგოლის, რაზმის, რაზმეული საქმიანობას, ამ გზით რაიონითმა პიონერული მუშაობის გარდაქმნები, რომლის შესახებ ფარული იმსჯელა პლენუმმა და სადღეობის ამოცანების შექმნა სამომავლო გეგმებზე განუსაზღვრა საქართველოს პიონერთა ორგანიზაციას.

უველა პიონერთა აუცილებლად უნდა მიიღოს მონაწილეობა პლენუმის გადაწყვეტილებების შესრულებაში. პიონერება პიონერთა აქტივის წინამძღოლობით ფერხე უნდა აუწყონ იმ ცვლილებებს, იმ სიახლე-

ებს, რაც დღეს სკოლაში და ჩვენს ირგვლივ ხდება.

პიონერთა ორგანიზაციამ წარღამა არ არსებობს. თითოეული თქვენცაა უნდა გრწამობდეს, რომ თვითონაა ორგანიზაციის ბატონ-პატრონი, და მხარი უსწრობს კომუნისტებსა და კომკავშირელებს.

ე. ი. ლენინი პიონერთა ორგანიზაციის მომავალ კომუნისტთა აღზრდის საუკეთესო იარაღად თვლიდა. კომკავშირის პიონერული აქტივობები, პიონერული მუშაობები ერთად, სამიველი მიეჭურებათ ეტაბებით ამ ძნელ, მებრალ რთულ, მაგრამ სახელოვან გზაზე.

ნათიდა ფაილიშვილი

ესის მექანიკა გამოიყენო. შედეგი რომ უწყალებლად გამოყარო, ფართოყურადი ნებისმიერი რიგითი დიდების ტანსაცმელზე შეიღებო ნუ დაიკარგება.

თუ გინდა, რომ ცემენტის უკეთესად ხელი გქონდეს, უკეთესადვე ქაღალდის ტორიდან პოლიეთილენში გადმოყავი—ცემენტი არ დაინეტანდება და დიდხანს კარგად შეინახება.

გარემოებები ფანჯრები კარგად დაათბობენ ოთახს, თუ დარბაზს შორის სივრცეში ცარცის პასტილი ამოქოლივ: პასტა ასე მზადდება: ცარცს (2 წილი) უნდა შეეროს შხაპლის გასარავი ფენილის წებო და წყალი. გაზაფხულზე ფანჯარის გამოკლე თუ არა, გახშირე პასტა ჩამოცვივი.

სამზარეულოს კარადს კარზე შეგნოთა მხრიდან მიწებებული ხის სარცების სამაგრი კარგ სამსახურს გაგიწევს—იგი „პირიში“ მოხერხებულად დაიკურს პაკეტებს, ხელსაბოცებს და სხვა წერილმან საგნებს.

პლასტიკისლანჩაში ფეხსაცმლებით ღიბ გზაზე სიარული საფრთხილია. ფეხი რომ არ მოცივდეს, ელექტროსარჩოლავს სპორტნების მილი გაიციო და გახურებული ბოლოთი ღაწიები რკოლური ჩანაჭდეებით დაღარი.

გამხშირე პურის განახლებლად ელექტროდენზე დაფეხი ფოლადის მავთულისაგან მიწნული ზედაფარი, დაწევი ზედა პურის ნაჭრები, დაახურე არცთუ დროს ქვაბი და ელექტროდენზე ჩართე. რამდენიმე წუთში პურს პირვანდელი სიბნელი და სურნელემა დაუბრუნდება.

შეწავილი რომ კარგა ხანს არ დაჰქნეს, ჰერ გარცხე, ადრევე სანამ წყალი ჩაიჭრება. შემდეგ ქაღალდში შეაბიე და პოლიეთილენის პაკეტში ჩადე მაცივრის ქვედა განყოფილებაში იგი 2-8 ცვირას კარგად შეინახება.

სამუშაო ან სპორტულ ტანსაცმელზე დიდების სიბოლო დასაქრებლად შეგიძლია სპ. 22 დამიკურსის ან-

საკითხავნი

3. ბაბინა — დროები ჩქარა (ლიქია)	გარეც. 1
4. გურგენიძე — სამანტა — შუქი იასამანო (პოემა)	1
5. ეპარხიმი — ეს შთა შენია, ეს ტუე შენია (ნარკვევა)	4
6. დარსაველიძე — შემოდგომა; სოფელში; შენს ძილი შიგნა (ლიქიები)	7
7. ბაქრაძე — პატარა სახლის შუქი (მოთხრობა)	8
8. გელაშვილი — ზოდა, დავარქვით ჩვენს თეატრს „პარტოე“ (წერილი)	14
9. შამურდია — კვალი ნათელი (წერილი)	16
10. კეთილშეიქონი — ჩიკორა (მოთხრობა)	17
პ ი ს ი	
11. სხირტაძე — მთემატყური მოდელირება (წერილი)	22
12. აბუბა — მამულია (წიგანის)	24
კოცონი	27
13. იცნო თუ არა შენს მშობლიურ მხარეს	29
14. სანტერესო თემა	30
15. ჯაღოსური სარკე	31
16. გამოკლევი	32
17. ცხრაკლევი	32
18. შამურდია — კაცის სვეტი	გარეც. 4

გარემოების 1-ლი გვერდის მხატვრობის თემატიკის შინაარსი

მთავარი რედაქტორი ბებულაშვილი

სარედაქციო კოლეგია: ანა პლავაშვილი, ნუზარ პუბლიკისტი (პედაგოგი), ზურაბ გომეზაძე, მანანა გელაშვილი, სპ. თანდოლი გურგენიძე, დიმიტრი ვახუშტია, ირინეა სასოსაძე, ბიკოც ფიციანიანი (მხატვარი-რედაქტორი), ნოდარ შამუნია, სიმონ შამურდია, ლიანა შაქრუაძე, ზურაბ შამურდია.

რედაქციის მისამართი: 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, ტელ. ფონები: მთავარი რედაქტორის — 98-07-05, 98-81-81, 3. მკ. მდივნის — 98-07-08, 98-53-05, განყოფილებების — 98-07-02, 98-07-01. გადაცემა ასაწესობად 26.00.86 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 21.11.86 წ. ქაღალდის ფორმატი 60x90/32, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,95, შეჯამ. 2290. ტირაჟი 156000 ცეც., უფ. 10371.

საქართველოს კ. ც. გამომცემლობის სტამბა. 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობება.

«Пионер», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60x90/32, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 155.000 экз. Цена 20 коп.

© „პიონერი“, 1986 წ.

კ რ ა ს მ რ ა დ ი

თარაზულად: 5. ლონდონის ციხე-მუხრუმები; 8. ყურძნის წვენი; 10. ღამახასიათებელი სუნის მქონე პარი; 11.

ლოგურთი ბოტკო; 19. გენ-ნა-ნანი; 20. გრძელი უტარო მათრახი; 28. ციტრუსოვანი მცენარე; 29. იტალიელი კომ-

ქსოვილი; 33. ტროიკეული სურნელოვანი მცენარე; 34. მრეწველობის ორგანიზაციის ერთ-ერთი დღარბა.

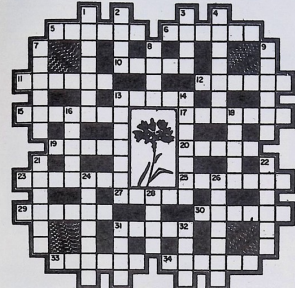

ზ რ ა დ ე ბ ი

პაწეწა იხის სახელი აღბო კარვად გასოცხ, მოაკელი პირველი და მოკლი ორი ასო. მერე კომწის სინონიმი დაჯერდება თანაც. ერთად ზამის დახა გაბლავთ, რომელია, განა?

ტყვიანსაგან დამზადდეს და შიგ ჩავეს უველი, შარადისთვის მარტოოდენ იხის სახელს ველი. ოღონდ მერე ნარნარ ბეგრას ჩაუშაბტე შეგინი და ზურავიანი დამრგვალდეს იწაშავეთ.

შ. ამირანაშვილი

ცნობილი ბრახლიელი ფეხბურთელი; 12. ერთმანეთთან შეერთებული ორი ბრტყელ-ძირა ნავი ზედ დაგებული ფიტერებით; 18. საღმქმო სტრაიონი; 19. მცენარის გამრავლების ორგანო; 17. ხე-

პოლიტორი; 27. მინერალი, ნახევრად ძვირფასი ქვა; 29. ძველი რომაული ვერცხლის ფული; 30. ჩარჩოვ გადაბეზული ქსოვილი, რომელზედაც კინოფილმები უჩვენებენ; 31. მავდაზე გადახსარებელი

შედეგად; 32. ტროიკეული სურნელოვანი მცენარე; 34. მრეწველობის ორგანიზაციის ერთ-ერთი დღარბა.
შედეგად: 1. თბილისის ერთ-ერთი უბანი; 2. ბერძენთა ისტორიული ხომალდი; 3. თეთრი გამჭვირვალე კრისტალური ნივთიერება; 4. ხელით ვასწევი კლავატურა-ანი საბრტყელი საკრავი; 7. ევროსანთა ოჯახის ერთწლიანი მცენარე; 8. ფრანგი ფერმწერი, იმპრესიონისტი; 9. ტროიკეული ბალახოვანი მცენარე; 12. დესპოტიზმი; 14. დიდი ბრტყანეთის ადმინისტრაციული-პოლიტიკური ნაწილი; 16. უვაილი; 18. სიბიხის საზომი ერთეული; 21. რისხე გადსაკიდებლად, გადსალოხად გადგებული ლტანი; 22. სამხედრო ყაიღის ქურთუვი; 24. მინერალური წყალი საკრავილის სამხედრო გზაზე; 26. ზოგი წყალმცენარისაგან მიღებული საღებავი; 28. ბერძენული ანაბის პირველი ასოს სახელი; 31. ცისფერყვავილიანი კოლოფანაყოფიანი ერთწლიანი მცენარე; 32. აილქანი.

შედეგად
ც. აბალოშვილი

თ ა ვ ს ს ა ტ ა ნ ი

ბ	ი	რ	ე	კ	ტ	ლ
ი	ჩ	ო	ც	ი	ა	კ
ბ	მ	ო	ი	ა	ი	ლ
ჩ	ბ	ი	ბ	ნ	ი	რ
ა	თ	ა	ე	ი	ა	ბ
ე	პ	ა	ა	ი	ვ	ვ
ა	ა	რ	ს	ჩ	თ	ხ
ნ	ჩ	ნ	ნ	ი	ი	შ

ზამრაკის მხედრის სვლით წაიკითხეთ ილია ბაბუაშაძის ნაწარმოებთა სათარაზები.

ციტალ ლაზარაშვილი, კასი, სასიეროს საშუალო სკოლა

მე ვერ მივხვდი, ამიტომაც შენ მოგწეროვარ იხვე; ერთი ამბობს, ორი უხერხის, ხოლო ორიც — იხენს.

დღის მუნდროსანი დეზით და მუხარაბით. დღისით ჩუხისთავია, ალიონზე — სათი.

ცოცხალს ბალახს უფვარად და არაფერი — სხვა. მოკვდა და მერე დიწყო დღინო-არაყის სხვა.

დამაცვიდა თავზე ვერცხლსფერი მძივი. შევაუფერე ჰეგვი — ხველია და ცივი.

ნ. ბერიძე

ს ა ს უ ნ ი № 10-ში მითარაზებულ "სსსრკ-ლიტერატურა"

კ რ ა ს მ რ ა დ ი

თარაზულად: 1. მარკა; 4. პერიფერია; 9. შპატი; 10. არშია; 11. კასტორი; 12. ფარცხანი; 14. ვეფტორი; 15. მისისიპი; 18. ფლოტატი; 20. ტრავერსი; 23. არტაშანი; 27. კომპლტი; 28. კაუხანი; 29. ამერიკა; 32. ისარი; 33. ანავი; 34. კალენდარი; 35. რიბი.
შედეგად: 1. მურაბა; 2. რეფერტი; 3. აპრილი; 5. სპორტი; 6. ეტრატო; 7. დრამა; 8. ბინოში; 11. კალფორნია; 12. ატომობილი; 13. სურა; 17. ონი; 18. ფანა; 19. ცურაბა; 21. ტრეტუსი; 22. ვილტორი; 24. შტუტგინი; 25. ნიანგი; 28. კარტინი; 30. მაილსი; 31. კალაში.

ბ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

ტელეფონი, ნენსი და ძაფი, გამოცანი, ზღუდითაშანი, წიქვილი, საფანგი.

გარედან მოლია, შიგ არის ტალახი და... თოყზე მობტან ჩიტები მაღალოთ.

კვირა იყო და მტყალა, ველზე ვიყავი გასული. ცისფერი სარტე ვიხილდი, მწვენი ჩარჩოვი ჩახსული.

კაცხის სვეტი

კაცხაურას ახლოს,
ასოვანი, შვეტი,
ალამაშებს არეს
სვეტი, კაცხის სვეტი.

აქ ოდესღაც განლდათ
საყუდარი პურთა,
მამულისთვის ლოცვებს
აღავეუნდნენ ღმერთთან.

გულს უსარებს ახლა
საქართველოს სვედრი,
გადაშლია თვალწინ
საოცნებო სვედი.